

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**VPLIV UVEDBE EVRA NA
INFORMACIJSKO PODPORO V PODJETJU**

Ljubljana, november 2007

MAJA OVEN

IZJAVA

Študentka Maja Oven izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Andreja Kovačiča in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 28. 11. 2007

Podpis:

KAZALO

1	UVOD	1
I.	UVEDBA EVRA V SLOVENIJI	
2	EVROPSKA MONETARNA UNIJA	2
2.1	KAJ JE EMU?	2
2.2	RAZVOJ EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE	3
2.3	ORGANIZACIJA IN DELOVANJE	3
2.3.1	Monetarna politika	4
2.3.2	Ekonomska politika	4
2.4	EVRO OBMOČJE	4
2.5	INSTITUCIJE EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE	6
2.6	EVRO	8
2.7	RAZLOGI ZA UVEDBO EVRA	9
3	ALTERNATIVNI SCENARIJI UVEDBE EVRA	11
4	FAZE UVEDBE EVRA V SLOVENIJI	11
4.1	PREDPRISTOPNA FAZA	12
4.2	FAZA PO PRISTOPU K EU	12
4.3	FAZA SODELOVANJA V ERM II	13
4.4	UVEDBA EVRA	14
5	PREHOD NA EUR IZ PRAVNEGA VIDIKA	14
5.1	MENJALNO RAZMERJE IN TEČAJ	16
5.2	PRAVILA ZAOKROŽEVANJA	17
6	SPREMEMBE IN PRILAGODITVE NA KLJUČNIH PODROČJIH POSLOVANJA	20
6.1	PRODAJA IN TRŽENJE	20
6.2	FINANCE IN ODNOSI S FINANČNIMI INSTITUCIJAMI	21
6.3	RAČUNOVODSTVO	23
6.4	VPLIV NA INFORMACIJSKO TEHNOLOGIJO	25
6.5	KADRI	26
7	CELOVITE PROGRAMSKE REŠITVE	27
7.1	SPLOŠNO O CELOVITIH PROGRAMSKIH REŠITVAH	27
7.2	STRUKTURA REŠITEV ERP	28
7.3	PONUDBA REŠITEV ERP	29
8	CELOVITA REŠITEV NAVISION	31
8.1	KAJ JE NAVISION?	31
8.2	STRUKTURA REŠITVE NAVISION	32
8.3	ARHITEKTURA REŠITVE NAVISION	36
8.4	MODUL PLAČE – VERTIKALNA REŠITEV	37
8.4.1	Vsebina modula Plače	38
8.4.2	Funkcionalnosti	38
9	OBRAČUN PLAČ	40

10	IZVEDBA PREHODA NA PRIMERU MODULA ZA OBRAČUN PLAČ	41
10.1	PRIPRAVE NA PREHOD NA EVRO	42
10.1.1	Terminski načrt	42
10.1.2	Vzpostavitev projektne skupine za prehod na evro	43
10.1.3	Način prehoda	44
10.1.4	Postopek prehoda na evro za plače	46
10.1.5	Prilagoditev programske rešitve – tehnične priprave	52
10.1.6	Izobraževanje uporabnikov in testiranje pri naročniku	53
10.2	IZVEDBA PREHODA	54
10.2.1	Problemi in težave pri izvedbi prehoda	54
10.3	IZVEDBA DODATNE KONVERZIJE	56
10.3.1	Postopek izvedbe dodatne konverzije	57
10.3.2	Problemi in težave pri izvedbi dodatne konverzije	59
11	ANALIZA IZVEDENEGA POSTOPKA PREHODA NA EVRO	59
11.1	PREDNOSTI IZVEDENEGA POSTOPKA PREHODA NA EVRO	60
11.2	SLABOSTI IZVEDENEGA POSTOPKA PREHODA NA EVRO	60
11.3	PREDLOGI ZA IZBOLJŠAVO POSTOPKA PREHODA NA EVRO	61
12	SKLEP	62
	LITERATURA	65
	VIRI	66
	PRILOGE	1
	PRILOGA 1: Primer obrazca REK-1	1
	PRILOGA 2: Primer obračuna davka na izplačane plače	3
	PRILOGA 3: Primer obrazca 1-ZAP/M	4
	SLOVAR TUJIH IZRAZOV	5
	KAZALO SLIK	
	Slika 1: Prikaz držav evro območja in držav članic EU, ki evra še niso uvedle	5
	Slika 2: Evropski sistem centralnih bank	6
	Slika 3: Faze uvedbe evra v Sloveniji	12
	Slika 4: Predpristopna faza	12
	Slika 5: Faza od vstopa v EU do vključitve v ERM II	13
	Slika 6: Faza sodelovanja v ERM II	13
	Slika 7: Faza uvedbe evra	14
	Slika 8: Struktura ERP rešitve	29
	Slika 9: Vodilni ponudniki rešitev ERP na tujem trgu	30
	Slika 10: Delež vlagateljev v ERP po panogah	30
	Slika 11: Vodilni ponudniki rešitev ERP na slovenskem trgu	31
	Slika 12: Glavni meni grafičnega vmesnika rešitve Navision	32
	Slika 13: Struktura rešitve Navision	33
	Slika 14: Modul Finančno poslovanje	34
	Slika 15: Modul Proizvodnja in distribucija	34
	Slika 16: Modul Upravljanje odnosov	35
	Slika 17: Vertikalne rešitve	36

Slika 18: Arhitektura rešitve Navision.....	37
Slika 19: Uporabniški vmesnik modula za obračun plač.....	39
Slika 20: Seznam aktivnosti ob prehodu na evro.....	47
Slika 21: Osnovne nastavitve.....	47
Slika 22: Nastavitve za konverzijo.....	48
Slika 23: Konvertirane tabele.....	49
Slika 24: Funkcije za izmenjavo podatkov za izvoz prometnih podatkov.....	49
Slika 25: Tabele, ki še niso bile pretvorjene.....	50
Slika 26: Tabele, v katerih se pretvorijo prometni podatki.....	58
Slika 27: Ročno dodani filtri na programski funkciji za brisanje.....	58

KAZALO TABEL

Tabela 1: Menjalna razmerja evra v razmerju z nacionalnimi valutami.....	17
Tabela 2: Primer zaokroževanja cen v Grčiji.....	18
Tabela 3: Primer zaokroževanja cen v Španiji.....	18
Tabela 4: Primer zaokroževanja cen v Portugalski.....	18
Tabela 5: Primer zaokroževanja cen v Sloveniji.....	19
Tabela 6: Ponudba rešitve Navision.....	32
Tabela 7: Terminski načrt izvedbe prehoda na evro.....	42
Tabela 8: Primerjava možnih načinov prehoda.....	45

1 UVOD

Dvanajst držav članic gospodarske in denarne unije je 1. januarja 2002 dalo v obtok bankovce in kovance evra, ki so zamenjali njihove nacionalne valute. Območje evra, ki vključuje tudi štiri mestne države Vatikan, San Marino, Andoro in Monako, je največja gospodarska in denarna unija z več kot 300 milijoni prebivalcev. Preostale tri države članice Evropske unije (Velika Britanija, Švedska in Danska) se zaradi političnih in nacionalnih razlogov niso odločile za uvedbo evra, vendar nameravajo to storiti še v tem desetletju.

S članstvom v Evropski uniji se je tudi Slovenija zavezala k uvedbi evra. Prvi korak k uvedbi je naredila z vstopom v mehanizem deviznih tečajev (ERM II) 28. junija 2004. Ker smo po dveh letih sodelovanja v omenjenem mehanizmu izpolnili vsa merila, je evro 1. januarja 2007 postal tudi naš denar.

Evro naj bi v Sloveniji pripomogel k večji konkurenčnosti kot posledici bolj primerljivih cen v območju evra in oblikovanju stabilnejšega okolja za celotno gospodarstvo, ker enotna valuta odpravlja tečajna tveganja in stroške menjave denarja. Zaradi izpolnjevanja konvergenčnih meril, ki so pogoj za uvedbo evra, lahko dolgoročno pričakujemo nižje obrestne mere in stabilnost cen, kar bo ugodno vplivalo na naložbe in gospodarsko rast. Uvedba evra nadalje pripomore k razvoju likvidnega in integriranega kapitalskega trga med državami območja evra.

Uvedba evra je prinesla veliko sprememb tako za državljane kot za podjetja, ki jim je uvedba evra povzročila tudi precejšne stroške prilagajanja. Največje prilagoditve so se pojavile na področju prodaje in trženja, financ in odnosov s finančnimi institucijami, računovodstva, informacijske tehnologije, kadrov ter pravnem področju. Informacijska tehnologija podpira vsa področja poslovanja, zato so bile največje prilagoditve potrebne ravno na področju informacijskih sistemov, med katere uvrščamo tudi celovite programske rešitve.

Celovita programska rešitev je skupek programov, ki zagotavljajo podporo poslovnim funkcijam v podjetju, kot so proizvodnja, prodaja, računovodstvo, finance in kadri. Omogoča lažji prenos znanja in informacij, nižje stroške in boljše obvladovanje poslovnih procesov (Aladwani, 2001, str. 266). Ena bolj poznanih celovitih programskih rešitev pri nas je tudi rešitev Microsoft Business Solutions – Navision, ki vključuje tudi modul za obračun plač.

Namen magistrskega dela je analizirati vpliv uvedbe evra na informacijsko podporo v podjetju. Z analizo želim izpostaviti ključne probleme, s katerimi se so soočala podjetja na področju informacijskih sistemov in podati predloge, kako bi se lahko določenim problemom izognili ali vsaj omilili njihove posledice. Cilj magistrskega dela je torej doseči, da bodo predlagane rešitve in izboljšave izvedbe prehoda na evro v pomoč pri izvedbi vseh podobnih projektov, ki se bodo še izvajali v prihodnosti. Analizo sem izvedla na primeru podjetja, ki se

ukvarja z implementacijo programske rešitve Microsoft Business Solutions – Navision, pri čemer sem se osredotočila na modul za obračun plač.

Magistrsko delo je razdeljeno na dva večja sklopa. Prvi del je sestavljen iz splošne predstavitve delovanja evropske monetarne unije, skupne valute evro, postopka uvedbe evra v Sloveniji in pravnih virov, ki so bili podlaga za izvedbo prehoda na evro. Na kratko sem opisala tudi bistvene spremembe na ključnih področjih poslovanja, ki jih je prinesla uvedba evra. Sledi splošna predstavitev celovitih programskih rešitev in konkretnjša predstavitev rešitve Microsoft Business Solutions – Navision ter modula za obračun plač. Predstavila sem tudi glavne značilnosti obračuna plač v Sloveniji. Predstavitvi sledi drugi del, v katerem sem analizirala vpliv uvedbe evra na informacijski sistem za obračun plač. Predstavila sem postopek izvedbe prehoda na evro na modulu plače in podala glavne probleme, ki so se pri tem pojavili.

2 EVROPSKA MONETARNA UNIJA

2.1 KAJ JE EMU?

Ekonomska in monetarna unija (v nadaljevanju EMU) predstavlja zadnjo fazo ekonomske integracije v Evropski uniji (v nadaljevanju EU). V Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti so zapisane določbe v zvezi z oblikovanjem EMU v skladu z določenim časovnim načrtom. EMU vključuje vse države članice EU, od katerih štirinajst držav članic še ni uvedlo evra. Gre za Švedsko, Dansko, Veliko Britanijo in vse države, razen Slovenije, ki so v EU vstopile v zadnjih dveh širitvah.

EMU temelji na skupni valuti in denarni politiki ter koordinaciji ekonomskih politik. Države članice EU morajo ravnati v skladu z naslednjimi načeli (EMU, 2007):

- načelo stabilnih cen,
- načelo zdravih javnih financ in denarnih pogojev ter
- načelo vzdržne plačilne bilance.

Glavni cilj EMU je uvedba skupne valute. Evro prispeva k učinkovitejšemu izkoriščanju prednosti evropskega notranjega trga predvsem z ukinitvijo transakcijskih stroškov pri trgovini med državami evro območja in odpravo tveganja spremembe deviznih tečajev nacionalnih valut držav članic EMU. Zaradi večje primerljivosti cen in stroškov prinaša evro občutno povečanje konkurence tako na notranjem trgu kot tudi na območju zunaj EMU. Rast konkurence na evro tržišču pomeni za podjetja v EMU in za podjetja zunaj EMU tako priložnost kot tudi nevarnost za prihodnjo poslovno uspešnost. Evro tako spreminja prodajne in tržne strategije podjetij v EMU in zunaj nje. Seveda pa evro obstaja kot knjižni denar že od 1. januarja 1999, zato so njegovi vplivi prisotni že od takrat.

2.2 RAZVOJ EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Ideja o postopnem večjem povezovanju držav članic je bila prisotna že ob samih začetkih evropskega povezovanja v petdesetih letih prejšnjega stoletja. Z uveljavitvijo enotnega evropskega akta leta 1986, v katerem je vzpostavitev EMU prvič izrecno omenjena, pa se je ta ideja približala uresničitvi in bila leta 1999 z uvedbo evra kot knjižnega denarja tudi uresničena.

Nastajanje EMU, katere osrednji cilji so usklajevanje gospodarskih politik držav članic, skupna denarna politika in uvedba evra, je potekalo v treh fazah (EMU, 2007):

Prva faza EMU se je začela julija 1990 in končala 31. decembra 1993. V tej fazi so morale države članice EU odstraniti vse ovire prostega pretoka kapitala in tako zagotoviti popolno liberalizacijo kapitalskih tokov. Prav tako so morale sprejeti ustrezne ukrepe, ki zahtevajo ravnanje v skladu s prepovedjo financiranja javnega sektorja s strani centralne banke ter prepovedjo privilegiranega dostopa javnega sektorja do finančnih institucij.

Druga faza se je začela 1. januarja 1994 in končala 31. decembra 1998. V tej fazi je bil ustanovljen Evropski monetarni institut, predhodnik Evropske centralne banke (v nadaljevanju ECB), katerega naloga je bila okrepiti sodelovanje med nacionalnimi centralnimi bankami in koordinacijo monetarnih politik držav članic ter izpeljati potrebne priprave za uvedbo nove skupne valute. Države članice so si v tej fazi prizadevale za izpolnitev konvergenčnih kriterijev. Po preverjanju izpolnjevanja zahtevanih konvergenčnih kriterijev za uvedbo evra je bila sprejeta odločitev, katere države članice bodo sodelovale v tretji fazi EMU.

Tretja faza se je začela 1. januarja 1999 z uvedbo nove enotne valute evro kot knjižnega denarja ter s prenosom pristojnosti vodenja denarne politike na evro sistem. V tem obdobju je začela delovati nova centralna banka, ki je bila sicer ustanovljena 1. junija 1998. Evro je bil uveden kot knjižni denar, 1. januarja 2002 pa so bili uvedeni evro bankovci in kovanci, ki so zamenjali bankovce in kovance držav, ki so uvedle evro.

2.3 ORGANIZACIJA IN DELOVANJE

EU temelji na štirih pogodbah (Kako deluje Evropska unija, 2006, str. 5):

- Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo, ki je bila podpisana 18. aprila 1951 v Parizu, začela veljati 23. julija 1952, prenehala pa je veljati 23. julija 2002.
- Pogodbi o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (v nadaljevanju EGS), ki je bila podpisana 25. marca 1957 v Rimu in je začela veljati 1. januarja 1958. Pogosto jo imenujejo tudi kar »Rimska pogodba«.

- Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo, ki je bila podpisana v Rimu skupaj s Pogodbo EGS.
- Pogodbi o Evropski uniji, ki je bila podpisana v Maastrichtu 7. februarja 1992 in je začela veljati 1. novembra 1993.

V Pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti so zapisane določbe o ekonomski in monetarni politiki. Prvo poglavje vsebuje določbe o ekonomski politiki (členi 98 do 104), drugo poglavje vsebuje določbe glede monetarne politike (členi 105 do 111), tretje poglavje vsebuje institucionalne določbe (členi 112 do 115), četrto poglavje pa prehodne določbe (členi 116 do 124).

2.3.1 Monetarna politika

Države članice EU, ki so uvedle evro, so 1. januarja 1999 prenesle pristojnost glede vodenja monetarne politike na novo institucijo. Za določanje in izvajanje skupne monetarne politike velja načelo centraliziranega odločanja in decentraliziranega izvajanja preko nacionalnih centralnih bank.

Ker niso vse države članice EU uvedle evra, se za označevanje ECB in nacionalnih centralnih bank držav članic EU, ki so uvedle evro, uporablja izraz evro sistem. Evro sistem je od 1. januarja 1999 dalje odgovoren za določanje in izvajanje skupne monetarne politike za evro območje.

2.3.2 Ekonomska politika

S prevzemom evra kot domače valute je pristojnost za določanje monetarne politike in politike deviznega tečaja prenesena na raven EU oziroma skupne institucije. Pristojnost za določanje drugih ekonomskih politik (fiskalna politika, politika zaposlovanja in trga dela ter mikroekonomska in strukturna politika) je ostala v rokah držav članic EU. Vendar pa tudi pri vodenju teh politik države članice EU niso več povsem samostojne, saj morajo pri njihovem oblikovanju upoštevati določena skupna pravila in politike medsebojno koordinirati.

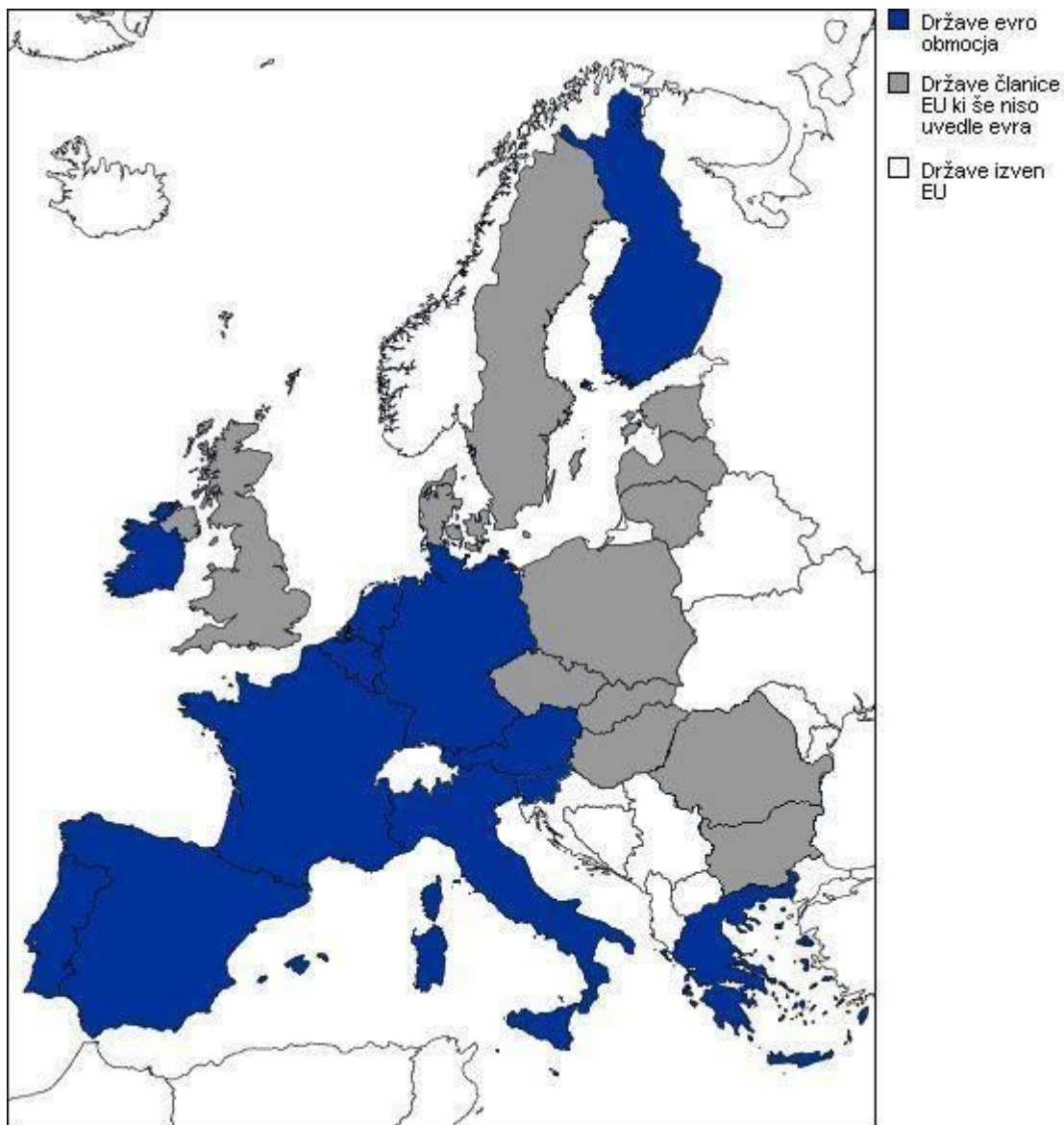
Države članice EU morajo voditi svoje ekonomske politike tako, da prispevajo k doseganju ciljev EU. Osnovna načela, ki jih je potrebno pri tem zasledovati, so: stabilne cene, zdrave javne finance in monetarni pogoji ter uravnotežena plačilna bilanca. Ekonomske politike morajo biti obravnavane kot zadeva skupnega pomena in jih je potrebno koordinirati na ravni EU.

2.4 EVRO OBMOČJE

Evro območje obsega 13 držav članic EU, ki so uvedle evro. Trenutno evro območje sestavljajo Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Portugalska, Španija in Slovenija. Preostale države članice EU (Danska, Velika Britanija, Švedska, Ciper, Češka, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska,

Slovaška, Romunija in Bolgarija) evra še niso uvedle. Na sliki 1 so prikazane države, ki so evro že uvedle in države, ki ga še niso uvedle.

Slika 1: Prikaz držav evro območja in držav članic EU, ki evra še niso uvedle.

Vir: Osnovni podatki o evru, 2007.

Obstajata dva razloga, zakaj omenjene države še niso uvedle evra:

- Danska in Velika Britanija imata poseben položaj, saj sta v pogajanjih z EU dosegli, da se sami odločita, ali bosta prevzeli evro kot nacionalno valuto.
- Preostale države do sedaj še niso izpolnile vseh konvergenčnih kriterijev.

Evro kot zakonito plačilno sredstvo uporabljajo tudi države, ki niso del evro območja: francoski čezmorski departmaji (Guadeloupe, Martinique, Francoska Gvajana in Réunion),

Azori, Madeira, Kanarski otoki, Saint-Pierre-et-Miquelon, Mayotte, San Marino, Vatikan, Monako, Andora, Črna gora in Kosovo.

Z uvedbo enotne valute je v Evropi nastalo veliko območje z enotno valuto. Od leta 2002 dalje je evro domača valuta za več kot 300 milijonov ljudi, kar predstavlja drugo¹ največje območje z enotno valuto na svetu. Za tako veliko ekonomsko območje je zelo pomembno, da države članice izpolnjujejo zahtevane maastrichtske kriterije, saj je le tako mogoče doseči stabilnost evra, ki pozitivno vpliva na razvoj evropskega gospodarstva (Duff, 1998, str. 9).

2.5 INSTITUCIJE EKONOMSKE IN MONETARNE UNIJE

Osrednja institucija EMU je Evropska centralna banka (v nadaljevanju ECB) s sedežem v Frankfurtu. ECB vodi denarno politiko EU in izvaja centralni nadzor stanja enotne evropske valute. Njena glavna naloga je vzdrževati kupno moč evra in s tem stabilnost cen v evro območju. Odločitve banke sprejemata Svet guvernerjev, ki ga sestavljajo člani izvršilnega odbora ECB in guvernerji nacionalnih centralnih bank območja evra, ter Izvršilni odbor, sestavljen iz predsednika, podpredsednika in štirih drugih članov, ki jih soglasno imenujejo države članice območja evra.

S centralnimi bankami držav, ki so evro že uvedle, ECB deluje v okviru evro sistema. Evropski sistem centralnih bank (v nadaljevanju ESCB) (Slika 2) pa sestavljajo ECB in nacionalne centralne banke vseh držav članic EU. Nacionalne centralne banke držav članic EU, ki niso uvedle evra, so sicer del ESCB in imajo v okviru tega sistema poseben status. Še vedno lahko vodijo svojo monetarno politiko ter niso udeležene v procesu odločanja in izvajanja skupne monetarne politike.

Slika 2: Evropski sistem centralnih bank.

Vir: Institucije Ekonomske in monetarne unije, 2007.

¹ Največje območje predstavljajo Združene države Amerike z ameriškim dolarjem.

Temeljni cilj ESCB je ohranjanje stabilnosti cen, osnovne naloge pa (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 11):

- definiranje in uresničevanje denarne politike EMU,
- izvajanje deviznih operacij,
- hranjenje in upravljanje uradnih deviznih rezerv držav članic,
- spodbujanje učinkovitega delovanja plačilnih sistemov.

Na področju EMU delujejo še naslednje institucije in finančni organi (Evropske institucije, 2007):

- Svet EU (angl. European council) v sestavi ministrov, pristojnih za finance in gospodarstvo. Svet ministrov je osrednji organ političnega odločanja v EU. Zastopa države članice, njegova sestava pa je odvisna od tematike na dnevnem redu. Med vsemi institucijami EU ima Svet največjo moč, predvsem na področju zakonodaje. Odločitve za posamezna področja sprejema s soglasjem ali s kvalificirano večino. Države članice izmenično predsedujejo Svetu EU za dobo šestih mesecev.
- Evropska komisija (angl. European commission), ki jo sestavlja 27 komisarjev. Komisija predlaga zakone v sprejem Svetu EU in Evropskemu parlamentu, pripravi predhodni predlog proračuna EU, je odgovorna za izvajanje zakonodaje EU in predstavlja EU v tretjih državah oz. nekaterih mednarodnih organizacijah.
- Evropski parlament (angl. European parliament), ki je edinstvena nadnacionalna institucija, katere člani so izvoljeni demokratično na splošnih neposrednih volitvah. Parlament zastopa interese vseh 492 milijonov državljanov, ki so danes združeni v EU. Skupaj s Svetom ministrov sprejema večino zakonodaje v pristojnosti EU in ima tako velik vpliv na vsakdanje življenje evropskih državljanov.
- Sodišče Evropskih skupnosti (angl. Court of justice of the european communities) je sodni organ EU. Sestavljajo ga tri sodišča: Sodišče, Sodišče prve stopnje in Sodišče za uslužbenke. Njihovi glavni nalogi sta nadzor nad zakonitostjo aktov Skupnosti in zagotavljanje enotne razlage in uporabe prava Skupnosti.
- Evropsko računsko sodišče (angl. Court of auditors), ustanovljeno leta 1975, ki je samostojna revizijska institucija EU, katere naloga je preverjati ali so sredstva EU ustrezno zbrana in porabljena zakonito, gospodarno in za predvideni namen. Cilj Evropskega računskega sodišča je zagotoviti, da davkoplačevalci dobijo največ za svoj denar. Sodišče ima pravico revidirati vsako osebo ali organizacijo, ki upravlja sredstva EU.
- Evropska investicijska banka (angl. European investment bank) s sedežem v Luksemburgu. Evropska investicijska banka je finančna ustanova, katere poslanstvo je posojati denar za projekte v evropskem interesu (prometna omrežja, energetika, varovanje okolja,...), zlasti v manj bogatih regijah, državah kandidatkah in državah v razvoju. Financira se s posojanjem denarja na finančnih trgih, financirajo pa jo tudi delničarji banke, torej države članice EU. Pri odločanju o najemanju in dajanju posojil

je povsem samostojna in odloča izključno na podlagi značilnosti posameznega projekta in možnosti, ki jih ponujajo finančni trgi.

- Evropski investicijski sklad (angl. European investment fund) s sedežem v Luksemburgu. Ustanovljen je bil za podporo oziroma zagotavljanje tveganega kapitala majhnim in srednje velikim podjetjem. Sklad ni posojilna institucija: ne odobrava posojil ali subvencij podjetjem, niti neposredno ne vlaga v nobeno družbo. Namesto tega deluje preko bank in drugih finančnih institucij, katerim nudi jamstva za pokrivanje posojil podjetjem. Sklad je dejaven v državah članicah Evropske unije ter na Hrvaškem, v Turčiji in treh državah EFTE² (Islandija, Liechtenstein in Norveška).

2.6 EVRO

Evro je denarna enota 13 držav EU, ki trenutno sestavljajo območje evra. Skupna evropska valuta je ime dobila na zasedanju Evropskega sveta, ki je potekal 15. in 16. decembra 1995 v Madridu. Šefi držav in vlad takratnih petnajstih članic Unije so potrdili, da bo ime "euro" enako zapisano v vseh uradnih jezikih ter bo nadomestilo generični izraz ECU, ki se je uporabljal kot obračunska enota. Na zasedanju so se dogovorili, da bodo dovolili eno in edino odstopanje, in sicer Grčiji zaradi drugačne abecede.

Denarna enota Evropske unije je tako v vseh članicah zapisana enako, čeprav je vstop novih držav v EU leta 2004 tudi na to področje vnesel nekaj jezikovne raznolikosti. Štiri nove članice namreč v pogovornem jeziku uporabljajo različne nazive, in sicer: Latvija (eiro), Litva (euras), Madžarska (euró) in Slovenija (evro). Svet EU je 21. decembra 2005 sprejel novelo Uredbe o uvedbi eura, ki določa, da postane valuta sodelujočih držav članic euro, njena enota pa je 1 euro, ki se naprej deli na sto centov. Zakonodaja tudi določa, da se v pravnih instrumentih evro piše z "u". V ostalih primerih se beseda evro v Sloveniji piše v skladu s slovenskim pravopisom (Kako je evro dobil ime, 2007).

Uradna kratica za evro je EUR in se uporablja v poslovnem, finančnem in trgovinskem okolju. Na mestih, kjer smo do sedaj srečevali oznako za slovenski tolar (SIT), je z uvedbo evra torej oznaka EUR. Uradni grafični simbol skupne evropske valute je €. Oblika spominja na grško črko epsilon, kar se navezuje na Staro Grčijo kot zibelko evropske civilizacije, ter na prvo črko besede Evropa. Dve vodoravni in vzporedni črti predstavljata stabilnost skupne valute.

Evropska komisija je grafični simbol za evro oblikovala na podlagi treh kriterijev, in sicer: delovati mora kot razpoznavni simbol Evrope, mora biti enostaven za zapis z roko ter estetsko zasnovan.

² Evropska cona proste trgovine (angl. European free trade association) je bila ustanovljena s podpisom konvencije v Stockholmu, 4. 1. 1960. Danes so članice EFTE Islandija, Liechtenstein, Norveška in Švica.

2.7 RAZLOGI ZA UVEDBO EVRA

Odločitev o uvedbi evra so povzročili tako notranji (integracijski) kot tudi zunanji (globalizacijski) razlogi. Ekonomsko in kasneje politično integriranje članic EU je potekalo v različnih fazah od leta 1952 naprej. Uresničitev notranjega trga zagotavlja članicam EU najboljše učinke samo ob pogoju, da v uporabo uvedejo en sam skupen denar. Podjetja držav članic EU opravijo več kot 70 odstotkov trgovine znotraj EU, zato je notranji trg in en sam denar pogoj za optimalne rezultate ekonomske integracije – za hitro in stalno gospodarsko rast. Poleg trgovine pa evro ugodno vpliva tudi na menjavo storitev in na kapitalske tokove. Znano je namreč, da je uvajanje notranjega trga sprožilo številne procese podjetniških povezav in prevzemov prek meja posameznih članic EU.

Ustanovitev EMU opravičujejo gospodarski in politični razlogi. Gospodarski razlogi uvedbe evra so (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 9):

- evro kot enotna evropska valuta odpravlja nihanja deviznih tečajev nacionalnih valut in s tem stabilizira notranji trg,
- globalizacija naložb evropskih podjetij zahteva večjo finančno stabilnost in manjše stroške rabe denarja za financiranje mednarodnih naložb,
- odpravljanje valutnih tveganj in transakcijskih stroškov pospešuje ponudbo cenejšega kapitala na skupnem evropskem trgu, hkrati pa zagotavlja uspešno prepletanje nacionalnih finančnih trgov,
- konvergenčni kriteriji, določeni kot osnova za uresničitev EMU, so temelj za zdravo ekonomsko rast držav in ekonomski pogoj za uspešno uvedbo skupnega denarja.

Države članice EU so pred vstopom v EMU morale uskladiti gospodarstva, kar naj bi uresničile z dosegom petih konvergenčnih kriterijev (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 10):

- **stabilnost cen** – stopnja inflacije ne sme za več kot 1,5 % odstopati od povprečne inflacije držav z najstabilnejšimi cenami (septembra 2001 so imele najnižjo inflacijo Francija (1,6 %), Belgija (1,9 %) in Luksemburg (1,9 %), kar pomeni konvergenčni kriterij $1,8 \% + 1,5 \% = 3,3 \%$),
- **merilo zdravih javnih financ** – proračunski primanjkljaj mora biti nižji od 3 % BDP, javni dolg pa je lahko največ 60 % BDP,
- **merilo nizke stopnje obrestnih mer** – dolgoročne nominalne obrestne mere na državni dolg lahko največ za 2 % presegajo povprečje treh držav članic z najnižjimi inflacijskimi stopnjami (septembra 2001 so imele najnižje obrestne mere Francija (4,94 %), Belgija (5,14 %) in Luksemburg (4,67 %), konvergenčni kriterij pa je znašal 6,92 %),
- **merilo stabilnosti tečaja valut** – kriterij stabilnosti deviznega tečaja predpisuje dveletno vključitev v evropski denarni sistem in nihanje deviznega tečaja v dovoljenih mejah brez devalvacij pred vključitvijo države v tretjo fazo EMU,
- **merilo skladnosti pravnih redov držav članic**, zlasti predpisov, ki se nanašajo na neodvisnost Evropske in nacionalnih centralnih bank.

Članice EMU 1. januarja 1999 so postale Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Italija, Irska, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska, Portugalska, Španija, s 1. januarjem 2001 pa tudi Grčija. Velika Britanija in Danska sta si izborili pravico do odstopanja od dela skupne zakonodaje, ki temelji na maastrichtski pogodbi. Podobno pravico si je zagotovila Švedska, čeprav formalno ni izpolnjevala kriterijev, ker je tečaj švedske krone odstopal od tečaja evra za več kot 15 odstotkov. To je bilo v nasprotju s konvergenčnim kriterijem, ki določa fiksni devizni tečaj, pri katerem je bilo dovoljeno odstopanje od tečaja evra le za 15 odstotkov.

Politični razlogi za uvedbo evra pa so naslednji (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 10):

- EMU kaže integracijsko pripravljenost držav članic EU, zato njeno delovanje pozitivno vpliva na poglobljanje evropskega procesa združevanja.
- Po uvedbi enotne valute se utegne politična moč EU mednarodno povečati.
- Uvedba evra daje možnost, da se premagajo nasprotovanja in otopelosti glede potrebnih strukturnih reform (tako v javnem sektorju kot tudi v zasebnem gospodarstvu).
- Interes EMU je, da bi evro postal denarna protiutež ameriškemu dolarju. Obstaja želja, da bi evro nadomestil ameriški dolar kot svetovno valuto, skupni izvoz držav EMU pa naj bi presegel delež ameriškega izvoza v svetovni trgovini. Če bi poleg tega še sosednje države (Norveška, Švica, države vzhodne in srednje Evrope) vezale vrednost svojih valut na evro, bi se območje monetarne stabilnosti znatno povečalo.
- Interes držav članic EMU je tudi, da bi evro vplival na mednarodni prestiž držav članic.

Glavne prednosti, ki jih je evro prinesel podjetjem v EMU, so (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 16):

- Ukinitvev tveganj pri deviznih tečajih znižuje stroške za zavarovanje tečajnih tveganj in stroške menjave tujih valut. Skupni transakcijski stroški naj bi se po podatkih Evropske komisije gibali okrog 1 % BDP EU, kar znaša okrog 58 milijard evrov.
- Enotni kapitalski trg daje večje možnosti za pridobitev cenejšega kapitala.
- Države z visokimi obrestmi bo konkurenca prisilila k zniževanju obrestnih mer.
- Uveljavitev evra omogoča povečanje transakcij s tretjimi državami.
- Odprava variabilnosti deviznih tečajev in s tem povezanih tveganj v mednarodni menjavi.
- Povečan pretok blaga, kapitala in storitev.
- Odprava tečajnih tveganj, vpliv na povečanje trgovine, uvoza in izvoza ter krepitev ekonomske integracije.

Te prednosti bodo vidne šele čez čas, ker uvajanje evra povzroča podjetjem tudi precejšnje stroške prilagajanja.

3 ALTERNATIVNI SCENARIJI UVEDBE EVRA

Države članice, ki so evro že uvedle, so to storile po enem samem, madridskem scenariju, s prehodnim obdobjem. Ime madridski je dobil po mestu, kjer je Evropski Svet sprejel odločitev o njem. Prehodno obdobje je tedaj нареkovala zlasti okoliščina, da je bil evro najprej uveden kot knjižni denar in šele kasneje tudi v obliki bankovcev in kovancev. Prehodno obdobje je datumsko določalo čas za tiskanje evro bankovcev in kovanje evro kovancev ter za logistične priprave zamenjave gotovine. Začelo se je 1. januarja 1999 in končalo 31. decembra 2001. Države članice, ki so ali še bodo evro prevzemale, se lahko odločijo med več različnimi scenariji (Načrt uvedbe evra, 2006, str. 4).

Prvi scenarij je tradicionalni madridski scenarij, to je s prehodnim obdobjem, le da ni datumsko določen. Dolžina prehodnega obdobja se lahko med posameznimi državami članicami razlikuje, vendar naj ne bi bila daljša od treh let. V tem scenariju se v prehodnem obdobju v domačem plačilnem prometu uporabljata dve valuti – dotedanja nacionalna in evro.

Druga možnost je scenarij takojšnje uvedbe. Za ta scenarij se uporablja tudi izraz »veliki pok«. Po tem scenariju prehodno obdobje traja samo eno logično sekundo. Posledično sprejetje evra kot valute države in uvedba evro bankovcev in evro kovancev po tem scenariju potekata istočasno.

Tretja možnost je scenarij »velikega poka z opuščanjem«. Ta scenarij predvideva takojšnjo uvedbo evra z možnostjo uporabe nacionalne valute v določenih pravnih instrumentih (računi, poslovne knjige, ...) v omejenem obdobju, ki naj ne bi bilo daljše od enega leta. V tem scenariju se v domačem plačilnem prometu od uvedbe evra naprej uporablja samo ena valuta – evro.

Države članice, ki evro šele uvajajo, se same odločijo za enega izmed treh ponujenih scenarijev za uvedbo evra. Tako sta se tudi Vlada Republike Slovenije in Banka Slovenije januarja 2005 odločili, da je za Slovenijo najbolj primeren scenarij »velikega poka«.

4 FAZE UVEDBE EVRA V SLOVENIJI

Priprave na uvedbo evra v Sloveniji, kot tudi v drugih državah, ki bodo prevzele evro, lahko razdelimo v naslednje faze (Slika 3, str. 12) (Faze uvedbe evra v Sloveniji, 2007):

- predpristopna faza,
- faza po pristopu k EU,
- faza sodelovanja v ERM II³,
- uvedba evra po izpolnitvi vseh zahtevanih konvergenčnih kriterijev.

³ ERM II (angl. Exchange-rate mechanism) je mehanizem tečajnih razmerij za države EU, ki niso članice monetarne unije.

Slika 3: Faze uvedbe evra v Sloveniji

Vir: Faze uvedbe evra v Sloveniji, 2007.

V nadaljevanju sledi podrobnejši opis posameznih faz.

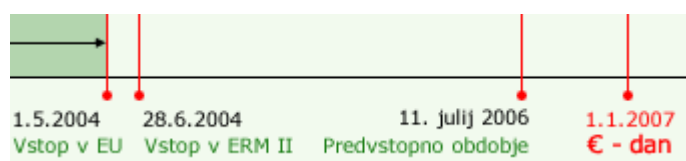
4.1 PREDPRISTOPNA FAZA

Predpristopna faza je trajala do vstopa Slovenije v EU (Slika 4). V tem obdobju je bilo potrebno izpolniti kriterije za članstvo v EU, t.i. kopenhavenske kriterije, ki določajo, da država lahko postane članica EU, če izpolnjuje naslednje pogoje (Faze uvedbe evra v Sloveniji, 2007):

- ima stabilne ustanove, ki zagotavljajo demokracijo, pravno državo, človekove pravice ter spoštovanje in varstvo manjšin (politični kriteriji),
- ima delujoče tržno gospodarstvo in se je sposobna soočati s konkurenco in tržnimi silami znotraj EU (gospodarski kriteriji),
- je sposobna prevzeti obveznosti članstva, vključno s privrženostjo ciljem politične, ekonomske in monetarne unije (sposobnost prevzema pravnega reda Evropske skupnosti).

Iz zadnjega kriterija izhaja, da mora nova država članica EU v poznejši fazi (ko izpolni maastrichtske konvergenčne kriterije) uvesti evro kot svojo valuto.

Slika 4: Predpristopna faza

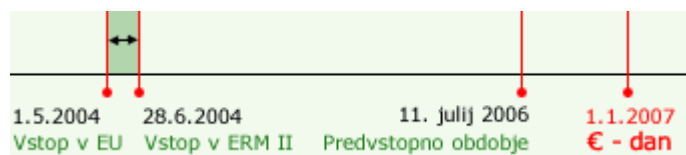
Vir: Potek uvedbe evra, 2007.

4.2 FAZA PO PRISTOPU K EU

Slovenija je od dne pristopa k EU (Slika 5, str. 13) sodelovala v EMU, vendar je imela status države z odstopanjem glede uvedbe evra. Akt o pogojih pristopa v 4. členu določa, da vse nove države članice od dne pristopa sodelujejo v EMU kot države članice z odstopanjem po 122. členu Pogodbe o ustanovitvi evropske Skupnosti. To pomeni, da so za Slovenijo po pristopu k EU veljale določbe, ki se nanašajo na ekonomsko unijo, ne pa tudi tiste, ki se

nanašajo na monetarno unijo. Slovenija je morala upoštevati pravila koordinacije ekonomskih politik in se izogibati čezmernim javnofinančnim primanjkljajem. Kot članica EU si je morala prizadevati za izpolnitev vseh konvergenčnih kriterijev za uvedbo evra. Politika deviznega tečaja je bila do pristopa k EU v pristojnosti posamezne države pristopnice, po pristopu k EU pa jo je treba obravnavati kot zadevo skupnega interesa. Do uvedbe evra je bila monetarna politika v pristojnosti Banke Slovenije. Banka Slovenije je postala z vstopom v EU del ESCB, guverner Banke Slovenije pa je postal član Razširjenega sveta ECB.

Slika 5: Faza od vstopa v EU do vključitve v ERM II.

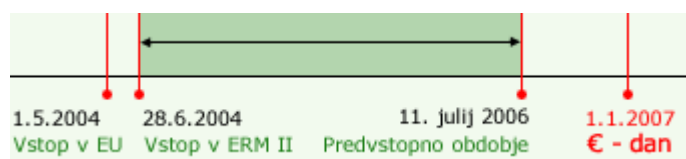

Vir: Potek uvedbe evra, 2007.

4.3 FAZA SODELOVANJA V ERM II

Faza se je začela 28. junija 2004 z vstopom Slovenije v ERM II in je trajala do uvedbe evra 1. januarja 2007 (Slika 6). V ERM II so bile poleg slovenskega tolarja vključene še danska krona, estonska krona, litovski litas, ciprski funt, latvijski lats, malteška lira in slovaška krona. V ERM II so valute držav članic EU, ki niso uvedle evra in sodelujejo v tem sistemu, vezane na evro, vendar lahko tečaj valute niha znotraj določenega razpona. V okviru ERM II se v medsebojnem dogovoru določi centralni tečaj do evra za valuto vsake države članice EU izven evro območja, ki sodeluje v ERM II. Standardni razpon nihanja znaša $\pm 15\%$ od centralnega tečaja, lahko pa se dogovori tudi ožji razpon. Država članica EU, ki ni uvedla evra, se sicer sama odloči o tem, kdaj bo svojo valuto vključila v ta sistem, vendar se to od nje pričakuje. Dvoletno sodelovanje v ERM II v dovoljenih mejah nihanja deviznega tečaja okoli centralnega tečaja do evra in brez prilagoditve centralnega tečaja navzdol oziroma devalvacije je eden izmed pogojev za uvedbo evra.

Slika 6: Faza sodelovanja v ERM II

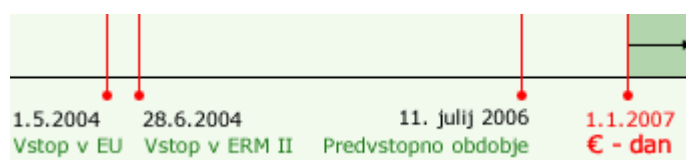
Vir: Potek uvedbe evra, 2007.

V tej fazi se samostojnost monetarne politike zmanjša. Politika deviznega tečaja je osredotočena na stabilnost tečaja glede na evro.

4.4 UVEDBA EVRA

Zadnjo fazo predstavlja uvedba evra po izpolnitvi zahtevanih konvergenčnih kriterijev (Slika 7). Izpolnjevanje konvergenčnih kriterijev ocenjujeta Evropska komisija in ECB v konvergenčnih poročilih najmanj enkrat na vsaki dve leti ali na zahtevo države članice EU, ki še ni uvedla evra. Izpolnjevanje konvergenčnih kriterijev sta 16. maja 2006 ECB in Evropska komisija z objavo konvergenčnih poročil ocenili kot uspešno. Kriterij stabilnosti deviznega tečaja, t.j. sodelovanje v ERM II najmanj dve leti v dovoljenih mejah nihanja deviznega tečaja okoli centralnega tečaja do evra in brez devalvacije valute, je Slovenija izpolnila po preteku dveh let, 28. junija 2006. Svet EU je nato na predlog Evropske komisije po posvetovanju z Evropskim parlamentom in po razpravi v Evropskem svetu s kvalificirano večino odločil, ali Slovenija izpolnjuje potrebne pogoje za uvedbo evra. Svet EU je 11. julija 2007 sprejel odločitev, da Slovenija uvede evro 1. januarja 2007.

Slika 7: Faza uvedbe evra.

Vir: Potek uvedbe evra, 2007.

Ko je Slovenija 1. januarja 2007 uvedla evro, je Banka Slovenije postala del evro sistema in prenesla pristojnost glede vodenja monetarne politike na evro sistem. Evro je bil uveden kot zakonito plačilno sredstvo, ki je zamenjal tolar po tečaju zamenjave.

5 PREHOD NA EUR IZ PRAVNEGA VIDIKA

Pravna konvergenca je poleg ekonomske eden od pogojev za uvedbo evra v Sloveniji, saj je uvedba evra natančno določena z evropsko zakonodajo, ki jo je potrebno prenesti na nacionalni nivo in ustrezno dopolniti. Tako je pred uvedbo evra potrebna pravna uskladitev z določili Statuta ECB, ki je pogoj za pozitivno konvergenčno oceno. V ta namen je bil konec marca 2006 dopolnjen Zakon o Banki Slovenije. Spremembe sledijo zahtevam pravne konvergenca iz Konvergenčnega poročila 2004. Spremembe zakona so bile objavljene v Uradnem listu RS št. 39/06. Že pred tem je Državni zbor ratificiral tudi Konvencijo o preprečevanju pranja denarja iz leta 1929.

Pravila za uvedbo evra določa evropska zakonodaja. Poleg Pogodbe o evropskih skupnostih so pomembne tri Uredbe Evropskega Sveta (Poročilo o tehničnih pripravah na prevzem evra v Republiki Sloveniji, 2006, str. 3):

- Uredba Sveta (ES) št. 974/98 o uvedbi evra,
- Uredba Sveta (ES) št. 2866/98 o menjalnih razmerjih med evrom in valutami držav članic, ki sprejmejo evro in

- Uredba Sveta (ES) št. 1103/97 o nekaterih določbah v zvezi z uvajanjem evra (kontinuiteta pogodbenih razmerij, zaokroževanje ipd.).

Uredba Sveta (ES) št. 974/98 je bila dopolnjena 29. decembra 2005 in ureja tri možne scenarije novih prevzemanj evra. Scenarij velikega poka, scenarij velikega poka z opuščanjem in tradicionalni scenarij s prehodnim obdobjem. Ob pravnih podlagah za prevzem evra obstajajo na evropski ravni tudi priporočila dobre prakse, ki temeljijo na izkušnjah prevzemanja evra v sedanjih državah članicah evro območja. Z njimi so seznanjene vse države članice, ki še niso prevzele evra. Pri uveljavljanju priporočil je pomembna presoja spremenjenih okoliščin uvajanja evra po letu 2002 in značilnosti organizacije tehničnih priprav v Republiki Sloveniji.

Uredbe Evropskega sveta državi članici, ki se vključuje v evro območje, prepuščajo konkretno urejanje specifičnih tehničnih vprašanj, ki jih na ravni splošnih pravil določajo Uredbe Evropskega sveta (npr. dolžina obdobja dvojnega obtoka, dolžina obdobja zamenjave, izbira načinov zamenjave dolžniških instrumentov kapitalskega trga, ureditev prehoda v plačilnem prometu, podrobnosti zaokroževanja v primeru občutljivih proizvodov, dvojno označevanje cen ipd.). Zakone, kjer gre za vsebine, ki so v pristojnosti ECB, morajo pristojna ministrstva pred sprejetjem poslati v mnenje ECB. Pridobivanje mnenja ECB je obvezno in temelji na določilih Pogodbe o evropskih skupnosti.

Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju Vlada) se je odločila, da bo konkretna tehnična vprašanja izvedbe pravil iz Uredb Evropskega sveta reševala kombinirano s krovnim zakonom o prevzemu evra, spremembami nekaterih področnih zakonov in sprejetjem nekaterih novih zakonov. Vlada je opredelila potrebo po naslednjih spremembah obstoječih ali po sprejetju novih zakonov (Poročilo o tehničnih pripravah na prevzem evra v Republiki Sloveniji, 2006, str. 3):

- *Zakon o uvedbi evra (nov zakon)*

Predlog zakona je pripravila posebna delovna skupina v okviru Koordinacijskega odbora za tehnične priprave za prevzem evra. Predlog zakona je v januarju 2006 obravnaval tudi Svet Banke Slovenije in pred vložitvijo zakona v vladno proceduro priporočil širšo javno obravnavo. Zakon je bil usklajen z ECB in ureja postopke uvedbe evra v Sloveniji. Sprejet je bil na zasedanju Državnega zbora 26. oktobra 2006. Zakon sicer ureja tista vprašanja, ki jih pravni viri EU ne urejajo. Z njim je določen način menjave gotovine, pretvorba stanj na računih in denarnih zneskov, pravila za dvojno označevanje na položnicah do novega leta in zamenjava obrestne mere ter pravila zaokroževanja.

- *Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih (nov zakon)*

Zakon ureja obveznost informativnega dvojnega označevanja cen blaga in storitev, ki jih podjetja ponujajo potrošnikom v času uvajanja evra. Zakon je bil sprejet na seji

Državnega zbora 28. oktobra 2005, obvezno informativno dvojno označevanje cen pa se je pričelo s 1. marcem 2006.

- *Zakon o finančnih zavarovanjih (spremembe in dopolnitve)*

Zakon ureja pogoje zavarovanja likvidnostnih posojil, ki jih banke iz Republike Slovenije po prevzemu evra najemajo v ESCB. Zakon je Vlada obravnavala in sprejela na svoji seji dne 20. aprila 2006 in ga po skrajšanem postopku posredovala Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo. Le ta ga je 14. julija 2006 tudi potrdil.

- *Zakon o plačilnem prometu (spremembe in dopolnitve)*

Spremembe zakona so sprejete in objavljene v Uradnem listu RS št. 39/2006.

- *Zakon o prekrških (spremembe in dopolnitve)*

Spremembe so potrebne, ker ta zakon predstavlja podlago za določanje kazni za prekrške v vseh drugih zakonih. Spremembe zakona so sprejete in objavljene v Uradnem listu RS št. 40/2006.

- *Zakon o gospodarskih družbah (spremembe in dopolnitve)*

Zakon uvaja možnost izdajanja kosovnih delnic. Ta možnost omogoča lažjo prilagoditev na evro. Spremembe zakona so sprejete in objavljene v Uradnem listu RS št. 42/2006.

- *Zakon o davku na izplačane plače (spremembe in dopolnitve)*

Spremembe so potrebne, da pri preračunu zneskov posameznih razredov za odrejanje višine davka izločimo možnost nastopa nezveznosti (in s tem praznine glede obveznosti za plačilo davka). Spremembe zakona so sprejete in objavljene v Uradnem listu RS št. 108/2005.

5.1 MENJALNO RAZMERJE IN TEČAJ

Končni tečaj, ki nepreklicno določa menjalno razmerje med slovenskim tolarjem in evrom, znaša 239,640 tolarjev za evro. Končni tečaj zamenjave je 28. junija 2006 predlagala Evropska komisija, ki je ocenila, da vrednost tolarja v primerjavi z evrom v dveh letih ni zanihala za več kot 0,1 odstotka navzgor ali navzdol, kljub dovoljenemu 15 odstotnemu odstopanju v obe smeri. Slovenija pa je 28. junija 2006 tudi formalno izpolnila vse konvergenčne kriterije za vstop v območje evra, saj sta na ta dan minili zahtevani dve leti bivanja v ERM II. Tečaj so 11. julija 2006 dokončno potrdili finančni ministri območja evra in Slovenije in je povsem enak centralnemu menjalnemu tečaju, s katerim je Slovenija pred dvema letoma vstopila v ERM II. Finančni ministri držav članic EU so na zasedanju 11. julija 2006 sprejeli tudi odločitev, s katero so ukinili izjemo Slovenije od skupne valute.

Menjalna razmerja se vedno izražajo na način $1 \text{ evro} = X \text{ lokalne valute}$ in so določena s šestimi značilnimi mesti. Nekaj primerov je prikazanih v tabeli 1 (stran 17). Ne smejo pa se uporabljati inverzna menjalna razmerja, kjer je menjalni tečaj določen kot enota nacionalne valute izražena v evrih (npr. $1 \text{ SIT} = 0,00417 \text{ EUR}$).

Tabela 1: Menjalna razmerja evra v razmerju z nacionalnimi valutami.

Država	Valuta	1 evro =
Belgija	belgijski frank	40.3399 BEF
Nemčija	nemška marka	1.95583 DEM
Grčija	grška drahma	340.750 GRD
Španija	španska pezeta	166.386 ESP
Francija	francoski frank	6.55957 FRF
Irska	irski funt	0.787564 IEP
Italija	italijanska lira	1936.27 ITL
Nizozemska	nizozemski golden	2.20371 NLG
Avstrija	avstrijski šiling	13.7603 ATS
Luksemburg	luksemburški frank	40.3399 LUF

Vir: Prirejeno po Osrednji devizni tečaj evra in obvezni interventni devizni tečaj v ERM II, 2005.

5.2 PRAVILA ZAOKROŽEVANJA

Vlada je zadolžila Ministrstvo za finance in Ministrstvo za gospodarstvo, da pripravita pravila zaokroževanja tolarjev v evre. Glede na to, da pravila zaokroževanja nacionalnih zneskov v evrske in obratno določa Uredba sveta EU št. 1103/97, je Ministrstvo za gospodarstvo pripravilo nekatera izhodišča za zaokroževanje zneskov, ki jih omenjena Uredba ne zajema. Le ti se nanašajo na cene, ki zahtevajo večjo mero natančnosti oziroma imajo vrednost, ki je precej nižja od osnovne enote evra (Povzetek uvedbe evra v Sloveniji, 2006, str. 4).

Enota mere valute držav evro območja je evro, ki je razdeljen na manjše enote, in sicer 100 centov. Najmanjša vrednostna enota po prevzemu evra kot nacionalne valute postane 1 cent, kar predstavlja tudi najmanjšo podenoto, ki se lahko uporablja pri poslovanju. Ravno zaradi tega mora zakonodajalec zagotoviti, da so zneski, ki jih je potrebno plačati ali knjižiti, zaokroženi na najbližji cent.

Pravila zaokroževanja določajo, da morajo biti denarni zneski, ki jih je potrebno plačati ali vknjižiti potem, ko je bil znesek zaokrožen v enote evra ali tolarja, zaokroženi na najbližji cent oziroma stotin. Če je rezultat preračunavanja znesek, ki je točno na sredini, se ta zaokroži navzgor.

Posebne težave pri zaokroževanju evrskih zneskov in zneskov v nacionalni valuti so se pojavile pri cenah, ki imajo nižjo vrednost ali pri cenah, ki zahtevajo večjo mero natančnosti. To so predvsem cene naftnih derivatov, plina, elektrike, mobilne in stacionarne telefonije,

komunalne storitve in podobno. V nadaljevanju so predstavljeni primeri zaokroževanja cen v Grčiji (Tabela 2), Španiji (Tabela 3), in Portugalski (Tabela 4), ki so bili podlaga za oblikovanje pravil zaokroževanja v Sloveniji.

Tabela 2: Primer zaokroževanja cen v Grčiji (1 EUR = 340,750 GRD).

Storitev	Enota mere	Zaokroževanje cene	Vmesni zneski
Mobilni telefon	impulz	štiri decimalna mesta	štiri decimalna mesta
Stacionarni telefon	impulz	ni podatka	dve decimalni mesti
Komunalne storitve – voda	m ³	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
Elektrika	kWh	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
Naftni derivati – kurilno olje za ogrevanje (račun)	liter	pet decimalnih mest	dve decimalni mesti

Vir: Načrt uvedbe evra, 2006, str. 11.

Tabela 3: Primer zaokroževanja cen v Španiji (1 EUR = 166,386 ESP).

Storitev	Enota mere	Zaokroževanje cene	Vmesni zneski
Mobilni telefon	impulz	štiri decimalna mesta	štiri decimalna mesta
Stacionarni telefon	impulz	štiri decimalna mesta	štiri decimalna mesta
Komunalne storitve		ni podatka	ni podatka
Elektrika	kWh	šest decimalnih mest	dve decimalni mesti
Naftni derivati – kurilno olje za ogrevanje (račun)	liter	ni podatka	ni podatka

Vir: Načrt uvedbe evra, 2006, str. 12.

Tabela 4: Primer zaokroževanja cen v Portugalski (1 EUR = 240,482 PTE).

Storitev	Enota mere	Zaokroževanje cene	Vmesni zneski
Mobilni telefon	impulz	dve decimalni mesti	dve decimalni mesti
Stacionarni telefon	impulz	tri decimalna mesta	dve decimalni mesti
Komunalne storitve – voda	m ³	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
Elektrika	kWh	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
Naftni derivati – kurilno olje za ogrevanje (račun)	liter	šest decimalnih mest	dve decimalni mesti

Vir: Načrt uvedbe evra, 2006, str. 12.

Na podlagi izkušenj držav, ki so prve prevzele evro in na podlagi preračunov, ob katerih se je pri zaokroževanju upoštevalo različno število decimalnih mest, so se za Slovenijo oblikovala naslednja pravila zaokroževanja:

- Pri izračunu cen iz tolarjev v evre, pri katerih se zahteva večja mera natančnosti oziroma imajo cene nižjo vrednost in so občutljive na vsako najmanjšo spremembo pri zaokroževanju, količine pa predstavljajo pomemben element v prihodkih podjetja ter stroških za potrošnika, se zaokrožijo cene na ne manj kot štiri decimalna mesta.
- Denarni zneski, pridobljeni iz teh cen, ki jih je potrebno plačati ali vknjižiti, se zaokrožijo na najbližji cent oziroma stotin.

V nobenem primeru se denarni znesek za plačilo, likvidacijo ali knjiženje kot končni poračun ne sme spremeniti kot posledica zaokrožitev, ki so se izvedle pri vmesnih operacijah. Pri tem se z vmesnimi operacijami razume operacije, pri katerih takojšnji cilj operacije ni plačilo ali knjiženje kot končni poračun odgovarjajočega denarnega zneska.

Pri oblikovanju cen je potrebno spoštovati veljavno pravno načelo, da uvedba nove valute ne vpliva na kontinuiteto pogodb in drugih pravnih instrumentov, kar pomeni, da se cene v novi valuti ne smejo razlikovati od cen v nacionalni valuti. Kontinuiteta pogodb se mora upoštevati tudi pri zaokroževanju, kar pomeni, da je dovoljena uporaba več decimalnih mest od predpisanih, kjer je to potrebno.

V tabeli 5 so prikazani primeri zaokroževanja cen z upoštevanjem pravil zaokroževanja cen v Sloveniji.

Tabela 5: Primer zaokroževanja cen v Sloveniji (1 EUR = 239,64 SIT).

Storitev	Enota mere	Zaokroževanje cene	Vmesni zneski
Mobilni telefon	impulz	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
Stacionarni telefon	impulz	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
Komunalne storitve – voda	m ³	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
Elektrika	kWh	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
Naftni derivati – kurilno olje za ogrevanje (račun)	liter	tri decimalna mesta	dve decimalni mesti

Vir: Načrt uvedb evra, 2006, str. 13.

6 SPREMEMBE IN PRILAGODITVE NA KLJUČNIH PODROČJIH POSLOVANJA

Uvedba evra je povzročila spremembe in prilagoditve na naslednjih področjih poslovanja (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 30):

- prodaja in trženje,
- finance in odnosi s finančnimi institucijami,
- računovodstvo,
- informacijska tehnologija,
- kadri.

6.1 PRODAJA IN TRŽENJE

Uvedba evra zmanjšuje poslovnim subjektom v evro območju stroške menjave in odpravlja valutno tveganje, kar pogloblja enotni trg in pospešuje trgovanje med članicami EMU. Podjetjem v EMU se zaradi enotne valute bolj splača poslovati z drugimi podjetji v evro območju. Pred vstopom Slovenije v EMU je bil slovenski izvoz v države EMU podvržen ostrejšemu konkurenčnemu boju, zato je ohranitev tedanjega obsega izvoza možna le ob primernem znižanju cen ter izboljšanju kakovosti izdelkov in storitev. Po vstopu Slovenije v EMU je dotedanji izvoz v države članice EMU postal del domače prodaje. Nov evro trg je postal mnogo dostopnejši in podjetja imajo priložnost razširiti trgovanje v druge države EMU.

Podjetja so morala ob uvedbi evra preučiti naslednja področja (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 31):

Trg:

- Uvedba evra je povzročila reorganizacijo prodajnih služb. S pospešenim vstopom na evropski trg se je namreč zmanjšalo število posrednikov.
- Evro je podjetjem občutno znižal stroške (transakcijski stroški, stroški zavarovanja valutnega tveganja, ceniki in katalogi v samo eni valuti itd.) in jim s tem omogočil znižanje cen svojih izdelkov ter povečanje konkurenčnosti na evropskih in tujih trgih.

Izdelki:

- Evro je omogočil podjetjem vstop na 300 milijonski trg. Da bi lahko podjetja zadovoljila potrebe novih potrošnikov, morajo upoštevati tudi nove izdelke in storitve.
- Posledica uvedbe evra je večja transparentnost cen, kar povečuje cenovno konkurenčnost in pritisk na znižanje cen (posebej za standardizirane izdelke). Podjetja so zato morala prilagoditi določene značilnosti izdelkov (glede kakovosti, dizajna, pakiranja), da bi bila znova cenovno konkurenčna.

Cene:

- Cene, izražene v evrih, lahko potrošniki na evropskem tržišču neposredno primerjajo. Podjetja morajo zato primerjati cene svojih izdelkov in storitev s cenami svojih konkurentov in po potrebi ukrepati.
- Ob vključitvi Slovenije v EMU so podjetja cene izdelkov iz tolarjev v evre pretvorila po fiksnem tečaju. Pretvorba cen ima različne posledice (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 32):
 - Zaokroževanje je povzročilo razlike v cenah (primer: izdelek stane 740 SIT, kar preračunano pomeni 3,09 €. Nekateri trgovci so zaradi komercialnih razlogov ceno zaokrožili na 3 €, kar pomeni, da je cena izdelka tako za 0,09 € oziroma za 2,6 % nižja).
 - Podjetja, ki so imela pred pretvorbo v evre signalne cene (999 SIT), so morala po pretvorbi prilagoditi ali dizajn izdelka ali pa njegovo ceno, če so želela imeti spet takšne cene.
 - Podjetja v evro območju so večinoma zaokrožila cene izdelkov navzgor (npr. 999 SIT je 4,17 €, podjetje pa je ta znesek zaokrožilo na psihološko ceno 4,99 €), kar lahko v prihodnje povzroči povečano inflacijo v Evropi.
- Podjetja so morala prilagoditi vse dokumente, ki vključujejo cene: kataloge, cenike, oglaševalski material, podatkovne baze itd.

6.2 FINANCE IN ODNOSI S FINANČNIMI INSTITUCIJAMI

Ob vstopu Slovenije v EMU je uvedba evra najbolj vplivala prav na finančno funkcijo podjetij in na njihov odnos s finančnimi institucijami.

Prihranki stroškov

Najpomembnejši prihranki stroškov zaradi uvedbe evra nastopajo pri (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 34):

- transakcijskih stroškov (pristojbine, različni denarni tečaji, transakcijski stroški v podjetju, kot so zaposlovanje delavcev in izplačevanje plač),
- odpravi tveganja deviznih tečajev. Stroški raznovrstnosti valut so tako v državah EMU v letu 1997 znašali okrog 90 milijard nemških mark. S fiksiranjem deviznih tečajev in kasneje z uvedbo evra pa transakcijskih stroškov ni več.

Rast konkurence

Enotna valuta omogoča podjetjem držav članic EMU, da se lažje selijo z enega na drug trg evro območja. Z objavo cen v eni valuti in s transparentnostjo cen se povečuje konkurenčnost na notranjem trgu, kar vpliva na večjo stabilnost cen v EMU. Cenovne razlike znotraj EMU so bile do sedaj za posamezen izdelek precejšnje predvsem zaradi različnih davčnih stopenj v posameznih državah, tehničnih razlik in stroškov dela. Ker pa so bile izražene v različnih valutah, so bile razlike prikrite.

Uvedba evra je tako spodbudila usklajevanje in transparentnost cen, kar pomeni preglednost in neposredno primerljivost cen. Podjetja v EU bodo imela koristi zaradi povečevanja konkurenčnosti med njihovimi dobavitelji, po drugi strani pa se bodo kot prodajalci z večjo konkurenco srečala tudi sama.

Cenovna konkurenca se tako razširja na celotno območje EMU, predvsem pri standardiziranih in cenovno prožnih izdelkih. Cena ima manjšo vlogo pri diferenciaciji izdelkov, saj je zaradi večje konkurenčnosti in preglednosti težje dosežati spremembo cen. Zato morajo podjetja namenjati več pozornosti kakovosti in inovacijam ter prilagoditi izdelke kupcem. Cenovni pritisk je večji v obmejnih regijah in za izdelke višjih vrednosti. Transparentnost se ne omejuje le na cene dobrin, ampak velja tudi za plače. Danes je mogoče precej natančno izračunati, koliko je vredna delovna ura v določeni državi članici EMU.

Trg vrednostnih papirjev

Podjetja, ki so dejavna na trgu vrednostnih papirjev, morajo upoštevati tudi vpliv evra na vrednostne papirje. Večina evropskih borz je že leta 1997 napovedala, da bo začela poslovati v evrih in da bodo delnice kotirale v evrih že 4. januarja 1999. Istega dne so tudi izdali državne obveznice v evrih. Uvedba evra je močno povečala konkurenco med borzami. Možno je, da bo v prihodnosti nastala skupna evropska borza vrednostnih papirjev.

S pravilnim sistemom pretvorbe vrednosti vrednostnih papirjev iz nacionalne valute v evro (pri obveznicah zaokroževanje fiksnih deviznih tečajev na dve decimaliki) in s poenotenjem pravil trgovanja (pri obveznicah je treba preiti iz obrestnih mer v posameznih državah na skupno referenčno obrestno mero EURIBOR⁴, poenotiti je treba pogostost izplačevanja kuponov, polletno ali enoletno) se vrednosti vrednostnih papirjev niso spremenile. Odprava valutnega tveganja lahko vpliva na donosnost obveznic. To pomeni, da je večji poudarek na drugih komponentah donosnosti (tržna likvidnost, kreditno tveganje, razlika v davkih). Uvedba evra in poenotenje pravil trgovanja vsekakor vpliva na večjo likvidnost in transparentnost trga vrednostnih papirjev. Podjetja udeleženci finančnih trgov so postala na tem enotnem evro trgu manj razpoznavna in uživajo manj ugodnosti, kot so jih prej na nacionalnih trgih.

Odnos z bankami

Preglednost cen na trgu finančnih storitev in odprava valutnega tveganja vplivata na odnos podjetij z bankami (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 35):

- V slovenski bančni prostor je vključenih že veliko bank iz EMU, ki konkurirajo slovenskim bankam in izboljšujejo ponudbo bančnih storitev.

⁴ EURIBOR je kratica za Euro Interbank Offered Rate, to je obrestna mera, po kateri so banke znotraj EMU pripravljene posoditi sredstva drugim bankam.

- Banke ponujajo v evrih naslednje storitve: posojila, depozite, zavarovanja pred valutnimi tveganji, tekoče račune v evrih, mednarodni plačilni promet in dostop do tujih trgov.
- Osnova za določanje obrestnih mer niso več nacionalne referenčne obrestne mere, ampak EURIBOR.
- Pred uvedbo evra so se na mednarodnih bančnih trgih zadolževala le velika podjetja, z uvedbo evra pa imajo dostop do teh trgov tudi mala in srednje velika podjetja.
- Slovenska podjetja po uvedbi evra potrebujejo le en devizni račun, kar znižuje stroške vodenja več računov.
- Podjetja morajo biti pri menjavi računov pozorna na morebitne spore, ki jih imajo z banko in na stroške, ki so s tem povezani. Prav tako morajo podjetja preveriti strategije zavarovanja pred spremembami deviznega tečaja, ki jih izvajajo banke.

Poenostavitev finančne službe

Uvedba evra je zmanjšala število valut, kar poenostavlja delovanje finančne funkcije podjetja. Podjetjem ni treba nič več konstantno spremljati spreminjanja deviznih tečajev. Zmanjšalo se je število računovodskih postavk, ki izhajajo iz vodenja več valut. Podjetja, ki so imela devizne račune v več valutah, so morala prej nenehno spremljati stanje na teh računih ter skrbeti za ravnovesje med prilivi in odlivi. V primeru negativne bilance na deviznih računih so imela odprt poseben račun, iz katerega so črpala sredstva za pokrivanje teh razlik, kar pa je spet povzročalo dodatne stroške. Uvedba evra podjetjem omogoča neposredna plačila na glavni račun podjetja, zato posamezni devizni računi niso več potrebni.

6.3 RAČUNOVODSTVO

Veliko slovenskih podjetij ima opravka z evrom pri poslovnih povezavah, vodenju poslovnih knjig, pri računovodskem poročanju odvisnih podjetij in poslovnih enot v tujini ter tudi pri vodenju poslovnih slovenskih odvisnih podjetij in njihovem poročanju matičnim podjetjem v EMU. Pri poslovnih povezavah so podjetja ravnala na način, ki velja za devizno poslovanje s tujino, mnoge računovodske posle pa so morala urediti v dogovoru z matičnim podjetjem v tujini.

Podjetja so morala ob uvedbi evra storiti naslednje (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 36):

- preučiti računovodsko obravnavanje in objavo obračunov, obravnavanje računovodskih informacij in notranje poročanje,
- preučiti vpliv na kapital in izplačila dividend, obveščanje delničarjev o uvedbi evra,
- preučiti davčno obravnavanje uvedbe evra glede na obdavčitve podjetja, DDV in vlaganja davčnih prijav v evru,
- preučiti vpliv evra na kratkoročno in dolgoročno financiranje in na dolgoročno investiranje,
- uvesti računovodski, finančni in trženjski informacijski sistem v evrih,

- terjatve in obveznosti v poslovnih listinah in knjigah prikazati v evrih (že pred prehodnim obdobjem).

V nadaljevanju je opisan vpliv evra na področjih računovodstva, kjer je bil ta najbolj opazen.

Stroški menjave

Uvajanje evra je podjetjem povzročilo različne stroške, od administrativnega planiranja, sprememb v programski opremi, do izobraževanja uporabnikov, posredovanja informacij potrošnikom in uvajanja prodajnih avtomatov. Ti stroški so primerljivi z običajnimi stroški, ki jih ima podjetje, zato veljajo za njih običajna pravila, ki jih določa računovodska direktiva. Stroški menjave se obračunavajo v letu, ko so nastali. Uvrščamo jih med običajne stroške podjetja, zato jih ne moremo opredeliti kot izredne stroške. Stroški uvajanja evra so materialni, zato jih je treba prepoznati in ugotoviti njihov vpliv na dobiček ali izgubo podjetja. Nastanek nekaterih stroškov uvedbe evra lahko časovno predvidimo. Ti stroški uvajanja evra se lahko kapitalizirajo ali vključijo v vrednost osnovnih sredstev. Stroški uvedbe evra so z davčnega vidika obravnavani enako kot drugi poslovni stroški (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 37).

Konsolidirani računovodski izkazi

Konsolidirane računovodske izkaze morajo sestavljati povezane družbe. Sestavljeni so iz konsolidirane bilance stanja ter iz konsolidiranega izkaza uspeha z ustreznimi pojasnili, pod pogoji in na način, ki ga določajo računovodski standardi.

Konsolidirane računovodske izkaze v evrih sestavljajo tista podjetja, ki so povezana s podjetji v državah EMU. Da bi lahko podjetja vključila računovodske izkaze o deviznih poslih v konsolidirane računovodske izkaze, jih je treba najprej pretvoriti v valuto, ki jo uporablja matično podjetje (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 37).

Devizne pogodbe

Devizne pogodbe se pogosto uporabljajo za zavarovanje valutnega tveganja. Podjetja v EU so uporabljala devizne pogodbe za zmanjšanje izpostavljenosti nihanju nacionalnih valut v drugih državah EU. Uvedba evra pa je valutna tveganja med državami članicami EMU odpravila. To pomeni, da lahko izid deviznih pogodb natančno predvidimo in ugotovimo tečajne razlike. Odvisno od vrste devizne pogodbe (špekulativne pogodbe, zavarovanje bilance stanja, vnaprejšnje zavarovanje) se tečajne razlike knjižijo na konto dobička ali izgube (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 38).

Osnovni kapital

Zneski osnovnega kapitala, nominalni zneski delnic in podobno, kar določa pravo gospodarskih družb, so se preračunali v evre. Novi zneski kapitala niso okrogli, kar je še

posebno problematično pri nominalnih zneskih delnic. Pri tem je potrebno upoštevati postopke uskladitve zneskov in pravila zaokroževanja (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 38).

Vrednost osnovnih sredstev

Ob uvedbi evra je treba znova preveriti življenjsko dobo nekaterih osnovnih sredstev, na katere uvedba evra najbolj vpliva. V prehodnem obdobju so se določile nove amortizacijske stopnje. Primer takšnih osnovnih sredstev so blagajne, prodajni avtomati in računalniška oprema, povezana z menjavo nacionalnih valut v evre (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 38).

6.4 VPLIV NA INFORMACIJSKO TEHNOLOGIJO

Informacijska tehnologija podpira vsa področja poslovanja podjetja, zato so se morala podjetja dobro pripraviti, da so lahko s 1. januarjem 2007 brez večjih težav izvajala svoje poslovne procese.

Po informacijah, zbranih s posebno raziskavo evropskega javnega mnenja Eurobarometer⁵ v februarju 2007, je 31 % slovenskih podjetij s pripravami na prehod na evro pričelo že v prvi polovici leta 2006 ali celo prej, medtem ko jih je 64 % s pripravami pričelo po juniju 2006. Več kot 94 % slovenskih podjetij je potrdilo, da so bili njihovi poslovni informacijski sistemi 1. januarja 2007 pripravljeni za poslovanje v evrih (The introduction of the euro in Slovenia, 2007, str. 7.).

V nadaljevanju je opisan vpliv uvedbe evra na informacijsko tehnologijo po področjih, na katerih je bil najbolj izrazit.

Programska oprema (angl. software)

Podjetja so morala definirati vse informacijske sisteme, ki operirajo z denarnimi zneski in določiti povezave med njimi. Med programsko opremo, ki se je spremenila, sodijo na primer računovodski in finančni programi, elektronsko plačevanje, izdajanje in sprejemanje računov, plačilne liste, knjiženje, obdelovanje naročil, finančno načrtovanje, določanje proračuna, stroškovni sistemi, finančne pogodbe in drugo. Vsak program se je pregledal s poslovnega in tehničnega vidika. Tako se je lažje ugotovilo, ali ga je možno prilagoditi zahtevam evra in kakšne spremembe so potrebne (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 39).

Strojna oprema (angl. hardware)

Čeprav evro najbolj vpliva na programsko opremo, se je morala prilagoditi tudi računalniška oprema, kot so centralni računalnik, stranka/strežnik, mreža osebnih računalnikov, blagajne, POS-terminali, aparati za kovance in drugo (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 39).

⁵ Eurobarometer je skupno ime za različne javnomnenjske raziskave, ki jih Evropska komisija izvaja na območju vseh članic EU.

Stroški

Podjetja so morala predvideti stroške posodobitve informacijske tehnologije oziroma nakupa nove informacijske tehnologije. Na podlagi pregleda obstoječe informacijske tehnologije in analize vpliva evra so se odločili, ali bodo obstoječo informacijsko tehnologijo posodobili ali kupili novo. Najlažje so se prilagodili sistemi, ki so dobro dokumentirani in programirani v modernem programskem jeziku. Najtežje pa tisti sistemi, pri katerih se ne ve, od kod izhajajo, ki so zastareli in imajo edinstven podatkovni format (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 39).

Kadrovski viri

Za prilagoditev obstoječih informacijskih sistemov oziroma za nakup novih so potrebovali strokovnjaka, ki je lahko zaposleni v podjetju ali pa prihaja od zunaj. V večini primerov so zaposlili zunanega sodelavca, hkrati pa v proces prilagoditve vključili tudi svoje informatike, ki so spremljali in nadzorovali celoten proces (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 40).

Preglednice

Veliko podjetij uporablja preglednice (Excel, Lotus) kot dopolnilo k obstoječim informacijskim sistemom. Preglednice se uporabljajo kot povezava med obstoječimi sistemi, zato so morali tudi te zneske pretvoriti v evre (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 40).

Pretvorba podatkov

Vse podatke, kot so računovodski podatki, podatki o prodaji, dolžnikih, upnikih, kupcih, dobaviteljih so pretvorili iz nacionalnih valut v evre. Stopnja in kompleksnost pretvorbe sta odvisni od strukture podatkov znotraj obstoječih sistemov (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 40).

6.5 KADRI

Med takojšnje spremembe, ki so podjetju potrebne kot posledica uvedbe evra, sodi tudi ustrezno izobraževanje zaposlenih. Podjetja so v veliki meri izobraževala zaposlene v marketingu, ker so ti še posebej v izvoznih in uvoznih podjetjih prvi stik s kupci, dobavitelji in drugimi poslovnimi partnerji z evro območja. Njihovo znanje o tržnih vplivih evra na poslovanje podjetja jim pomaga odkrivati nove priložnosti, ki jih ponuja evro trg.

Izobraževanje zaposlenih se je izvajalo na naslednjih področjih (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 41):

- seznanjanje zaposlenih s cenami izdelkov podjetja v evrih in s cenami surovin, materiala ter uvoznega blaga v evrih,
- seznanjanje zaposlenih z morebitno novo trgovinsko politiko podjetja, ki jo izvaja podjetje zaradi cenovnih in trgovskih zahtev evro tržišča (kot sta na primer način pakiranja in specifikacija kot odgovor na nove psihološke cene),

- seznanjanje zaposlenih s spreminjanjem cen izdelkov iz nacionalnih valut v evre (da so cene v evrih primerljive s cenami, izraženimi v nacionalnih valutah),
- seznanjanje zaposlenih s pravili pretvorbe nacionalnih valut v evro in pravili o zaokroževanju,
- seznanjanje zaposlenih z varnostnimi elementi, ki jih vsebujejo bankovci in kovanci evra, da bi preprečili plačevanje s ponarejenim denarjem (v podjetjih, ki omogočajo gotovinsko plačevanje v evrih, na primer bencinske črpalke).

Največji del izobraževanja pa predstavlja izobraževanje zaposlenih na področju financ, računovodstva in informacijske tehnologije.

7 CELOVITE PROGRAMSKE REŠITVE

7.1 SPLOŠNO O CELOVITIH PROGRAMSKIH REŠITVAH

V začetku razvoja IT so v podjetjih razvijali in uvajali raznovrstne aplikacije, ki so informatizirale posamezna opravila zaposlenih na različnih delovnih mestih. Aplikacije so bile običajno slabo povezane ali pa sploh ne. V zgodnjih fazah informatizacije je bila podpora namenjena izključno upravljanju z zalogami in materialom. Kasneje so proizvajalci programske opreme sisteme nadgrajevali v sisteme za podporo načrtovanja materialnih potreb (angl. Material Requirements Planning – MRP). Razvijali so jih večinoma na podlagi želja velikih proizvodnih podjetij. MRP so naprej razvijali in v devetdesetih letih so nastali sistemi za načrtovanje proizvodnih virov (angl. Manufacturing Resource Planning – MRP II). Slednji so dopolnili funkcije MRP in pokrili še dodatne procese, kot so prodaja, finance, računovodstvo, kadri itd. (Dolenc, 2004, str. 51).

Kratika ERP se je prvič pojavila po letu 1990, ko je predstavljala predvsem povezan (integriran) poslovno usmerjen informacijski sistem, ki je že uporabljal nove tehnologije, kot so grafični vmesnik, relacijske baze podatkov, jezike 4. generacije, arhitekturo odjemalec/strežnik ter razna orodja za pomoč. Integriran informacijski sistem je torej nadgradnja MRP II sistemov in predstavlja celovito (uporabniško) programsko rešitev informatizacije poslovanja podjetja (Kovačič, 2004, str. 42).

Ime ERP (angl. Enterprise resource planning) je zavajajoče, saj se celovita programska rešitev ne koncentrira samo na sredstva (angl. Resource) in planiranje (angl. Planning), pač pa podpira še mnogo drugih poslovnih procesov v podjetju (Wallace, Kremzar, 2001, str. 10).

Celovito rešitev⁶ lahko opredelimo kot celovito povezano in na poslovnem modelu organizacije temelječo sestavo uporabniških programov, ki ob uporabi sodobne informacijske

⁶ Izrazi celovita, povezana, integrirana, programska rešitev se pri nas še niso uveljavili. Tudi neposreden prevod angleške izvirne, vsebinsko neustrezne kratice ERP nam ne bi kaj dosti pomagal. Zato predlagamo slovenski izraz, ki je blizu pravemu pomenu pojma: celovita rešitev (Kovačič, 2002, str. 189).

tehnologije zagotavlja vsem poslovnim procesom, tako same organizacije, kot tudi z njo povezanih poslovnih partnerjev optimalne možnosti načrtovanja, razporejanja virov in ustvarjanja dodane vrednosti (Kovačič, 2002, str. 189).

Rešitev ERP je zbirka poslovnih programskih rešitev, ki vključuje finančno in kadrovske programske rešitve ter eno izmed sledečih programskih rešitev; proizvodno, rešitev za upravljanje odnosov s kupci ali rešitev za upravljanje oskrbovalne verige. Rešitve ERP naj bi bile sposobne zadovoljevati vsaj 75 odstotkov celotnih poslovnih zahtev (Spies, 2003, str. 2).

Glavne značilnosti rešitev ERP (Bobek, 2005, str. 10):

- so vnaprej popolnoma izdelana uporabniška programska oprema,
- uporabljajo integrirano podatkovno bazo na ravni podjetja, v katero se vsak podatek zapiše le enkrat,
- omogočajo računalniško obdelavo večine poslovnih dogodkov v podjetju,
- omogočajo neposreden dostop do podatkov večini zaposlenih.

Glavne značilnosti rešitev ERP po navajanju Shieldsa so (Sternad, 2005, str. 89):

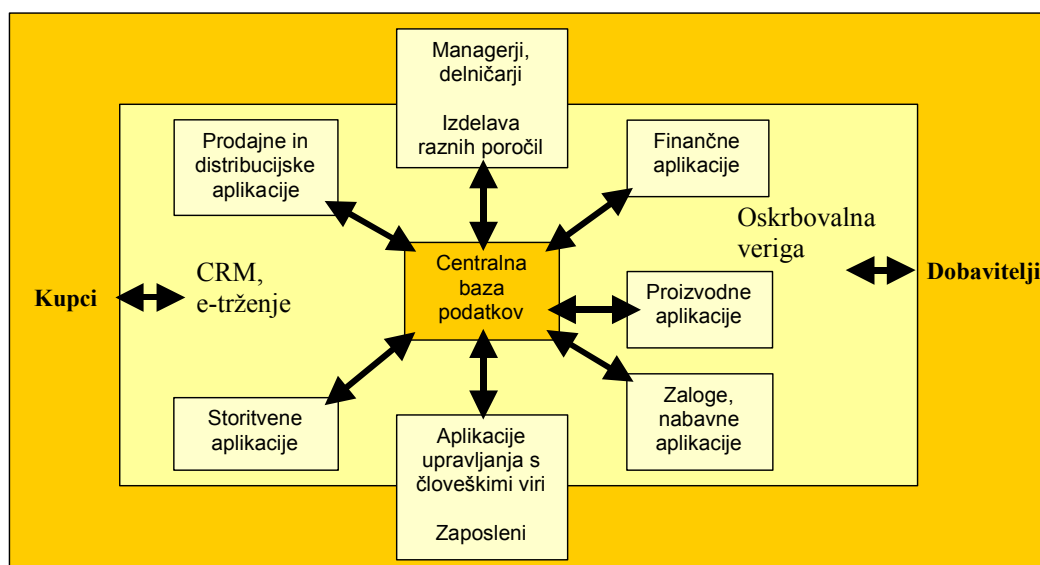
- razvoj in uvedba informacijskega sistema se skrajša iz več let na nekaj mesecev (od 6 do 18 mesecev),
- stroški za razvoj in nakup oziroma najem računalniških rešitev so nižji,
- zagotovljena je ponujena funkcionalnost, ki je včasih celo večja, kot jo organizacija potrebuje.

7.2 STRUKTURA REŠITEV ERP

Večina rešitev ERP ima enako osnovno strukturo, sestavljeno iz različnih modulov. Običajno mora sistem podpirati vsaj tri od osnovnih modulov, ki tvorijo jedro sistema: proizvodnjo, prodajo, nabavo, finance in upravljanje s človeškimi viri, da ga je moč uvrstiti v skupino celovitih programskih rešitev (Anderegg, 2000, str. 45).

Jedro rešitve ERP tvori osrednja baza podatkov, preko katere potekajo podatki iz/v množico aplikacij za podporo različnim poslovnim funkcijam organizacije (Slika 8, str. 29).

Slika 8: Struktura rešitve ERP

Vir: Kovačič, 2004b, str. 4.

Vse celovite programske rešitve vsebujejo (Janežič, 2005, str. 10):

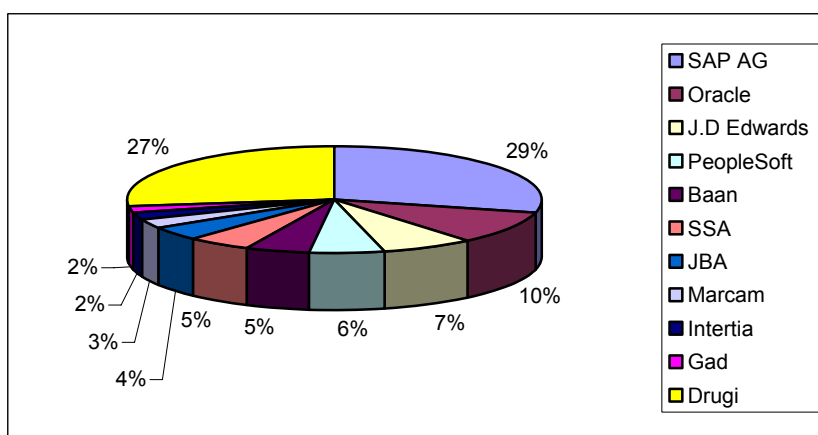
- podatke (informacije, potrebne za poslovanje),
- integracijo podatkov (procesiranje, prenos),
- funkcionalnosti (zbiranje, hranjenje ter prikaz/prenos).

Osnovo večine rešitev ERP tvorijo moduli za finance in računovodstvo, logistiko, upravljanje s človeškimi viri in proizvodnjo. Nekateri ponudniki pa danes ponujajo tudi dodatne, naprednejše funkcijske module, ki ne povezujejo le funkcij znotraj podjetja, temveč povezujejo podjetje z njegovim okoljem. Takšni moduli so na primer moduli za upravljanje odnosov s kupci (angl. Customer relationship management – CRM), upravljanje oskrbovalne verige (angl. Supply chain management – SCM), spletne aplikacije in drugi. Glavna značilnost teh modulov je, da niso samostojni, ampak delujejo kot dodatek osnovnim modulom informacijskega sistema.

7.3 PONUDBA REŠITEV ERP

Svetovni trg ponudnikov rešitev ERP sestavlja preko 500 podjetij, ki tekmujejo med seboj za čim večji tržni delež. Lahko jih razdelimo v dve skupini: (1) podjetja ki ponujajo celovite programske rešitve in (2) podjetja, ki uporabnikom ponujajo nišne produkte, kot npr. rešitev za upravljanje financ, upravljanje oskrbovalne verige, upravljanje odnosov s kupci in aplikacije za elektronsko poslovanje. V prvo skupino spadajo podjetja, kot so SAP AG, Oracle, PeopleSoft, J. D. Edwards in Baan, v drugo pa Siebel Systems in Ariba (Slika 9, str. 30) (Bosilij Vukšič, Kovačič, 2002, str. 193).

Slika 9: Vodilni ponudniki rešitev ERP na tujem trgu.

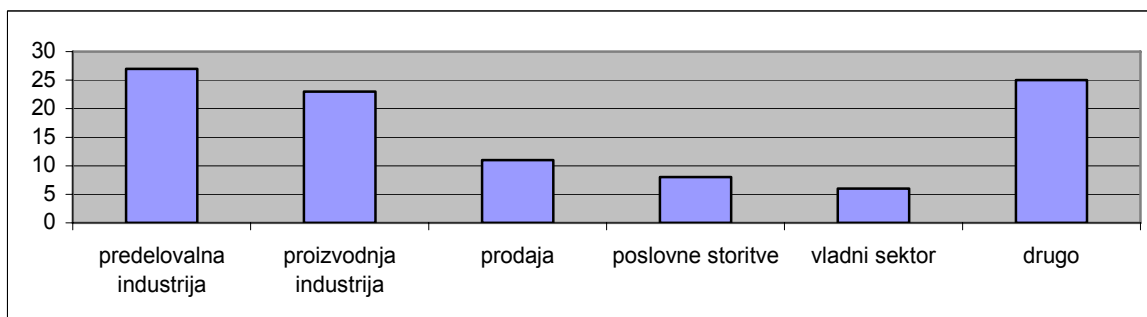

Vir: Sinha, 2002, str. 2.

Rezultati raziskav na trgu zahodne Evrope kažejo, da je trg rešitev ERP v zadnjem obdobju dosegel višjo rast, kot so jo sprva predvidevali. Po dokaj nizki rasti trga v letu 2005 (2,5 %) se je v letu 2006 le ta dvignila na 6,8 %. Po napovedih analitske hiše IDC naj bi se pozitivni trend rasti trga nadaljeval tudi v prihodnje in tako naslednjih 5 let dosegal letno rast 5,5 % (European ERP applications market back to healthy growth as new trends kick in, says IDC, 2007).

Največji del evropskega trga še vedno pokriva SAP, s ponudbo vertikalnih rešitev (telekomunikacije, poslovne storitve, vladni sektor) pa mu sledita Oracle in Sage (ERP application vendors battle for leadership in western european verticals, says IDC, 2007). Največji del trga vlagateljev predstavljata proizvodnja in predelovalna industrija (50 %), sledi prodaja z 11 %. Tradicionalno IT področje poslovnih storitev dosega le 8 % celotnega trga, s 6 % mu sledi vladni sektor, ostali del trga pa predstavljajo manjše panoge (Slika 10).

Slika 10: Delež vlagateljev v ERP po panogah.

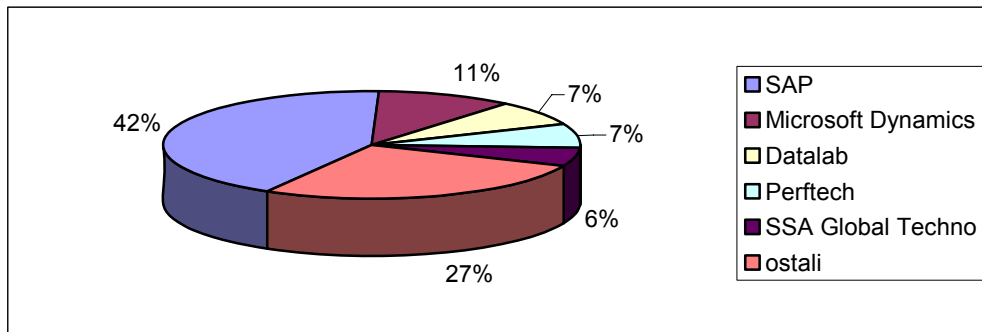

Vir: Kučić, 2007, str. 29.

Slovenski trg informacijsko komunikacijskih tehnologij je na večini področij že precej konsolidiran (trgovina, sistemska integracija itd.). Za področje rešitev ERP pa velja prav nasprotno. Kljub razmeroma majhnemu številu potencialnih kupcev in navzočnosti močnih

svetovnih nacionalk (SAP, IBM, Oracle, Microsoft) na slovenskem trgu vztraja veliko manjših ponudnikov rešitev ERP (Slika 11). Čeprav imajo skupaj skoraj 25-odstotni delež slovenskega trga ERP, se med seboj lastniško ne povezujejo (Kučić, 2007, str. 29).

Slika 11: Vodilni ponudniki rešitev ERP na slovenskem trgu

Vir: Kučić, 2007, str. 29.

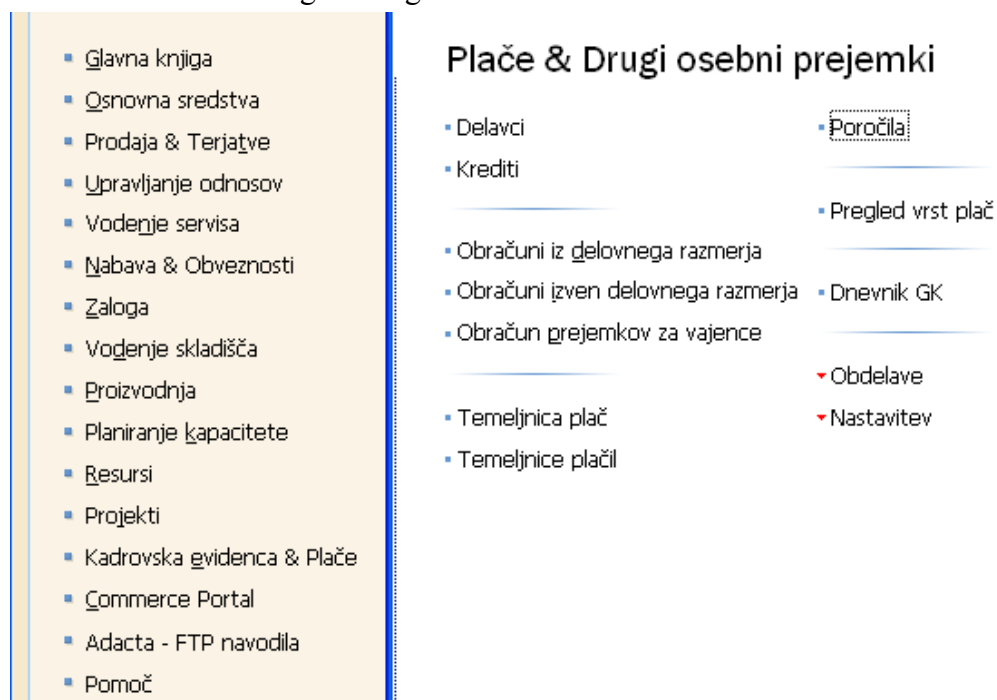
Slovenski trg rešitev ERP se je (glede na raziskave analitske hiše ICD) v primerjavi z letom 2006 skrčil za 0,3 odstotka. Vzrok za to je nekaj pomembnih dejavnikov, med katerimi izstopa precej nižja (za skoraj 20 odstotkov) vrednost prodanih licenc glede na prejšnje leto. Ob tem je treba poudariti, da je bil največji negativni vpliv na prodajo enkraten dogodek – uvedba evra. Podjetja se očitno niso hotela izpostavljati nepotrebnim tveganjem, zato so sredstva raje namenila za prilagajanje sedanjih sistemov, kar se ne nazadnje kaže v kar precej večjih dohodkih, ki so jih ponudniki v primerjavi z lani dosegli od prodaje vzdrževalnih in drugih storitev, povezanih z rešitvami ERP. Največjo rast porabe so imeli v telekomunikacijah (predvsem zaradi naložb Telekom Slovenije), kmetijstvu, rudarstvu in gradbeništvu. Na drugi strani so proizvodna podjetja za to porabila kar približno 40 odstotkov manj denarja kot v letu 2005. Vendar se za prihodnost slovenskega trga rešitev ERP ni treba bati, saj bo po preliminarnih napovedih do leta 2011 rasel z dvoštevیلčno povprečno letno stopnjo (Klajnščak, 2007, str. 29).

8 CELOVITA REŠITEV NAVISION

8.1 KAJ JE NAVISION?

Dansko podjetje Navision je sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja začelo razvijati programsko opremo za podporo poslovanju. Sprva je programska rešitev podpirala področje financ in računovodstva, sredi devetdesetih pa so se programski opremi, ki se je takrat imenovala Navision Financial, začele dodajati funkcionalnosti, ki so pokrivalo tudi ostale poslovne procese. Kmalu je Navision prerasel v celovito rešitev za podporo poslovanja z mnogimi funkcijskimi področji, ki jih ima še danes. V juniju 2004, ko je podjetje Navision prevzela korporacija Microsoft, je bil ustanovljen poseben oddelek Microsoft Business Solutions, ki se ukvarja z razvojem celovitih programskih rešitev, natančneje rešitve Microsoft Business Solutions – Navision (Slika 12) (Srebre, 2006, str.18).

Slika 12: Glavni meni grafičnega vmesnika rešitve Navision.

Vir: Lastni vir.

Ponudbo rešitve Microsoft Business Solutions – Navision sestavljata dve različici (Tabela 6).

Tabela 6: Ponudba rešitve Navision.

NAVISION PROFESSIONAL	NAVISION STANDARD
Pokriva in povezuje vse poslovne procese v podjetju (finančno poslovanje, proizvodnja, distribucija, vodenje odnosov s strankami ...).	- Integrira kritične podatke o finančnem poslovanju, o kupcih in distribuciji. - Omejen je s številom uporabnikov in rešitvami.
Namenjen je srednje velikim rastočim podjetjem s kompleksnejšimi poslovnimi procesi in močno potrebo po vertikalnih rešitvah.	Namenjen je majhnim in hitro rastočim podjetjem z manj kompleksnimi poslovnimi procesi.
Je dražji	Je cenovno ugodnejši.

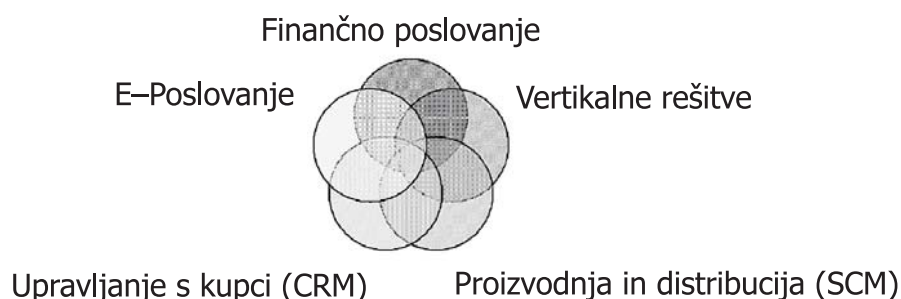
Vir: Oglasna priloga časopisa Delo, 2004, str. 27.

8.2 STRUKTURA REŠITVE NAVISION

Navision je objektno zasnovana, modularna, povezana in celovita rešitev, sestavljena iz standardnih in dodatnih modulov (Slika 13, str. 33). Glavni moduli so Glavna knjiga,

Osnovna sredstva, Nabava, Proizvodnja, Prodaja in Kadrovska evidenca. Ti so lahko razviti že vnaprej ali pa posebej za uporabnika. Vsak modul je sestavljen iz enega ali več manjših funkcionalnih sklopov, imenovanih granule. Vsaka granula je sestavljena iz enega ali več objektov. Delijo se na tri tipe in sicer sistemske, granule za funkcionalnost in granule za obseg. Sistemske granule uporabnikom omogočajo uporabo in preoblikovanje programa. Granule za funkcionalnost omogočajo informatizacijo posameznih poslovnih procesov. Granule za obseg pa določajo število v strežnik sočasno prijavljenih uporabnikov sistema. Za tiste poslovne procese, ki jih standardna rešitev podpira le delno, obstajajo dodatni (angl. add on) moduli. Za poslovne procese, ki še niso pokriti, pa je mogoče s programskimi orodji že vključenimi v rešitev razviti dodatne module (Promocijska priloga revije Moj mikro, 2004, str. 78).

Slika 13: Struktura rešitve Navision.

Vir: Kosi, 2005, str. 10.

Osnovnimi strukturnimi gradniki rešitve so objekti (tabele, obrazci, programske funkcije, funkcije za izmenjavo podatkov, poročila).

Tabela se uporablja za opis načina shranjevanja podatkov v bazi. Ima ključni pomen, vendar za vnos, spreminjanje, brisanje in prikazovanje podatkov potrebujemo druge štiri tipe objektov.

Obrazec (angl. form) se uporablja za prikaz podatkov na uporabniku razumljiv in prijazen način. Uporabnik z obrazci dostopa do podatkov v tabelah.

Poročilo (angl. report) omogoča povzetek in izpis podatkov. Uporabnik lahko pri tem do določene meje sam postavlja kriterije za omejitev in razvrščanje podatkov. Poročilo se lahko uporablja tudi samo za izvajanje določenih obdelav.

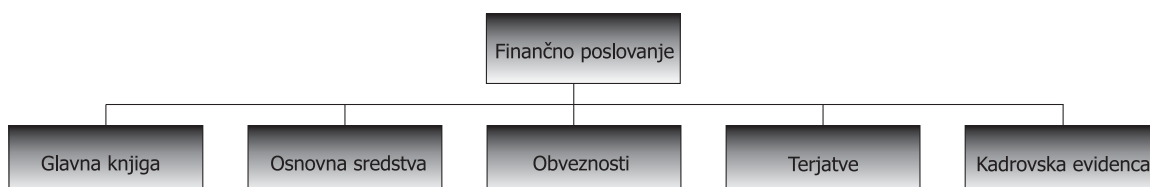
Funkcija za izmenjavo podatkov (angl. dataport) omogoča uvoz in izvoz podatkov v sistem. Po lastnostih je podoben poročilu, zato se lahko uporablja tudi za obdelavo podatkov.

Programska funkcija (angl. codeunit) je objekt, v katerem se napisana koda organizirano hrani, se uporablja večkrat in iz različnih mest aplikacije.

Navision je integrirana rešitev, ki vključuje (Kosi, 2005, str. 9):

- **Finančno poslovanje:** modul Finančno poslovanje sestavljajo aplikacijska področja, kot so Glavna knjiga, Osnovna sredstva, Nabava in Obveznosti, Prodaja in Terjatve ter Kadrovska evidenca (Slika 14). Modul Finančno poslovanje predstavlja jedro rešitve, v katero se povezujejo vsi ostali moduli.

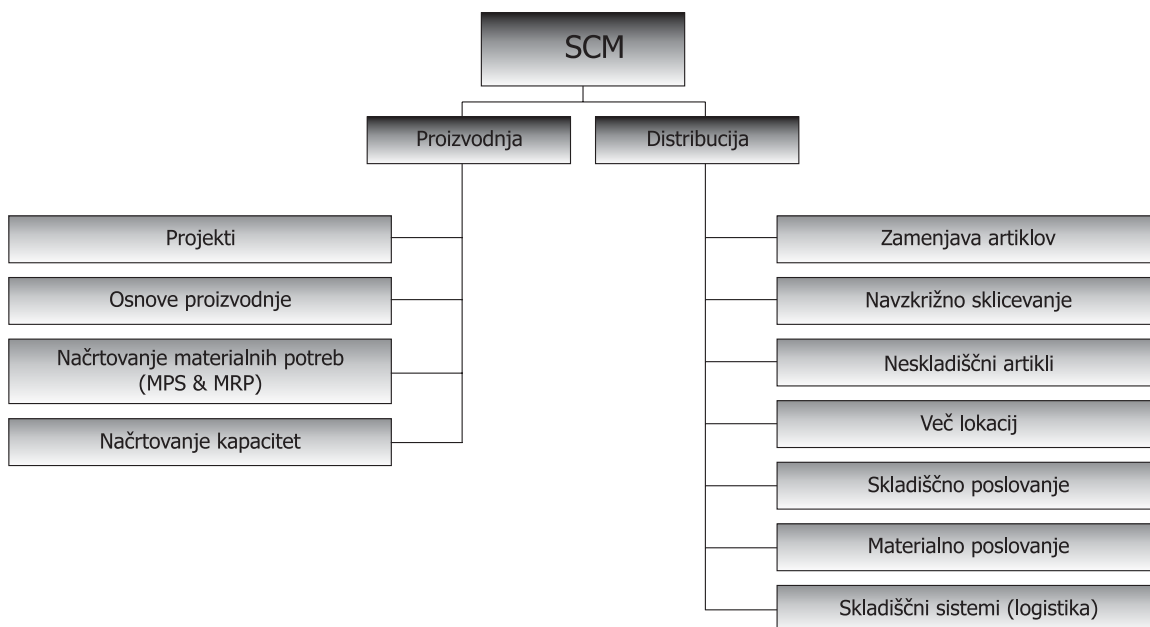
Slika 14: Modul Finančno poslovanje.

Vir: Kosi, 2005, str. 11.

- **Proizvodnjo in distribucijo (angl. Supply Chain Management – SCM):** skupina modulov za upravljanje proizvodnje in oskrbovalno verigo dobaviteljev. Sestavljena je iz naslednjih aplikacijskih področij: Projekti, Osnove proizvodnje, Načrtovanje materialnih potreb, Načrtovanje kapacitet, Zamenjava artiklov, Navzkrižno sklicevanje, Neskladiščeni artikli, Več lokacij, Skladiščno poslovanje, Materialno poslovanje in Skladiščni sistemi (Slika 15).

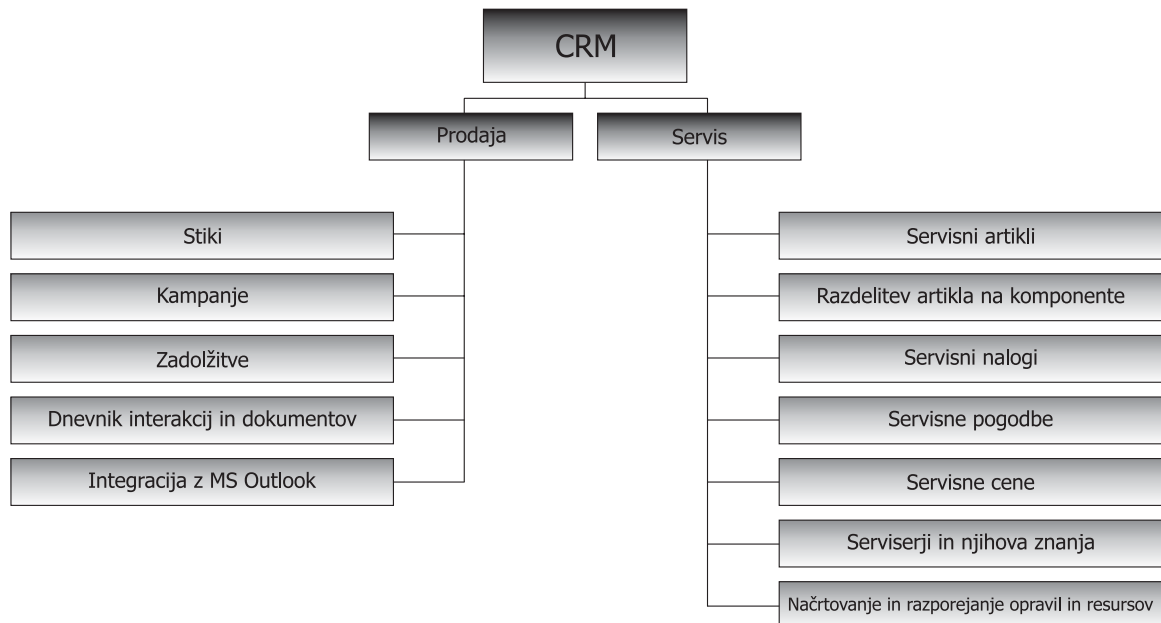
Slika 15: Modul Proizvodnja in distribucija.

Vir: Kosi, 2005, str. 13.

- **Upravljanje odnosov s kupci (angl. Customer Relationship Management — CRM):** Skupina modulov za upravljanje odnosov s kupci. Sestavljajo ga aplikacijska področja, kot so Stiki, Kampanje, Zadolžitve, Dnevnik interakcij in dokumentov, Integracija z MS Outlook, Servisni artikli, Razdelitev artiklov na komponente, Servisni nalogi, Servisne pogodbe, Servisne cene, Serviserji in njihova znanja, Načrtovanje in razporejanje opravil in resursov (Slika 16).

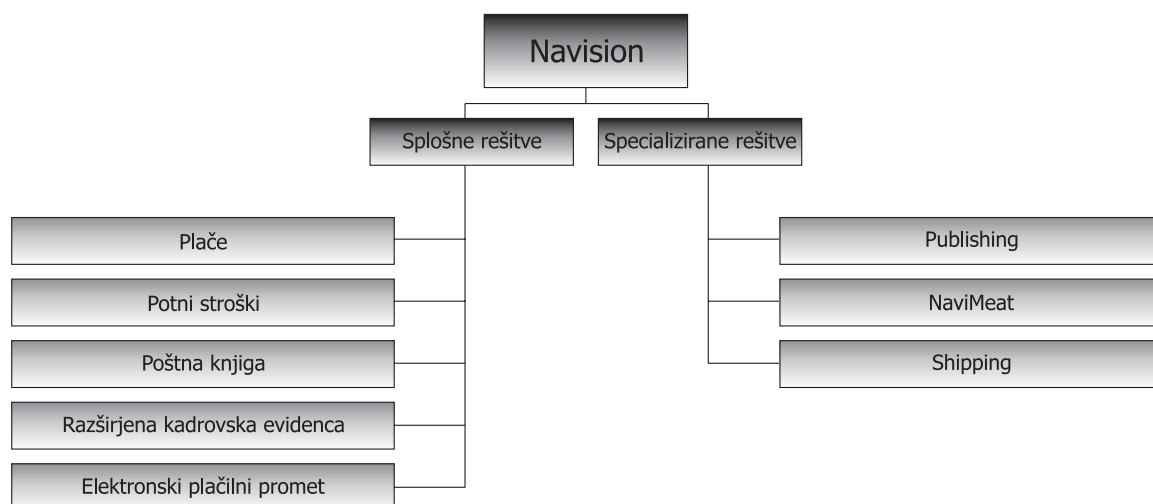
Slika 16: Modul Upravljanje odnosov s kupci.

Vir: Kosi, 2005, str. 14.

- **E-poslovanje** (Commerce Getaway, Commerce Portal, User Portal): Skupina modulov, ki omogoča elektronsko poslovanje in izmenjavo podatkov s partnerji, kupci in dobavitelji.
- **Vertikalne rešitve (angl. add on)**, namenjene poslovnim procesom, ki jih standardna rešitev ne pokriva (Slika 17, str. 36).

Slika 17: Vertikalne rešitve

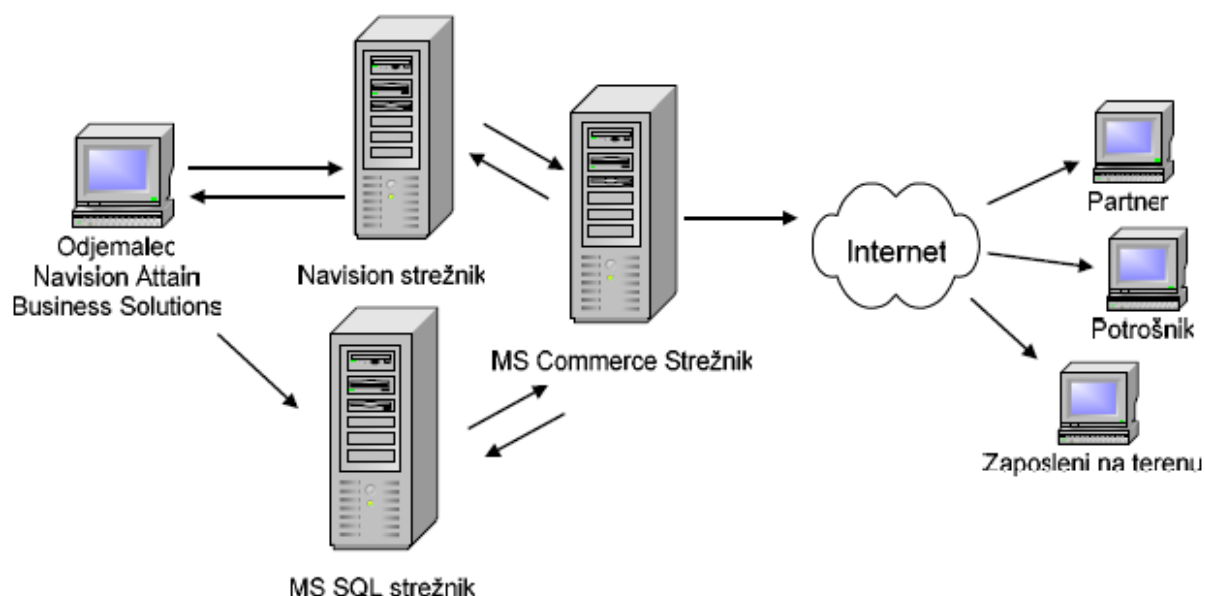
Vir: Kosi, 2005, str. 17.

Jedro rešitve predstavlja računovodski modul z glavno knjigo, s katerim so prepleteni praktično vsi ostali moduli. Vsak modul pokriva določen poslovni proces, izmed katerih si kupec lahko izbere le tiste, ki jih potrebuje, upoštevajoč soodvisnost nekaterih modulov in nujnost osrednjega računovodskega modula. Partnerji, ki tržijo rešitev Navision, lahko izdelajo tudi lastno modularno rešitev in jo tržijo naprej.

8.3 ARHITEKTURA REŠITVE NAVISION

Navision temelji na dvoslojni (angl. two-tier) arhitekturi, ki sestoji iz strežnika (sistem za upravljanje s podatkovno bazo) in odjemalca. Odjemalec opravlja poleg naloge predstavitvenega nivoja tudi nalogo izvajanja poslovne logike, ki je shranjena v podatkovni bazi. Odjemalec je tako zadolžen za dostop do objektov v podatkovni bazi ter za nadzor nad njihovim izvajanjem. Arhitektura rešitve je prikazana na sliki 18 na strani 37.

Slika 18: Arhitektura rešitve Navision.

Vir: Bogataj, Podlogar, Valjavec, 2003, str. 13.

Do baze podatkov lahko poleg odjemalca dostopamo tudi z drugimi programi (npr. Internet Explorer). V ta namen Navision vključuje User portal, ki je namenjen predvsem za zaposlene na terenu, za zunanje partnerje in potrošnike pa Commerce portal (celovita spletna poslovalnica) in Commerce Getaway (za izmenjavo e-dokumentov s partnerji).

Uporabnik dostopa do baze podatkov preko odjemalca, ki komunicira z objekti, ki so povezani v Navisionovo razvojno programsko okolje C/SIDE (angl. Client Server Integrated Development Environment).

8.4 MODUL PLAČE – VERTIKALNA REŠITEV

Modul Plače je lastna programska rešitev podjetja Adacta d. o. o. razvita v okviru rešitve Navision. Namenjena je podpori informacijskega sistema oddelka za obračun plač v manjših, srednjih in (za slovenske razmere) velikih podjetjih.

Modul omogoča samostojno obračunavanje vseh vrst dohodkov, ki jih pravne osebe izplačujejo fizičnim osebam na področju Republike Slovenije. Vsebuje vnaprej nastavljene podatke o delavcu in podatke v obliki seznamov in šifrantov. Obračuni se izvajajo preko kartic delavcev in kartic obračunov. Priprava nalogov za izplačilo dohodkov je prirejena elektronskemu poslovanju v obliki tkdis.txt datotek. Modul omogoča tudi izdelavo poročil v obliki zakonsko predpisanih obrazcev.

Modul je grajen na osnovi v Navisionu obstoječega modula Kadrovska evidenca. Je popolnoma integriran v celotno rešitev Navision. Prednosti integracije so vidne predvsem v povezavah s standardnimi Navision moduli, Glavno knjigo, Nabavo in Resursi.

8.4.1 Vsebina modula Plače

Modul celovito pokriva področje obračuna plač in drugi prejemkov iz in izven delovnega razmerja. Vključuje obračune naslednjih prejemkov: plača, regres, poračun plače, božičnica in 13. plača, jubilejna nagrada, odpravnina, solidarnostna pomoč, sponzorstvo/donacija, avtorski honorar (iz in izven delovnega razmerja, več tipov), podjemna pogodba, nagrada, sejnina (iz in izven delovnega razmerja), najemnina, izplačilo iz dobička, obvezna praksa, dohodek iz dejavnosti, izplačilo vajencu, koristna predloga/inovacija, osebno dopolnilno delo.

Vsebina obračuna vsakega od prejemkov vključuje naslednje funkcionalnosti (Interni viri podjetja Adacta d. o. o., 2007):

- evidenca podatkov delavcev (zaposlenih in pogodbenih),
- vnos mesečnih obračunskih podatkov,
- izvedba obračuna,
- arhiviranje podatkov,
- priprava in izvedba nakazil,
- priprava temeljnic za knjiženje obračuna in zapiranje nakazil,
- izpis zakonsko zahtevanih poročil,
- izpis plačilnih list (A4 format, zaprte kuverte, ASCII),
- izpis dodatnih uporabnih poročil.

8.4.2 Funkcionalnosti

Modul je sestavljen iz več sklopov funkcionalnosti, ki omogočajo obračun plač in drugih osebnih prejemkov (Interni viri podjetja Adacta d. o. o., 2007):

- Evidentiranje osnovne plače: Osnovna plača se lahko vnese kot število točk, bruto znesek ali neto znesek.
- Evidenca ur prisotnosti in odsotnosti: Ure se lahko vnašajo ročno (vnos v tajništvo v posebnih oknih ali neposredno na kartico delavca) ali pa se uvozijo iz zunanjih sistemov.
- Različne osnove za obračun ur: Osnove za obračun so lahko iz preteklega leta, predpreteklega leta, preteklega meseca, tekočega meseca ali povprečje trimesečja.
- Dodatek za delovno dobo: Omogoča obračun različnih dodatkov za delovno dobo (stalnost, minulo delo), ki se lahko obračunajo v odstotkih, v točkah, v znesku ali z upoštevanjem lestvice za stalnost.
- Stimulacije: Omogoča obračun različnih vrst stimulacij, ki se lahko obračunajo v odstotkih, v znesku ali v točkah.
- Popravki v zneskih, kot so popravki refundacij, invalidnine, rednega dela, malice, prevoza itd..
- Obračun bonitet.
- Obračun refundacij: Sistem omogoča samodejni izračun osnove za preteklo ali predpreteklo leto, ki se upošteva pri obračunu refundacij. Lahko pa se osnova izračuna ročno.

- Obračun invalidnine: Različne vrste invalidnine se lahko izračunajo samodejno ali ročno.
- Samodejni izračun razlike do minimalne plače, ki se lahko obravnava kot dodatek ali kot osnova za prispevke.
- Obračun malice in prevoza.
- Obračun prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki se lahko obračuna v odstotkih ali v znesku ter priprava datoteke za pokojninsko družbo.
- Evidenca kreditov in odtegljajev.
- Ločen obračun prispevkov rednega dela, refundacij, invalidnine, bonitet, za beneficirano delovno dobo, za neplačano odsotnost, za razliko do minimalne plače.
- Priprava nakazil zbirno po bankah ali ločeno po posameznih delavcih ter priprava datoteke za elektronski plačilni promet ter Zbirni center.
- Priprava temeljnice za knjiženje obračuna plač.
- Ločevanje različnih kategorij delavcev, kot so redni delavci, pogodbeni, pripravniki, vajenci itd..
- Kontrolni izpisi za preverjanje vnesenih ur in obračunanih podatkov.
- Obračun prejemkov do uredbe in nad uredbo.
- Priprava kontrolnih podatkov za dohodnino.
- Priprava podatkov, izpis obrazcev in priprava datoteke za M-4/M-8.

Slika 19: Uporabniški vmesnik modula za obračun plač.

36 Zdenka Vajkar - Kartica delavca - Plače

Dovoli urejanje podatkov

Splošno Obračunski parametri PDPZ Podatki KE

Št. 36 Vrsta osnove Lestvica

Št. dobavitelja ZAP-36 Osnova 1,46

Ime osebe Zdenka Vrednost točke 625,9389

Priimek Vajkar Bruto na uro 5,44

Delovno mesto 15 Referent Osnovna bruto plača 913,87

Plačilni razred 1 Filter obračuna 2007-01

B..	S..	Šifra	P..	Šifra	Opis	Količina	Šifra	Bruto	Faktor	Faktor	Znesek
a..	v..	obračuna	p..	vzroka			merske	na uro	za	za	
				odsotnosti			enote		plačo	reval.bolezni	
►	b..	p..	2007-01	PRAZNIK	Praznik	8	URA	5,44	1,0000	0,0000	43,52
	b..	p..	2007-01	REDNO	Redno delo	160	URA	5,44	1,0000	0,0000	870,35
	b..	p..	2007-01	MINULOURE	Dodatek za delovno dobo	5,5	%	0,00	1,0000	0,0000	50,26
	b..	p..	2007-01	PDPZ-DEL	PDPZ-DELAVCA	2,92	%	0,00	1,0000	0,0000	-28,15
	n..	p..	2007-01	MALICAURE	Malica na ure	20	DAN	0,00	0,0000	0,0000	73,44
	b..	p..	2007-01	PDPZ-PODJ	PDPZ-PODJETJA	20,86463	EUR	0,00	1,0000	0,0000	20,86

Obračunaj ☒ Redne ure 168,00 Bruto plača 935,98

KE ☒ Obdelave Obračuni Odtegljaji Delavec Pomoč

Vir: Lastni vir.

9 OBRAČUN PLAČ

Obračun plač temelji na pogodbi o zaposlitvi ter Splošni kolektivni pogodbi za gospodarske dejavnosti oziroma drugi panožni kolektivni pogodbi. V Sloveniji imamo bruto plačni sistem, kar pomeni, da se plača vedno izraža v bruto znesku. Če zasledimo v zakonu, kolektivni pogodbi ali pogodbi izraz plača, to pomeni, da gre za bruto znesek (Korpič-Horvat, 2004, str. 1).

Plača je ena temeljnih pravic zaposlenca za plačilo za njegovo delo, ki ga opravlja po pogodbi o zaposlitvi. Sestavljena je iz osnovne plače, dela plače za delovno uspešnost, dodatkov ter plačila za poslovno uspešnost, če je to dogovorjeno s kolektivno pogodbo ali pogodbo o zaposlitvi (Korpič-Horvat, 2004, str. 1).

Za pravičen obračun plač in nadomestil moramo poznati naslednje predpise (Korpič-Horvat, 2004, str. 1):

- Zakon o prispevkih za socialno varnost,
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju,
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju,
- Zakon o dohodnini,
- Uredbo o povračilu stroškov v zvezi z delom in drugih prejemkov, ki se pri ugotavljanju davčne osnove priznavajo kot odhodek.

Ob obračunu plač mora delodajalec obračunati naslednje dajatve (Korpič-Horvat, 2005b, str. 2):

- davek od osebnih prejemkov (akontacija dohodnine),
- prispevke za socialno varnost od plač, ki znašajo 22,10 % bruto plače,
- prispevke za socialno varnost na plače, ki znašajo 16,10 % bruto plače,
- davek na izplačane plače.

Zakon o delovnih razmerjih delodajalcem nalaga obveznost do izplačila plač do 18. v mesecu za pretekli mesec, kar pomeni, da je zaposlenim do 18. v mesecu potrebno nakazati neto plačo. Na dan izplačila plače se plačajo tudi vse dajatve, razen davka na izplačane plače, ki se plača v roku šestih dni od izplačila plač zaposlencem. Ob izplačilu plač mora delodajalec predložiti (Korpič-Horvat, 2005, str. 1):

- Davčni upravi naslednje obrazce: REK-1 ter Obrazec za obračun davka na izplačane plače,
- na Ajpes obrazec 1-ZAP/M.

Na obrazcu REK-1 (Priloga 1) plačniki davka prikažejo podatke o izplačanih dohodkih iz delovnega razmerja, ki se všttevajo v davčno osnovo in od katerih se skladno z Zakonom o dohodnini izračuna, odtegne in plača davčni odtegljaj kot akontacija dohodnine (Pravilnik o

obrazcih za obračun davčnih odtegljajev ter o načinu in rokih predložitve obrazcev davčnemu organu, 2006). Na obrazcu za obračun davka na izplačane plače (Priloga 2) se prikažejo podatki o osnovah in obračunanem davku na izplačane plače po davčnih razredih. Obrazec 1-ZAP/M (Priloga 3) pa je poročilo o izplačanih plačah zaposlencev, na katerem je prikazana bruto in neto plača zaposlencev, najnižja bruto izplačana plača, število zaposlencev, število opravljenih ur, izredna plačila in zaostala plačila.

Poleg zgoraj naštetih obrazcev mora delodajalec ob vsakokratnem izplačilu dohodkov, najkasneje pa na dan izplačila, zaposlenemu izročiti plačilno listo.

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju določa, da so zavezanci za sporočanje podatkov o plači, nadomestilu plače oziroma osnovi za zavarovanje za preteklo koledarsko leto dolžni Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje enkrat letno, najkasneje do 30. aprila, na obrazcih M-4/M-8 posredovati tudi nov podatek o letnem znesku plačanega prispevka (Korpič-Horvat, 2005a, str. 1).

Prav tako morajo zavezanci, ki so plačniki davka, do 31. januarja oddati kontrolne podatke za dohodnino, v katerih so zajeti podatki o vseh dohodkih izplačanih od 1. januarja do 31. decembra, od katerih se je obračunala in plačala akontacija dohodnine.

10 IZVEDBA PREHODA NA PRIMERU MODULA ZA OBRAČUN PLAČ

V nadaljevanju je opisan postopek prehoda na evro v modulu plače. V okviru izvedbe postopka je moralo podjetje, ponudnik informacijske rešitve Navision (v nadaljevanju izvajalec) in podjetje, končni uporabnik rešitve (v nadaljevanju naročnik) upoštevati naslednja pravila glede prehoda na evro, ki jih je pripravilo Ministrstvo za finance, Davčna uprava Republike Slovenije, Generalni davčni urad (Odgovori Dursa na nekatera aktualna vprašanja s področja računovodstva v zvezi s prehodom na evro, 2007):

- Za transakcije in dogodke po 31. decembru 2006 se obračuni in napovedi izpolnjujejo v evrih.
- Za obračunska obdobja in poročanja, ki se končajo po 31. decembru 2006 se obračuni izpolnjujejo v evrih.
- Za obračunska obdobja, ki se končajo do 31. decembra 2006, datum poročanja pa je v letu 2007, se nekateri obračuni (DDV, VIES, dohodnina, obračun od dohodkov pravnih oseb, obračun akontacije dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti) izpolnjujejo v tolarjih, obračuni davčnih odtegljajev (REK-i) pa se izpolnjujejo v evrih. Pri obračunih v tolarjih mora zavezanec znesek obveznosti preračunati v evre po menjalnem tečaju, saj so plačila v letu 2007 možna le v evrih.

V skladu s temi pravili so morali naročniki izpolniti obračune davčnih odtegljajev in izvesti plačila v valuti na dan izplačila prejemkov. Tako so morali biti vsi obračuni za plače in druge prejemke za mesec december 2006 (ali prejšnje mesece), ki so bili izplačani po 31. decembru 2006, izpolnjeni v evrih. Vsa plačila dajatev v letu 2007 so možna samo v evrih. V času dvojnega obtoka je bilo možno v bankah plačevati tudi z bankovci in kovanci v tolarjih, vendar pa je plačilni promet potekal izključno v evrih, kar pomeni, da je davčna uprava tudi v teh primerih dobila podatke o plačilih v evrih.

Posebna ureditev velja za davek na izplačane plače, saj je rok za izplačilo davka 6 dni po izplačilu plač. V skladu s splošnim načelom so se obračuni, kjer je datum obračuna in rok za predložitev pred uvedbo evra, datum plačila pa po uvedbi evra, predložili v tolarjih, samo plačilo obveznosti pa je zavezanec plačal v evrih. To velja za izplačila plač od 25. decembra 2006 pa do konca leta 2006.

Napoved za dohodnino za leto 2006 in kontrolni podatki so se izpolnjevali v tolarjih. Znesek doplačila ali vračila v odločbi o odmeri dohodnine, ki jo izda Davčna uprava, je bil v evrih. Obračun plač in povračilo stroškov za december 2006 je bil sestavljen v tolarjih in se je vključil v letno poročilo za leto 2006. Če so bile plače in povračila stroškov za december 2006 izplačane v letu 2007, so se morale izplačati v evrih.

10.1 PRIPRAVE NA PREHOD NA EVRO

10.1.1 Terminski načrt

V fazi priprav na prehod je izvajalec pripravil terminski načrt izvedbe prehoda na evro, ki je prikazan v tabeli 7.

Tabela 7: Terminski načrt izvedbe prehoda na evro.

Termin	Aktivnost
september 2006	Izvajalec pripravi izpis plačilnih list z dvojnim označevanjem.
september – november 2006	Izvajalec pripravi postopek konverzije in izvede interno testiranje.
november – december 2006	Testiranje na vzporedni bazi pri naročniku.
januar 2007	Izvedba prehoda na evro.
junij – september 2007	Izvedba dodatne konverzije.

Vir: Lastni vir.

Po 11. členu Kolektivne pogodbe o načinu usklajevanja plač, povračila stroškov v zvezi z delom in regresu za letni dopust z dne 23. junija 2006 se je morala neto plača za september 2006 in dalje na plačilni listi prikazovati v tolarjih in evrih. V skladu s tem izvajalec prilagodi

plačilne liste tako, da so poleg zbirnih zneskov v tolarjih navedeni tudi zneski v evrih, preračunani po fiksnem tečaju. Izpis plačilne liste v dveh valutah se prvič izpiše pri obračunu plač za september 2006.

V obdobju od septembra do novembra 2006 izvajalec pripravi celoten postopek prehoda na evre za plače in ga testira interno, na primeru posameznih naročnikov. Po končanem testiranju obvesti naročnika o poteku prehoda na evro in pripravi terminski načrt izvedbe testiranja postopka prehoda pri naročnikih.

V novembru in decembru 2006 se po dogovoru z naročniki opravi testni prehod na vzporedni bazi pri naročniku. Postopek prehoda izvede naročnik po vnaprej pripravljenih navodilih, ki mu jih je predložil izvajalec. Izvajalec prisostvuje pri izvedbi testnega prehoda in je na voljo za pojasnjevanje morebitnih nejasnosti glede izvedbe prehoda. Po končanem postopku prehoda ima naročnik nalogo, da preveri pretvorjene podatke in obvesti izvajalca o morebitnih napakah.

Po končanem obračunu plač in drugih osebnih prejemkov za leto 2006 in pred izplačilom v letu 2007 naročnik izvede prehod na evro po vnaprej določenem in testiranem postopku. Pomembno je, da so obračuni za leto 2006 pravočasno obračunani, da ima naročnik še dovolj časa za izvedbo prehoda pred datumom nakazila plačil, ki morajo biti nakazana v evrih.

Naročniki, ki so se odločili za postopek konverzije, bodo imeli po opravljenem prehodu v bazi podatke v tolarjih in v evrih. Zato se v obdobju od junija do septembra pri teh naročnikih izvede še dodatna konverzija plač, s katero se vsi ostali podatki, ki so še v tolarjih, pretvorijo v evre.

10.1.2 Vzpostavitev projektne skupine za prehod na evro

Prehod na evro je s stališča informatizacije poslovanja zapleten proces, zato sta se morali najprej določiti projektni skupini na strani izvajalca in na strani naročnika, ki sta bili vključeni v proces uvedbe evra na modulu za plače.

Projektno skupino na projektu prehoda na evro smo na strani izvajalca sestavljale tri zaposlene osebe v podjetju izvajalcu, ki tudi sicer sestavljamo skupino za implementacijo in vzdrževanje modula plač. Projektna skupina izvajalca je morala biti seznanjena z naslednjimi področji:

- slovenska in EU zakonodaja,
- načrtovanje in razvoj informacijskih sistemov,
- tehnični vidiki informacijskih sistemov,
- računovodstvo in knjigovodstvo.

Projektno skupino na strani naročnika je večinoma sestavljala oseba, ki v podjetju obračunava plače, ob podpori sodelavca iz oddelka informatike. Projektna skupina naročnika je morala biti seznanjena s poslovanjem podjetja in delovanjem modula za obračun plač.

10.1.3 Način prehoda

Naročniki so lahko ob prevzemu evra izbrali med dvema načinoma izvedbe prehoda v informacijskem sistemu – konverzija ali otvoritev. V tabeli 8 na strani 45 so opisi obeh pristopov, prednosti in slabosti posameznega načina in priporočila podjetjem za lažjo odločitev o načinu prehoda.

Tabela 8: Primerjava možnih načinov prehoda.

Konverzija		Vzporedna baza – otvoritev	
Koraki			
Za vsako podjetje na bazi se ločeno izvedejo: • test baze podatkov, • varnostna kopija, • nastavitve, • testni prehod, • analiza podatkov, • pravi prehod.		Za vsako od podjetij na bazi se izvede: • odpiranje novega podjetja, • prenos osnovnih šifrantov, • vzpostavitev nastavitvev, • otvoritve stanj.	
Prednosti			
• tekoče delo brez prekinitev v podatkih (primerljivost za nazaj), • manj zahtevna organizacija procesa v času prehoda, • manjše tveganje napak, • možno večkratno ponavljanje.		• prekinitev obsežnih evidenc (zlasti če so težave z arhiviranjem), • manj priprav objektov za prehod.	
Slabosti			
• potrebno je prilagoditi objekte za specifično različico Navisiona, • dodatno delo za obdobje od 1. januarja do konverzije, • potrebno popraviti izpise in poročila za zunanje poročanje, • vgraditi dodatne kontrole, • možnost napak v obdobju od 1. januarja do konverzije.		• prekinitev zgodovinskih podatkov (prenašajo se samo odprta stanja), • potrebno več koordinacije, možnost napak, • omejena možnost predhodnega testiranja, • vzporedno delo zahteva več resursov naročnika v kritičnem obdobju.	
V kakšnih primerih izbrati – razlogi za izbiro			
• ni smiselna prekinitev procesa, • velik pomen zgodovinskih podatkov za odločanje, • omejeni resursi za vzporedno delo, • obseg storitev zunanjega izvajalca je bolj obvladljiv.		• velika količina (zgodovinskih) podatkov, • »sporna« zgodovina podatkov (ročna popravljanja, nekonsistentna zapiranja itd.), • veliko specifičnih dodelav (zahtevna prilagoditev objektov).	

Vir: Interno gradivo podjetja Adacta d. o. o.

Prehod na evro v modulu Plače se je izvedel v skladu z naročnikovo izbiro načina prehoda v Navisionu: otvoritev ali konverzija.

Pri obeh načinih prehoda so se plače in vsi prejemki, ki se nanašajo na december 2006 obračunali v slovenskih tolarjih. Po zaključenem obračunu se je izdelala kopija baze, da so se podatki v tolarjih do vključno decembra 2006 ohranili v tolarjih (za potrebe poročanja dohodnine za leto 2006 in podatkov za M4M8 za leto 2006).

Razlika med načinoma pri plačah je v obsegu evidence podatkov za nazaj v evrih. Pri konverziji so se vsi tolarski podatki na obstoječi bazi, vključno z decembrom 2006, pretvorili v evre še pred izvedbo izplačil in izpisom obrazcev obračunanih plač in drugih prejemkov za december 2006. Pri otvoritvi pa se je odprla nova baza, v katero so se poleg vseh šifrantov prenesli tudi podatki obračunanih plač in drugih prejemkov za december 2006, ki so bili obračunani v tolarjih. Po prenosu so se na novi bazi vsi podatki konvertirali v evre. Na željo naročnika so se poleg obračunov decembra 2006 lahko prenesli tudi starejši podatki.

Pri obeh načinih so se nakazila in izpisi pripravili na podlagi podatkov v evrih. Enako velja za temeljnico za knjiženje plač v glavno knjigo, ki se je pripravila v evrih kot tuji valuti in se je nato poknjižila v tolarjih. Podatki v glavni knjigi z datumom knjiženja do 31. decembra 2006 so se namreč do oddaje bilanc (konec marca 2007) še evidentirali v tolarjih.

10.1.4 Postopek prehoda na evro za plače

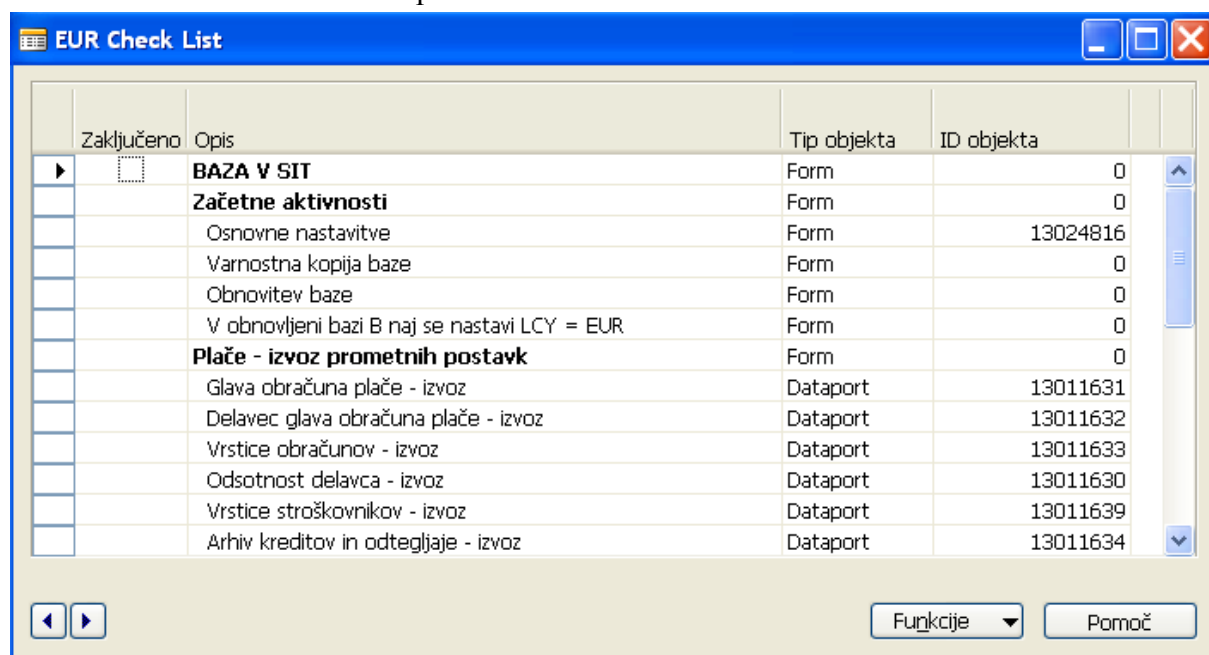
Dejanski prehod na evro se je izvedel takoj po končanem obračunu plač za december 2006, če se je nakazilo izvedlo v januarju 2007, lahko pa tudi kasneje, vendar pred prvimi vnosi zneskov za leto 2007.

V nadaljevanju sta predstavljena dva različna postopka prehoda na evro za plače: prehod s konverzijo in prehod z otvoritvijo.

o POSTOPEK PREHODA S KONVERZIJO

Najprej se v Navision uvozi seznam aktivnosti, ki jih je pripravil izvajalec. Seznam aktivnosti je bil posredovan naročniku v tekstovni datoteki. V sklopu izvedbe postopka prehoda na evro za plače se morajo izvesti vse aktivnosti, ki so na seznamu (Slika 20, str. 47).

Slika 20: Seznam aktivnosti ob prehodu na evro.

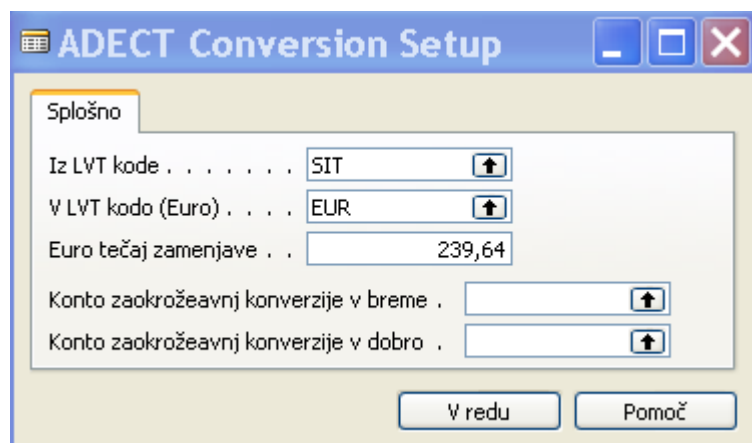
Zaključeno	Opis	Tip objekta	ID objekta
☐	BAZA V SIT	Form	0
☐	Začetne aktivnosti	Form	0
☐	Osnovne nastavitve	Form	13024816
☐	Varnostna kopija baze	Form	0
☐	Obnovitev baze	Form	0
☐	V obnovljeni bazi B naj se nastavi LCY = EUR	Form	0
☐	Plače - izvoz prometnih postavk	Form	0
☐	Glava obračuna plače - izvoz	Dataport	13011631
☐	Delavec glava obračuna plače - izvoz	Dataport	13011632
☐	Vrstice obračunov - izvoz	Dataport	13011633
☐	Odsotnost delavca - izvoz	Dataport	13011630
☐	Vrstice stroškovnikov - izvoz	Dataport	13011639
☐	Arhiv kreditov in odtegljaje - izvoz	Dataport	13011634

Vir: Lastni vir.

1) Osnovne nastavitve

Za izvedbo osnovnih nastavitvev je potrebno v okno, ki se odpre, vpisati iz katere valute se bo pretvarjalo in v katero valuto. Vpiše se tudi tečaj zamenjave, ki je enak 239,64 (Slika 21).

Slika 21: Osnovne nastavitve

ADECT Conversion Setup

Splošno

Iz LVT kode SIT

V LVT kodo (Euro) EUR

Euro tečaj zamenjave . . . 239,64

Konto zaokroževanj konverzije v breme .

Konto zaokroževanj konverzije v dobro .

V redu Pomoč

Vir: Lastni vir.

2) Varnostna kopija baze

Ustvari se varnostna kopija baze, ki je namenjena zgodovini podatkov v tolarjih. Po konverziji podatkov na produkcijski bazi so bili vsi podatki v bazi v evrih. V primeru, da je moral naročnik naknadno obračunati obračun za leto 2006, ki se je moral obračunati v

tolarjih, se je uporabila varnostna kopija baze. V tem primeru se obračun naredi v tolarski bazi, nato pa se vsi obračunski podatki prenesejo na produkcijsko bazo in konvertirajo v evre.

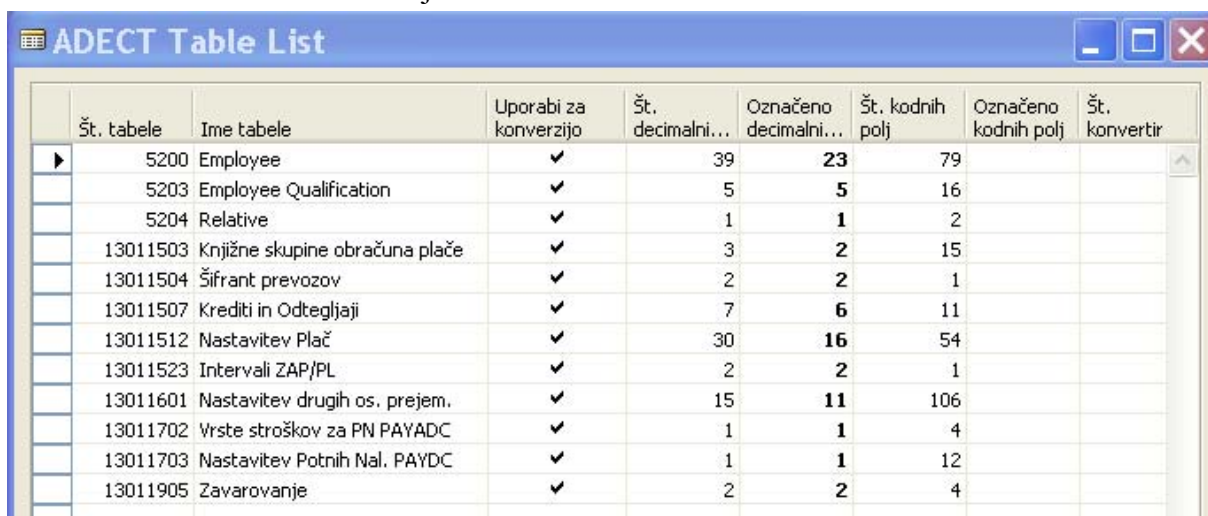
3) Konverzija neprometnih podatkov

Konverzija podatkov se izvede v dveh korakih. Najprej se pretvorijo neprometni podatki, kot so podatki o delavcih, sorodnikih delavcev, nastavitveni podatki in šifranti. V drugem delu pa se konvertirajo obračunski podatki, kot so obračunane plače in drugi prejemki. Postopek konverzije neprometnih in prometnih podatkov je identičen, le da se izvaja v dveh korakih.

Konverzija se lahko izvede hkrati za vsa podjetja v bazi ali pa za vsako podjetje posebej. Zato se pred izvedbo konverzije v programu določijo vsa podjetja, v katerih naj se podatki pretvorijo.

Za konverzijo se uporabijo nastavitve, ki jih pripravi izvajalec. V nastavitvah je natančno določeno, katere tabele se pretvorijo in katera polja znotraj posamezne tabele se pretvorijo (Slika 22). Nastavitve so bile naročniku posredovane v tekstovni datoteki.

Slika 22: Nastavitve za konverzijo.

Št. tabele	Ime tabele	Uporabi za konverzijo	Št. decimalni...	Označeno decimalni...	Št. kodnih polj	Označeno kodnih polj	Št. konvertir
5200	Employee	✓	39	23	79		
5203	Employee Qualification	✓	5	5	16		
5204	Relative	✓	1	1	2		
13011503	Knjižne skupine obračuna plače	✓	3	2	15		
13011504	Šifrant prevozov	✓	2	2	1		
13011507	Kredit in Odtegljaji	✓	7	6	11		
13011512	Nastavitev Plač	✓	30	16	54		
13011523	Intervali ZAP/PL	✓	2	2	1		
13011601	Nastavitev drugih os. prejem.	✓	15	11	106		
13011702	Vrste stroškov za PN PAYADC	✓	1	1	4		
13011703	Nastavitev Potnih Nal. PAYDC	✓	1	1	12		
13011905	Zavarovanje	✓	2	2	4		

Vir: Lastni vir.

Konverzija se izvede tako, da se najprej ustvari programska funkcija, v katero se zapišejo podatki iz nastavitvev za brisanje in konverzijo. Nato pa se novo ustvarjena programska funkcija sproži. Konverzija se lahko izvede hkrati za vse tabele ali pa ločeno, po posameznih tabelah. Po izvedeni konverziji se lahko preveri, ali se je konverzija na posamezni tabeli izvedla. Da so podatki pretvorjeni, je vidno v stolpcu »Št. konvertiranih podjetij«. Vpisano je število podjetij, v katerih se je tabela pretvorila (Slika 23, str. 49).

Slika 23: Konvertirane tabele

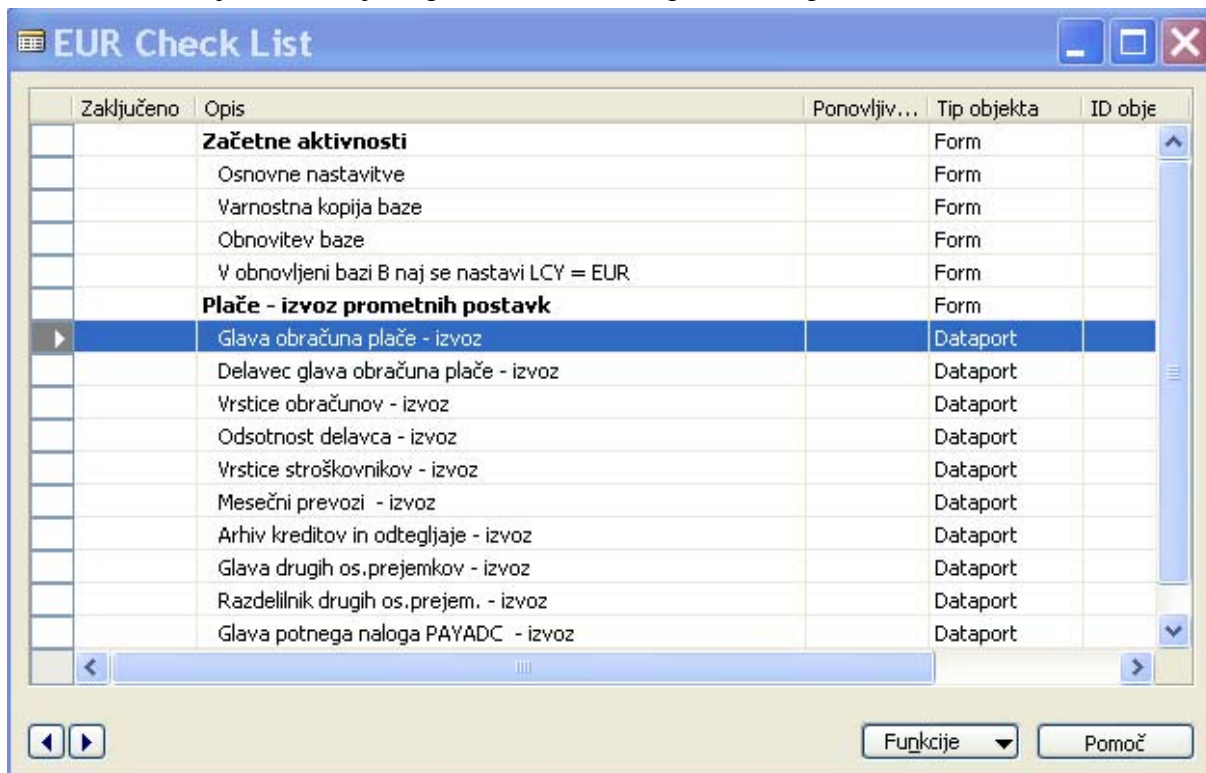
	Št. tabele	Ime tabele	Uporabi za kon...	Št. dec...	Ozna... decim...	Št. ko...	O... ko...	Št. konvertiranih podjetij	
▶	5200	Employee	✓	39	23	79		1	⬆
	5203	Employee Qualification	✓	5	5	16		1	

Vir: Lastni vir.

4) Izvoz prometnih postavk

Iz prometnih tabel se izvozijo podatki za vse obračune, ki jih naročnik želi pretvoriti iz tolarjev v evre. Za izvoz podatkov se uporabijo vnaprej pripravljene funkcije za izmenjavo podatkov (Slika 24). Pri izvozu je potrebno paziti, da se izvozijo samo podatki za določene obračune in ne vsi podatki iz tabele. Zato se pri izvozu postavijo določeni filtri (npr. šifra obračuna, leto itd.). Pri izvozu se ustvarijo tekstovne datoteke, ki se shranijo na računalnik. Enak postopek se ponovi za vse ostale aktivnosti, ki se nanašajo na izvoz prometnih postavk.

Slika 24: Funkcije za izmenjavo podatkov za izvoz prometnih podatkov

Vir: Lastni vir.

5) Uvoz prometnih postavk v začasne tabele

V začasne tabele se uvozijo prometni podatki, ki so se v prejšnjem koraku izvozili iz pravih tabel. Podatki, ki se uvozijo, so še v tolarjih. Za uvoz podatkov se uporabijo funkcije za izmenjavo podatkov, ki jih je pripravil izvajalec.

6) Konverzija prometnih postavk

Konverzija prometnih podatkov se izvede na enak način kot konverzija neprometnih podatkov. V nastavitvah za konverzijo se vidi, da so bile do sedaj konvertirane samo neprometne tabele (Slika 25). V programu je vgrajena kontrola, da se lahko konverzija na vsaki tabeli izvede samo enkrat. Tako se bo ponovna konverzija izvedla samo na prometnih tabelah, ki še niso bile pretvorjene.

Slika 25: Tabele, ki še niso bile pretvorjene.

Št. tabele	Ime tabele	Uporabi za kon...	Št. dec...	Ozna... decim...	Št. ko...	O... ko...	Št. konvertiranih podjetij
5200	Employee	✓	39	23	79		1
5203	Employee Qualification	✓	5	5	16		1
5204	Relative	✓	1	1	2		1
13011503	Knjižne skupine obračuna plače	✓	3	2	15		2
13011504	Šifrant prevozov	✓	2	2	1		1
13011507	Kredit in Odtegljaji	✓	7	6	11		1
13011512	Nastavitev Plač	✓	30	16	54		1
13011523	Intervali ZAP/PL	✓	2	2	1		1
13011601	Nastavitev drugih os. prejem.	✓	15	11	106		1
13011650	Employee Absence_TEMP	✓	12	6	16		
13011651	Glava obračuna plače_TEMP	✓	14	11	4		
13011652	Delavec glava obr. plače_TEMP	✓	53	36	22		
13011653	Vrstice obračunov_TEMP	✓	4	4	14		
13011654	Arhiv kred.in odteg._TEMP	✓	3	3	3		
13011655	Glava drugih os.prejemkov_TEMP	✓	13	10	13		
13011656	Razdel. drugih os.prejem._TEMP	✓	2	1	7		
13011657	Glava pot. naloga PAYADC_TEMP	✓	5	5	17		
13011658	Vrstica pot. nal. PAYADC_TEMP	✓	4	3	8		
13011702	Vrste stroškov za PN PAYADC	✓	1	1	4		1
13011703	Nastavitev Potnih Nal. PAYDC	✓	1	1	12		1

Vir: Lastni vir.

7) Prenos pretvorjenih postavk iz začasnih tabel v dejanske

Za prenos pretvorjenih podatkov iz začasnih tabel v dejanske se uporabi obdelava, ki jo je pripravil izvajalec. Obdelava prenese vse prometne podatke iz začasnih tabel v dejanske, pri tem pa obračunom, ki so v evrih, k šifri obračuna doda oznako EUR. Tako se obračuni v evrih ločijo od obračunov v tolarjih (npr.: šifra obračuna za december v tolarjih je 2006-12, šifra obračuna za december v evrih pa je 2006-12EUR).

8) Preverjanje podatkov

Naročnik preveri pretvorjene prometne podatke tako, da jih primerja z obračuni v tolarjih. Preveri tudi vse šifrante in nastavitvene podatke.

9) Priprava nakazil

Naročnik po običajnem postopku pripravi nakazila za vse obračune, ki so obračunani v decembru 2006 in izplačani v januarju 2007. Pri pripravi nakazil mora uporabiti pretvorjen obračun v evrih.

10) Izpis plačilnih list in drugih poročil

Po pripravi nakazil se izpišejo plačilne liste v evrih in ostali zakonski obrazci v evrih.

11) Priprava temeljnice za knjiženje v glavno knjigo

Knjiženje plač, obračunanih v decembru, mora biti izvedeno v tolarjih. Ker sta v bazi po dva obračuna za obračune v letu 2006, prvi v tolarjih in drugi v evrih, se lahko temeljnica za knjiženje plač v glavno knjigo pripravi kar iz obračuna v tolarjih. Tako sprememba postopka knjiženja plač ne bo potrebna.

o POSTOPEK PREHODA Z OTVORITVIJO

Pri prehodu z otvoritvijo sta vključeni dve bazi: tolarska in evrska. Tolarska baza vsebuje vse obračune v tolarjih, evrska baza pa vključuje obračune od 1. januarja 2007 dalje. Tudi pri prehodu z otvoritvijo je potrebno najprej narediti osnovne nastavitve in sicer na obeh bazah, nato pa brisanje prometnih postavk. Pri otvoritvi se naredi kopija baze, ki je od takrat dalje evrska baza, obstoječa produkcijska baza pa postane tolarska baza. Ker so v evrski bazi še vsi obračunski podatki za predhodna leta, je potrebno le te izbrisati, da bodo v bazi ostali samo podatki od 1. januarja 2007 dalje.

Brisanje se lahko izvede hkrati za vsa podjetja v bazi ali pa za vsako podjetje posebej. Zato se pred izvedbo brisanja v programu določijo vsa podjetja, v katerih naj se podatki brišejo.

Za brisanje se uporabijo nastavitve, ki jih pripravi izvajalec. V nastavitvah je natančno določeno, katere tabele se brišejo. Nastavitve so bile naročniku posredovane v tekstovni datoteki.

Postopek brisanja podatkov je podoben postopku konverzije. Brisanje se izvede tako, da se najprej ustvari programska funkcija, v katero se zapišejo podatki iz nastavitvev. Nato pa se novo ustvarjena programska funkcija sproži. Brisanje se lahko izvede hkrati za vse tabele ali pa ločeno po posameznih tabelah.

Po brisanju prometnih podatkov se naredi pretvorba neprometnih podatkov. Postopek pretvorbe neprometnih podatkov je enak kot pri prehodu s konverzijo. Nato se izvozijo prometne postavke iz tolarske baze, se shranijo v obliki tekstovnih datotek in nato uvozijo v začasne tabele v evrsko bazo. Sledi pretvorba prometnih podatkov in prenos pretvorjenih

podatkov iz začasnih tabel v dejanske tabele. S tem je postopek pretvorbe zaključen, sledi še kontrola podatkov, priprava nakazil, izpis obrazcev in knjiženje plač v glavno knjigo. Vsi ti postopki se izvedejo na evro bazi in vključujejo podatke v evrih. Pri prehodu z otvoritvijo se temeljnica za knjiženje plač v glavno knjigo pripravi s prilagojeno obdelavo. Obračuni, ki se knjižijo, so namreč že pretvorjeni v evre, glavna knjiga pa se še vedno vodi v tolarjih.

10.1.5 Prilagoditev programske rešitve – tehnične priprave

Za izvedbo prehoda na evro za plače so se uporabili objekti, ki so bili pripravljeni za izvedbo prehoda na ostalem delu Navisiona, v kombinaciji z objekti, ki so bili razviti za namene prehoda na evro za plače. Naročnik je za izvedbo prehoda na evro potreboval licenco izvajalca, ki je omogočala uporabo vseh objektov za izvedbo prehoda. Izvajalec je naročniku posredoval licenco pred izvedbo testnega prehoda na evro.

Za vsakega naročnika so se izvedle naslednje tehnične priprave:

- priprava objektov za prenos prometnih podatkov in prilagojene obdelave za pripravo temeljnice za knjiženje plač v glavno knjigo,
- priprava nastavitve aktivnosti ob prehodu na evro,
- priprava nastavitve za brisanje in konverzijo.

V sklopu priprav objektov so se razvile programske funkcije za izvoz in uvoz podatkov, začasne tabele, v katerih se je izvajala konverzija prometnih podatkov ter obdelava za prenos podatkov iz začasnih tabel v dejanske. Sprememba je bila potrebna tudi na obdelavi za pripravo temeljnice za knjiženje plač v glavno knjigo. Ker so bili podatki v glavni knjigi v vmesnem obdobju od 1. januarja 2007 do zaključnega računa v tolarjih, se je morala obdelava za pripravo temeljnice plač prilagoditi tako, da je omogočala knjiženje plač v tolarjih. Skozi testne konverzije so se ugotovile še določene pomanjkljivosti, zato se je naknadno razvila še obdelava za spremembo merske enote na vrstah plač iz SIT v EUR.

Za izvedbo konverzije plač je naročnik potreboval tudi seznam aktivnosti. Seznam aktivnosti je namenjen poenostavitvi izvedbe postopka pretvorbe, saj zapoveduje zaporedje korakov, ki jih je potrebno izvesti. Izvajalec je pripravil enoten seznam aktivnosti in ga kasneje prilagodil posameznemu naročniku (izbrisal aktivnosti, ki za določenega naročnika niso relevantne). Tako je naročnik natančno vedel, katere korake in v kakšnem vrstnem redu mora izvesti. Za izvajalca je to pomenilo, da je moral posamično obravnavati 34 naročnikov in pripraviti nastavitve aktivnosti za vsakega naročnika. Nastavitve aktivnosti so bile posredovane v tekstovni datoteki.

Pretvorba podatkov se je izvedla na podlagi nastavitve za brisanje in konverzijo. V nastavitvah za brisanje in konverzijo so bile določene tabele, katerih podatki se brišejo in pretvorijo ter polja znotraj tabel, ki se pretvorijo. Oblikovane so bile najprej v enotni obliki in so se kasneje prilagodile posameznemu naročniku. Določevanje polj za konverzijo je

zahtevalo precejšnjo koncentracijo, saj ima vsak naročnik določena specifična polja, ki se razlikujejo od polj pri ostalih naročnikih. Nastavitve za brisanje in konverzijo so bile naročniku posredovane v tekstovni datoteki.

10.1.6 Izobraževanje uporabnikov in testiranje pri naročniku

Izobraževanje uporabnikov je izredno pomembno za uspešen prehod na evro. Uporabniki so in bodo morali reševati situacije, za katere jih je bilo potrebno izobraziti. Uvedba evra je povzročila pomanjkanje osebja na strani izvajalca, ki ima veliko število naročnikov, pri katerih ne more biti sočasno prisoten. Uporabnike je bilo potrebno izobraziti, da so v večji meri sami izvedli prehod na evro ob oddaljeni pomoči izvajalca, ki je bil v času izvedbe prisoten na lokaciji izvajalca in dostopen preko telefona. Uvedba evra je povzročila tudi dopolnjeno in spremenjeno funkcionalnost, ki omogoča poslovanje v evrih. Uporabnike je bilo potrebno naučiti uporabljati to novo funkcionalnost. Po končanem prehodu pa je bila naloga naročnika preveriti pretvorjene podatke. Pretvorba je lahko povzročila težko ugotovljive napake na obračunskih podatkih, zato je bilo potrebno uporabnike naučiti ugotavljati takšne napake. Minilo je kar nekaj časa, preden so se ljudje navadili na novo valuto. Dokler se niso v celoti privadili na evre, je obstajala povečana nevarnost za napake, povezane z valutami (npr. napake pri preračunavanju, napake pri vnosu).

Testiranje pri naročniku je bilo namenjeno seznanjanju naročnikov s postopkom prehoda, ki so ga morali kasneje sami izvesti po vnaprej napisanih navodilih izvajalca. Pri testiranju sta sodelovala predstavnik izvajalca (svetovalec za modul plače) in ena oziroma dve osebi na strani naročnika, zadolženi za izvedbo prehoda v začetku januarja 2007. V večini primerov je bila to oseba, ki obračunava plače in je pokrivala vsebinsko področje testa, ter sodelavec iz oddelka informatike, ki je pokrival tehnično področje testa in kasneje tudi izvedel prehod na evro. V manjših podjetjih z manjšim številom zaposlenih je bila to kar oseba, ki obračunava plače.

Testiranje je potekalo ob vnaprej določenem terminu na lokaciji naročnika. Za izvedbo testiranja je izvajalec pripravil dokument testiranja, ki je vseboval opis postopka po korakih, navodila za izvedbo posameznih korakov in dokument za potrjevanje uspešno izvedenega testa prehoda na evro za plače. Test je izvajal naročnik po navodilih, izvajalec pa je prisostvoval in odgovarjal na morebitna dodatna vprašanja. Po končanem testu je naročnik podpisal izjavo o uspešno opravljenem testu in se zavezal, da bo do določenega datuma preveril pretvorjene podatke ter o tem obvestil izvajalca.

Izvajalec je v obdobju od novembra do decembra 2006 opravil test pri 34-tih naročnikih. Pri testu so na strani izvajalca sodelovale tri svetovalke za področje plač. Izkušnje svetovalk so bile od naročnika do naročnika različne. Nekateri naročniki so test opravili brez večjih težav, nekateri pa so potrebovali precejšnjo podporo izvajalca. Na podlagi opravljenih testov in želja naročnikov so svetovalke na strani izvajalca presodile, v katerih primerih bi bilo bolje,

da prehod namesto naročnika izvede izvajalec. Tako se je izvajalec glede na razpoložljivost svetovalk in terminski plan izvedbe prehoda na evro z določenimi naročniki dogovoril, da prehod izvede izvajalec.

10.2 IZVEDBA PREHODA

Prehod na evro za plače se je izvedel med 1. januarjem 2007 in 18. januarjem 2007 (odvisno od datuma nakazila plač). Prehod so v osemindvajsetih primerih izvedle stranke same, v šestih primerih pa je bil prehod izveden s strani izvajalca. Obremenitev svetovalk na strani izvajalca je bila v tem obdobju precejšnja. Tekom izvedbe konverzije so se pojavile določene težave, ki so opisane v nadaljevanju.

10.2.1 Problemi in težave pri izvedbi prehoda

Največ težav na strani naročnikov je povzročila nepripravljenost na izvedbo postopka in pomanjkanje časa. Naročniki, ki so sodelovali pri testnem prehodu na evro, se takrat niso zavedali pomembnosti pravilne in pravočasne izvedbe postopka. Veliko je bilo takih, ki so želeli, da se tesni prehod naredi čim bolj na hitro, da so lahko nadaljevali s svojim rednim delom. Zato se je marsikateri naročnik v trenutku, ko je bilo potrebno izvesti prehod na evro, zmedel in delal čisto osnovne napake, ki so bile v navodilih lepo razložene. Najbolj pogoste napake so bile:

- **Neizvedene osnovne nastavitve**

Ker so bili v časovni stiski in so prehod izvedli »na hitro«, so pozabili določiti šifro valute za prehod na evro. Tudi če so celoten nadaljnji postopek izvedli po navodilih, se konverzija ni izvedla, ker je v sistemu manjkala podatek o tečaju za preračun iz tolarjev v evre.

- **Napačen filter pri izvozu prometnih podatkov**

Pri izvozu podatkov iz prometnih tabel so naročniki postavili napačen filter, zato se podatki o določenih obračunih niso izvozili. Posledično se niso uvozili v začasne tabele in zato se tudi niso pretvorili. Napako so odkrili šele potem, ko so pregledovali obračunske podatke v bazi in so le-ti manjkali.

- **Nepopoln uvoz v začasne tabele**

Pri uvozu prometnih podatkov v začasne tabele so nekateri naročniki pozabili uvoziti podatke v vse tabele. Ko se je izvajala pretvorba na začasnih tabelah se podatki v tabelah, v katerih ni bilo podatkov, niso pretvorili. Tako so določeni prometni podatki ostali nepretvorjeni in jih je moral izvajalec naknadno pretvoriti.

- **Uvoz v napačne tabele**

Pri uvozu v začasne tabele naročniki niso bili pozorni, katere podatke uvažajo. Tako so npr. podatke o delavcih uvažali v tabelo z nastavitvami za delovanje modula plač. Zaradi stiske s časom niso preverili, kaj delajo narobe, ampak so se takoj obrnili na izvajalca, ki je moral nastali problem raziskati in rešiti.

- **Uvoz iz začasnih tabel v dejanske tabele se ni izvedel**

Zgodilo se je tudi, da so naročniki pozabili izvesti prenos pretvorjenih podatkov iz začasnih tabel v dejanske tabele. Ko so naknadno preverjali pretvorjene podatke, so ugotovili, da manjkajo obračuni v evrih. Marsikateri naročnik je v tem trenutku pomislil, da so se vsi podatki izbrisali. Zato so se obrnili na izvajalca in ga opozorili na nastali problem. Izvajalec je preveril celoten postopek, ki je bil izveden in ugotovil, da se v začasnih tabelah še vedno nahajajo podatki. Tako je izvajalec naknadno izvedel še prenos podatkov iz začasnih tabel v dejanske tabele.

- **Določene tabele se niso pretvorile**

Pri nekaterih naročnikih se je zgodilo, da se podatki v določenih tabelah niso pretvorili. Pri uvozu nastavitev za brisanje in konverzijo naročniki niso bili pozorni, če so res vse prave tabele označene za konverzijo. Naknadno so s klikanjem po tabeli nastavitev za brisanje in konverzijo lahko pomotoma umaknili kljukico v polju »Uporabi za konverzijo« in le-te nevede spremenili. Tako so podatki v določenih tabelah ostali nepretvorjeni in jih je moral izvajalec naknadno pretvoriti.

- **Neizvedba koraka konverzije**

Ker so naročniki hiteli, so nekateri pozabili izvesti korak, ko se podatki pretvorijo. Tako so samo uvozili podatke v začasne tabele, nato pa nepretvorjene ponovno prenesli v dejanske tabele. Ko so opazili, da so podatki tudi po konverziji še vedno v tolarjih, so se obrnili na izvajalca, da je preveril, kaj se je zgodilo.

Težave so se pojavljale tudi zaradi zapletenosti postopka oziroma posameznih korakov. Take težave so bile:

- **Težave pri zamenjavi licence**

Za izvedbo prehoda so naročniki potrebovali izvajalčevo licenco, ki so jo dobili v času tesnega prehoda na evro. Ko je prišel čas izvedbe dejanskega prehoda na evro, so naročniki pozabili zamenjati svojo licenco z izvajalčevo, zato niso imeli dostopa do določenih objektov za izvedbo prehoda. Težave so se pojavile tudi pri zamenjavi licence. Postopek zamenjave licence je bil v navodilih v celoti opisan, kljub temu pa so naročniki večkrat poklicali izvajalca in ga prosili za pomoč pri zamenjavi licence.

- **Težave pri ustvarjanju programske funkcije za brisanje in konverzijo**

Naročnik je moral za brisanje in konverzijo ustvariti programsko funkcijo. Postopek ustvarjanja programske funkcije je bil v navodilih razložen, kljub temu pa je naročnikom povzročal precejšnje težave. Glavni problem je bil v nepoznavanju ozadja delovanja celotnega programa. Tudi če so naročniki sledili navodilom, niso vedeli, kaj dejansko delajo in kaj lahko naredijo narobe. Če so bili pri tem še pod pritiskom časa, so pozabili izvesti nek korak in ustvarjanje programske funkcije je bilo neuspešno. V velikih primerih je moral izvajalec posredovati in namesto naročnika pravočasno ustvariti programske funkcije za brisanje in konverzijo, da je lahko le-ta nadaljeval s celotnim postopkom.

- **Neizdelane varnostne kopije baze**

Kljub ustreznim navodilom, kako ustvariti kopijo baze, nekateri naročniki niso znali ustvariti kopije baze in so za izvedbo tega koraka prosili izvajalca. Še posebej se je ta problem odražal pri naročnikih, ki nimajo ločenega oddelka za informatiko in v podjetju nimajo nikogar, ki bi poznal delovanje podatkovnih baz.

Določeni problemi so se pojavili tudi zaradi napak na strani izvajalca:

- **Polja se niso konvertirala**

Pri pripravi nastavitvev za brisanje in konverzijo, ki jo je izvajalec pripravil za vsakega naročnika posebej, se je zgodilo, da so se določena polja pozabila in se niso določila za konverzijo, ker so bila za nekega naročnika specifična in se pri drugih naročnikih niso pojavila. Tako je moral izvajalec naknadno pretvoriti samo podatke v manjkajočih poljih.

- **Podatki v evrih so se ponovno konvertirali**

S 1. januarjem 2007 so pričele veljati nove stopnje za izračun dohodnine. S tem so se spremenile tudi meje dohodninskih razredov, zato je izvajalec vsem naročnikom poslal nove nastavitve za obračun dohodnine v obliki tekstovnih datotek. Če je naročnik nove nastavitve uvozil pred izvedbo prehoda na evro, so se podatki o mejah razredov, ki so že bili v evrih, ponovno pretvorili. Izvajalec je moral pri naročnikih, kjer se je to zgodilo, ročno popraviti zneske za meje razredov oziroma jih ponovno uvoziti. Večji problem pa je nastal pri tistih naročnikih, ki nastavitve po prehodu na evro niso preverili in so napako opazili šele pri prvem naslednjem obračunu plače.

10.3 IZVEDBA DODATNE KONVERZIJE

Naročniki, ki so se odločili za prehod s konverzijo, so imeli v prehodnem obdobju v produkcijski bazi podatke v evrih in v tolarjih. Podatki za dohodninsko leto 2007 so bili v evrih, podatki z dohodninskim letom 2006 in nazaj pa v tolarjih. Nekateri obračuni so bili podvojeni (za vsak obračun je bil odprt še en obračun z oznako *EUR). Na kopiji baze v tolarjih je bilo stanje enako kot na produkciji do zadnjega obračuna pred pripravo kopije. Cilj dodatne konverzije je bil, da so na produkcijski bazi vsi podatki konvertirani v evre, na kopiji baze v tolarjih pa so vsi podatki v tolarjih. Na produkcijski bazi naj bi bil vsak obračun zaveden samo enkrat (obračuni za dohodninsko leto 2006 in nazaj, ki imajo oznako *EUR, naj se brišejo). Na tolarski bazi naj se brišejo vsi obračuni za dohodninsko leto 2007, razen decembrskih obračunov.

Za izvedbo dodatne konverzije se je uporabila enaka funkcionalnost kot pri prvi konverziji na modulu Plače, z nekaterimi spremembami:

- konvertirali so se samo prometni podatki,
- konverzija se je izvajala neposredno na originalnih prometnih tabelah (brez izvozov in uvozov v začasne tabele),

- v programski funkciji za brisanje podatkov se je ročno dodal filter na obračune, ki smo jih želeli brisati,
- v programski funkciji za konverzijo se je ročno dodal filter na obračune, ki smo jih želeli pretvoriti.

Dodatno konverzijo je v celoti izvedel izvajalec, pri tem pa ni bil tako strogo časovno omejen kot pri izvedbi prvega prehoda na evro. Za izvedbo dodatne konverzije je izvajalec pripravil enoten seznam aktivnosti, ki ga je uporabil pri vseh naročnikih. Za konverzijo pa so se uporabile nastavitve, ki so bile za vsakega naročnika pripravljene že pri prvi konverziji plač.

Izvajalec je pred izvedbo dodatne konverzije opravil test na lokaciji izvajalca, za vsakega naročnika posebej. Na podlagi testa se je dogovoril za termin izvedbe dodatne konverzije. Pri naročnikih, do katerih ima izvajalec oddaljeno povezavo, se je dodatna konverzija izvedla kar preko oddaljene povezave. Pri ostalih naročnikih je bil potreben obisk na lokaciji naročnika.

Pogoj za izvedbo dodatne konverzije je bil, da je konverzija na ostalem delu Navisiona zaključena. Pri naročniku je morala obstajati kopija baze s celotnimi podatki v tolarjih, narejena pred izvedbo konverzije ostalega Navisiona. Z dodatno konverzijo je izvajalec pričel v sredini meseca junija 2007, zadnja dodatna konverzija pa je bila izvedena konec meseca septembra 2007. V tem obdobju je izvajalec opravil dodatno konverzijo pri devetnajstih naročnikih.

10.3.1 Postopek izvedbe dodatne konverzije

Na produkcijsko in tolarško bazo se namestijo enaki objekti, kot so bili pri konverziji. Nato se uvozi seznam aktivnosti za izvedbo dodatne konverzije. Sledijo aktivnosti, opisane v nadaljevanju.

1) Osnovne nastavitve

Preverijo se osnovne nastavitve, s katerimi se določi šifra in tečaj valute za konverzijo. Če osnovne nastavitve še niso narejene, se jih naredi v tem koraku. V večini primerov so osnovne nastavitve že bile narejene, saj so morale biti izvedene pri konverziji ostalega dela Navisiona.

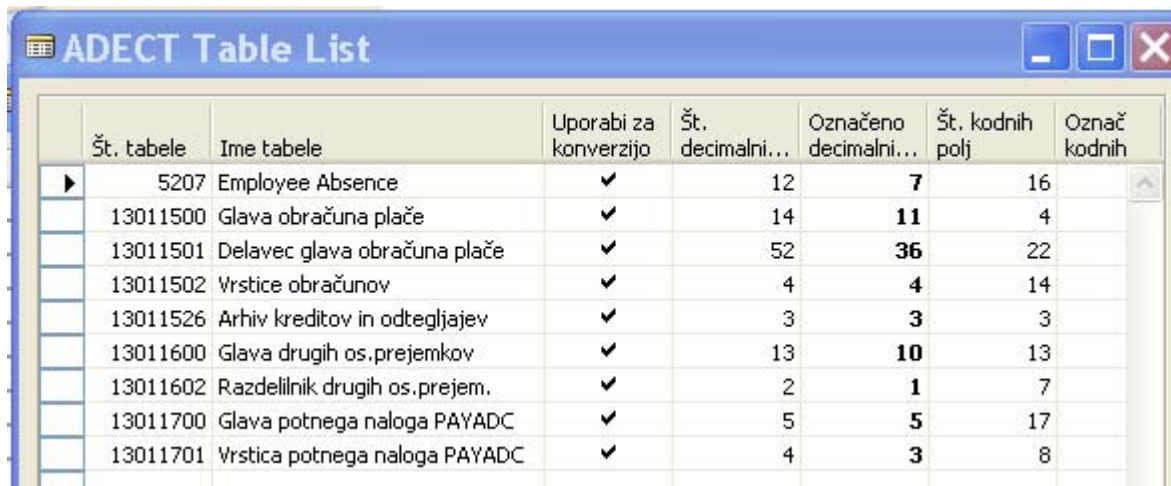
2) Nastavitve za brisanje prometnih podatkov

Uvozijo se nastavitve za brisanje in konverzijo prometnih postavk, prilagojene posameznemu naročniku. Preverijo se tabele, ki so označene za brisanje prometnih podatkov. V seznamu tabel morajo biti točno določene tabele.

3) Konverzija prometnih podatkov

Preverijo se tabele, ki so označene za konverzijo prometnih podatkov. Pretvorijo se originalne tabele in ne začasne tabele kot pri prvi konverziji plač. V seznamu tabel morajo biti točno določene tabele (Slika 26).

Slika 26: Tabele, v katerih se pretvorijo prometni podatki.

Št. tabele	Ime tabele	Uporabi za konverzijo	Št. decimalni...	Označeno decimalni...	Št. kodnih polj	Označ kodnih
5207	Employee Absence	✓	12	7	16	
13011500	Glava obračuna plače	✓	14	11	4	
13011501	Delavec glava obračuna plače	✓	52	36	22	
13011502	Vrstice obračunov	✓	4	4	14	
13011526	Arhiv kreditov in odtegljajev	✓	3	3	3	
13011600	Glava drugih os.prejemkov	✓	13	10	13	
13011602	Razdelilnik drugih os.prejem.	✓	2	1	7	
13011700	Glava potnega naloga PAYADC	✓	5	5	17	
13011701	Vrstica potnega naloga PAYADC	✓	4	3	8	

Vir: Lastni vir.

4) Ustvarjanje programske funkcije za brisanje v evrski bazi

Ustvari se programska funkcija za brisanje prometnih podatkov v evrski bazi, s katero se brišejo obračuni za dohodninsko leto 2006 in nazaj, ki imajo oznako *EUR. Nato se programski funkciji ročno doda filtre na obračune, ki se jih briše (Slika 27).

Slika 27: Ročno dodani filtri na programski funkciji za brisanje.

```
DeleteTable5207()  
IF lrCompany.FIND('-') THEN REPEAT  
  lrEURCompany.GET(lrCompany.Name);  
  IF lrEURCompany.Delete THEN BEGIN  
    locRec.CHANGECOMPANY(lrCompany.Name);  
    locRec.RESET;  
    locRec.SETFILTER("Šifra obračuna", '%1', '*EUR');  
    locRec.DELETEALL;  
    COMMIT;  
  END;  
UNTIL lrCompany.NEXT = 0;
```

Vir: Lastni vir.

Ko je programska funkcija dopolnjena, se izvede aktivnost, s katero se brišejo prometni podatki v evrski bazi.

5) Ustvarjanje programske funkcije za konverzijo

Ustvari se programska funkcija za konverzijo prometnih podatkov v evrski bazi, s katero se pretvorijo vsi obračuni za dohodninsko leto 2006 in nazaj. Nato se programski funkciji ročno doda filtre na obračune, ki jih želimo pretvoriti. Ko je programska funkcija dopolnjena, se izvede aktivnost, s katero se pretvorijo prometni podatki v evrski bazi.

6) Ustvarjanje programske funkcije za brisanje v tolarski bazi

Ustvari se programska funkcija za brisanje prometnih podatkov v tolarski bazi, s katero se brišejo vsi obračuni za dohodninsko leto 2007 razen decembrskih obračunov. Nato se programski funkciji ročno doda filtre na obračune, ki se jih briše. Ko je programska funkcija dopolnjena, se izvede aktivnost, s katero se brišejo prometni podatki v tolarski bazi.

10.3.2 Problemi in težave pri izvedbi dodatne konverzije

Pri izvedbi dodatne konverzije je bilo manj napak kot pri izvedbi prvega prehoda na evro za plače. Izvajalec dodatne konverzije ni bil časovno omejen, tako je lahko dodatno konverzijo pri vsakem naročniku izvedel brez pritiskov. Kljub temu so se pri izvedbi dodatne konverzije pojavili določeni problemi:

7) Napačni filtri na programskih funkcijah

Najbolj pogosta napaka so bili napačno postavljeni filtri na programskih funkcijah za brisanje in konverzijo. Filtri so se morali določevati individualno, glede na šifre obračunov pri posameznem naročniku. V nekaterih primerih se je zgodilo, da se določeni obračuni niso zajeli v konverzijo, ali pa se je kakšen obračun konvertiral, čeprav se ne bi smel. Tako težavo je izvajalec rešil tako, da je kopiral obračunske podatke iz kopije baze.

8) Pomanjkljivi podatki v tabelah

V tabelah, na katerih so se postavili določeni filtri, so bili nekateri podatki pomanjkljivi. Tak primer je bila tabela z obračunskimi podatki prejemkov izven delovnega razmerja. Pri konverziji se je na tej tabeli postavil filter na vse obračune, ki imajo določeno leto 2006 ali manj. Ker so imeli nekateri obračuni namesto pravilnega leta 2007 v tem polju vpisano 0, so se ravno tako pretvorili, čeprav so bili obračunani v evrih.

11 ANALIZA IZVEDENEGA POSTOPKA PREHODA NA EVRO

V prejšnjih poglavjih sem predstavila programsko rešitev Navision in postopek izvedbe prehoda na evro, ki je bil posledica uvedbe evra v republiki Sloveniji. V tem poglavju bom ta dva pogleda združila in analizirala izvedeni postopek prehoda na evro. Z analizo bom izpostavila prednosti in slabosti opisanega postopka prehoda na evro in na ta način dobila vse potrebne informacije za oblikovanje predlogov izboljšave izvedenega prehoda.

11.1 PREDNOSTI IZVEDENEGA POSTOPKA PREHODA NA EVRO

Najpomembnejše prednosti izvedenega postopka prehoda na evro so naslednje:

- **Samostojna izvedba prehoda na evro**

Celoten postopek je bil pripravljen tako, da so ga lahko naročniki ob predloženih navodilih in predhodno izvedenem testiranju izvedli samostojno, brez pomoči izvajalca.

- **Pravočasna izvedba prehoda na evro**

Prehod na evro je moral biti izveden v točno določenem trenutku (po zaključenem obračunu plače in pred izvedbo nakazil). Ker so bili posamezni naročniki usposobljeni za samostojno izvedbo prehoda na evro, so ga lahko izvedli pravočasno in v roku, ki so si ga sami zastavili. V primeru, da bi prehod izvajal izvajalec, bi težko uskladił svojo razpoložljivost z roki izvedbe prehoda na evro pri naročnikih.

- **Pravočasna pripravljenost programske rešitve za uporabo nove valute evro**

Postopek prehoda na evro je bil zasnovan tako, da se je z enim postopkom izvedel dvojni prehod: pretvorba obračunov (prometnih podatkov), ki so se obračunali v tolarjih in izplačali v evrih ter pretvorba nastavitvenih podatkov v modulu za obračun plač (neprometnih podatkov). Prehod se je izvedel v obdobju med obračunom plače v tolarjih in nakazilom plače v evrih. Po izvedenem postopku za prehod na evro so naročniki nemoteno uporabljali modul za obračun plač, ki je bil v celoti prilagojen za uporabo v novi valuti. Od takrat dalje so se namreč obračuni plač in drugih prejemkov morali obračunati in izplačati v evrih.

- **Zgodovina podatkov v tolarjih**

Podjetja so v določenem trenutku prešla na uporabo evra. Zgodovinski podatki, izraženi v tolarjih, ki jih še vedno potrebujejo po prehodu na evro, so se s prehodom na evro pretvorili v evre. Zato se je pri naročnikih z otvoritvijo pred pričetkom postopka prehoda na evro pripravila kopija baze, kjer se hranijo zgodovinski podatki v tolarjih. Pri naročnikih s konverzijo pa se je kopija baze ustvarila naknadno (pred izvedbo prehoda na evro na ostalem delu programske rešitve). Tako imajo uporabniki sedaj dve verziji obstoječega informacijskega sistema sočasno. Eden od sistemov se uporablja za hranjenje zgodovinskih podatkov v tolarjih, drugi sistem pa vsebuje trenutne podatke v evrih in kopijo zgodovinskih podatkov, pretvorjenih v evre.

11.2 SLABOSTI IZVEDENEGA POSTOPKA PREHODA NA EVRO

Slabosti izvedenega postopka prehoda na evro, ki so se izkazale v napakah na strani naročnikov, so naslednje:

- **Izvedba prehoda zahteva veliko časa na strani naročnika**

Postopek prehoda je sestavljen iz številnih korakov, ki se izvajajo dalj časa. Problem časa je bil najbolj opazen pri naročnikih, ki imajo v bazi podatkov več podjetij in s tem večji obseg podatkov, ki se morajo pretvoriti.

- **Izvedba prehoda zahteva veliko koncentracije na strani naročnika**

Postopek prehoda je zasnovan tako, da zahteva koncentracijo izvajalca prehoda na evro skozi celoten postopek. V primeru pomanjkanja koncentracije se je postopek prehoda izvedel z napakami ali pa se ni izvedel v celoti.

- **Izvedba prehoda zahteva določena znanja naročnika o informacijskih sistemih**

Prehod na evro je temeljil na uporabi objektov (tabele, programske funkcije itd.), ki pa niso poznana vsem uporabnikom. Večinoma jih poznajo informatiki v podjetju, končni uporabniki pa jih ne poznajo. V primeru, da je prehod na evro izvajal uporabnik, ki tudi sicer obračunava plače in je prehod izvajal brez pomoči informatika, je pomanjkanje znanja o informacijskem sistemu povzročalo težave pri sami izvedbi postopka prehoda na evro.

- **Ločena izvedba prehoda in kontrola podatkov**

Slabost vsakega postopka prehoda na evro je pomanjkanje časa za kontrolo podatkov, ki so se pretvorili. Še večja težava pa nastane, če uporabnik ne prisostvuje pri izvedbi prehoda na evro in tako ne pozna napak, ki se lahko pojavijo na pretvorjenih podatkih. Problem je bil najbolj opazen pri naročnikih, kjer je informatik sam izvedel prehod na evro, uporabnik pa je nato kontroliral pretvorjene podatke. Ker uporabnik ni poznal postopka prehoda na evro ni pomislil na vse možne napake, ki so se lahko pojavile.

Slabosti izvedenega postopka prehoda na evro, ki so se izkazale v napakah na strani izvajalca, so naslednje:

- **Priprave na prehod zahtevajo veliko časa izvajalca**

Priprave na izvedbo prehoda na evro so se morale izvesti za vsakega posamičnega naročnika. Postopek prehoda je bil zasnovan tako, da je zahteval pripravo objektov in nastavitev, kar pa je izvajalcu vzelo veliko časa.

- **Priprave na prehod zahtevajo veliko koncentracijo izvajalca**

Med pripravi na izvedbo prehoda je izvajalec pripravil objekte in nastavitve za vsakega posamičnega naročnika, ki so morale biti pravilno narejene in so zahtevale precejšnjo koncentracijo izvajalca. V času priprav pa je izvajalec opravljal tudi druga vzdrževalna dela, kar je zmanjševalo razpoložljivi čas in omejevalo koncentracijo pri pripravi posamičnih nastavitev.

- **Veliko število naročnikov**

Izvajalec se je pri prehodu na evro soočal s prevelikim številom naročnikov v razmerju do razpoložljivih virov. Postopek prehoda je bil zasnovan tako, da je zahteval veliko priprav za vsakega posameznega naročnika. Pri velikem številu naročnikov in pomanjkanju virov na strani izvajalca se postopek prehoda na evro ni mogel izvesti brez napak.

11.3 PREDLOGI ZA IZBOLJŠAVO POSTOPKA PREHODA NA EVRO

Zgoraj opisane slabosti izvedenega postopka na evro se delijo na dva sklopa, ki se kažejo na eni strani na napakah naročnika in na drugi strani na napakah izvajalca. Za izboljšavo celotnega postopka prehoda na evro predlagam naslednje spremembe:

- **Več časa za testiranje pri naročnikih**

Velik problem na strani naročnika predstavlja podcenjevanje pomena izvedbe postopka prehoda na evro. V večini primerov so bili uporabniki preobremenjeni s svojim obstoječim delom, zato jim je prehod na evro pomenil še dodatno obremenitev, kateri so posvečali le toliko časa, kot jim ga je preostalo. Kar pa seveda ni bilo dovolj za pravilno izvedbo postopka prehoda na evro. V tem primeru bi lahko izvajalec zahteval od naročnika več časa za testiranje pri naročniku. Tako bi lahko del časa za testiranje namenil vprašanjem uporabnika in bolj poglobljeni razlagi o tem, kaj pravzaprav prehod na evro pomeni za uporabnika, kaj se bo po uvedbi evra spremenilo za uporabnika in kako lahko nepravilna izvedba prehoda na evro vpliva na delo uporabnika po uvedbi evra. Pri naročnikih, ki nimajo informatikov v podjetju, bi izvajalec lahko zahteval več ponovitev testiranja do tolikšne mere, da bi bil naročnik sposoben sam izvesti celoten postopek prehoda na evro in bi hkrati razumel, kaj pravzaprav se je skozi postopek izvajalo. Zaradi preobremenjenosti na strani izvajalca bi morali v tem primeru s testiranjem pričeti mesec ali dva prej.

- **Boljša organizacija dela pri naročnikih**

Na uspešnost izvedbe postopka bi lahko vplivali tudi naročniki sami. Z boljšo organizacijo dela v času testiranja in izvedbe prehoda na evro bi zmanjšali obremenjenost uporabnikov, ki so bili neposredno vključeni v izvedbo prehoda na evro. Tako bi se le ti lahko v celoti posvetili izvedbi prehoda na evro.

- **Več časa za priprave izvajalca**

Ker je bil izvajalec skozi celoten projekt preobremenjen, bi lahko s pripravami pričel že v sredini leta 2006 in že takrat pripravil seznam specifičnih polj, ki jih ima posamezni naročnik in na katere je moral biti še posebej pozoren. V fazi testiranja bi pripravil nastavitve na podlagi vnaprej določenih specifičnih polj in tako zmanjšal verjetnost nepravilnih nastavitvev za posameznega naročnika.

12 SKLEP

Z analizo sem želela analizirati postopek izvedbe prehoda na evro, izpostaviti težave, ki so se ob tem pojavile in podati predloge za izboljšavo izvedenega postopka prehoda na evro. Glede na to, da sem v procesu prehoda na evro za plače sodelovala tudi sama kot svetovalka na strani izvajalca, sem prehod na evro spremljala od vsega začetka, ko so potekale priprave pa do zadnjega koraka, ko se je izvedla zadnja dodatna konverzija plač. Tako sem lažje analizirala celoten postopek in izpostavila tiste slabosti prehoda na evro, ki so vplivale na to, da se kljub načrtovanju prehoda določenim težavam preprosto nismo mogli izogniti.

Velik del problemov se je pojavil na strani naročnikov. Razlogi so bili različni: od pomanjkanja časa, podcenjevanja pomembnosti pravilne izvedbe, slabe koncentracije v trenutku, ko se je prehod izvajal do nerazumevanja postopka zaradi slabega poznavanja delovanja informacijskega sistema. Vsem zgoraj opisanih problemom se verjetno v nobenem

primeru ne bi mogli izogniti, ker gre za velik spekter uporabnikov z različnimi znanji in interesi. Kljub temu pa menim, da bi se določene vplive lahko zmanjšalo. Če bi uporabnikom večkrat in bolj intenzivno predstavili prehod na evro, bi se mogoče bolj zavedali pomena prehoda in pomembnosti pravilno izvedenega postopka. S tem ne mislim samo na predstavitve, ki jo je izvedel izvajalec, temveč tudi na predstavitev znotraj podjetja, v katerem se je prehod izvajal. Tekom celotnega projekta sem namreč večkrat imela občutek, da se uporabniki ne zavedajo, kako velik in pomemben prehod jih čaka in kaj vse bo uvedba evra prinesla tudi za njih ter njihov način dela. Na drugi strani bi lahko tudi izvajalec od naročnika zahteval več povratnih informacij, mogoče tudi več dodatnih testiranj s prisotnostjo izvajalca pri tistih naročnikih, ki nimajo ločenega oddelka za informatiko in tako v podjetju ni nikogar, ki bi dobro poznal delovanje podatkovnih baz. To seveda pomeni še dodatno obremenitev za izvajalca, ki je bil v tem času že tako ali tako preobremenjen zaradi velikega števila naročnikov.

Drugi sklop problemov, ki ga predstavljajo napake na strani izvajalca, pa izvirajo iz preobremenjenosti izvajalčeve projektne skupine. Veliko število naročnikov, ločeno obravnavanje posameznega naročnika in pomanjkanje časa so se odražali v napačnih nastavitvah za brisanje in konverzijo, poljih, ki se niso pretvorili ter dvakrat pretvorjenih podatkih. Že samo dejstvo, da se je najpomembnejši del prehoda izvajal v obdobju osemnajstih dni (od 1. januarja do 18. januarja, ko so se izvajala nakazila), nam govori, da je bilo mogoče pritisk na izvajalčevo projektno skupino pričakovati že vnaprej. Vendar je bil pritisk na izvajalca na koncu večji od pričakovanega. S terminskim načrtom izvedbe celotnega projekta (od testiranja do izvedbe prehoda) je izvajalec poskušal naročnika čimbolj pripraviti na samostojno izvedbo in zmanjšati pritisk v času izvedbe prehoda. Delno mu je to uspelo, ne pa v tolikšni meri kot je pričakoval. Nastali problem bi lahko zmanjšali z boljšo pripravljenostjo naročnika za samostojno izvedbo postopka ter natančnejšim obravnavanjem posameznega naročnika, ki ga je opravil izvajalec. Že v fazi predpriprav, ko obremenitev še ni bila tako izrazita, bi lahko izvajalec ločeno in temeljiteje obravnaval specifičnosti posameznega naročnika in pripravil seznam polj, ki se pojavljajo samo pri tem naročniku in na katere je potrebno biti še posebej pozoren. Tako bi lahko kasneje pri pripravi nastavitve za brisanje in konverzijo uporabil vnaprej pripravljene sezname specifičnosti in tako pripravil bolj natančne nastavitve, ki bi ustrezale posameznemu naročniku.

Ne glede na vse probleme zaradi evra, s katerimi smo se soočali državljani, podjetja in različne institucije, lahko ocenim, da je bil prehod na evro uspešen. Tako ocenjujejo tudi različne organizacije. Glede na raziskavo, ki je bila opravljena konec januarja 2007, velika večina (95 %) Slovencev meni, da je prehod potekal gladko in učinkovito. No, sama se štejem v tistih 5 %, ki menijo, da le ni šlo tako gladko, a smo kljub temu uspešno prestali to preizkušnjo in sedaj že enajst mesecev uporabljamo novo valuto, na katero smo se že kar lepo navadili.

Namen – analizirati vpliv uvedbe evra na informacijske sisteme je bil dosežen. Z analizo sem uspela izpostaviti največje probleme in poiskati rešitve oz. izboljšave, s katerimi bi se določenim problemom lahko izognili ali vsaj omilili njihov vpliv na poslovanje podjetja. Upam, da je moj prispevek pripomogel k temu, da bodo podobni projekti v prihodnje potekali še bolj gladko in učinkovito. S tem bi bil cilj moje naloge dosežen.

LITERATURA

1. Aladwani Adel M.: Change management strategies for successful ERP implementation. *Business Process Management Journal*, Vol. 7 No. 3, 2001, str. 266-275.
2. Anderegg: ERP: A-Z implementer's guide for success; Eau Claire (WI): Resource Publishing, cop., 2000. 742 str.
3. Bobek Samo: ERP informacijske rešitve. Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor. [URL: <http://epf-oi.uni-mb.si:8000/clani/bobek/FIS/ERP.pdf>], 19. 2. 2007.
4. Bogataj Kristina, Podlogar Mateja, Valjavec Andrej: Praktični primeri uporabe programa Microsoft Business Solutions - Navision za podporo delovanja celovitega poslovno informacijskega sistema. Kranj: Fakulteta za organizacijske vede, 2003. 22 str.
5. Bosilij Vukšić Vesna, Kovačič Andrej: Information technology and enterprise resource planning towards business process renovation. *Uporabna informatika*, Ljubljana, 10(2002), 4, 191–197.
6. Dolenc Edvard: Prenova in informatizacija poslovanja proizvodnega podjetja. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 107 str.
7. Duff Andrew: Understanding the euro. London: Federal Trust, 1998. 159 str.
8. Ferlinc Maja, Ješovnik Peter: Prilagajanje slovenskih podjetij evru. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2002. 47 str.
9. Janežič Matjaž: Prednosti, slabosti in učinki celovite programske rešitve za podjetje. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2005. 79 str.
10. Klajnščak Boštjan: Euro je lani zmanjšal informacijske nakupe. *Delo FT* (priloga časopisa *Delo*), Ljubljana, 2007, 51, str. 29.
11. Kovačič Andrej et al.: Prenova in informatizacija poslovanja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 345 str.
12. Kovačič Andrej: Celovite rešitve. *Uporabna informatika*, Ljubljana, 10(2002), 4, str. 189–190.
13. Korpič-Horvat et al.: Obračun plač: Obračun plač, prispevkov in davkov. Ljubljana : Verlag Dashöfer, 2004. 4 str.
14. Korpič-Horvat et al.: Obračun plač: Roki za obračun dajatev iz naslova plač in predložitev zahtevanih obračunov. Ljubljana : Verlag Dashöfer, 2005. 4 str.
15. Korpič-Horvat et al.: Obračun plač: Posredovanje podatkov o obdobju zavarovanja in plači na obrazcih M-4/M-8. Ljubljana : Verlag Dashöfer, 2005a. 14 str.
16. Korpič-Horvat et al.: Obračun plač: Primer obračuna plač in dajatev od plač po novem. Ljubljana : Verlag Dashöfer, 2005b. 18 str.
17. Kosi Milan: Microsoft Business Solutions – Navision, ERP sistem za majhna in srednje velika podjetja. Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor. [URL: http://epf-oi.uni-mb.si:8000/clani/bobek/Informatika/01_Uvodna%20predstavitev.pdf], 15. 4. 2005.
18. Kučič J. Lenart: Nepremišljeni nakup ne bo »optimiral« poslovanja. *Delo FT* (priloga časopisa *Delo*), Ljubljana, 2007, 51, str. 29.

19. Sinha Himanshu: Enterprise resource planning (ERP) overview. 4 str.
[URL:<http://students.washington.edu/himanshu/academic/erp.pdf>], 17.1.2002.
20. Spies Ruediger: Midmarket Enterprise Resource Planning – Europe, Connecticut : Meta Group, METAspectrum 34.0, 2003. 12 str.
21. Srebre Marko: Agilni razvoj programskih rešitev na primeru sistema Navision. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2006. 39 str.
22. Sternad Simona, Bobek Samo: Ocenjevanje kakovosti rešitev ERP z vidika končnih uporabnikov – primer metrike. Organizacija, Kranj, 38(2005), 2, str. 89–97.
23. Wallace Thomas F., Kremzar Michael H.: ERP – making it happen, the implementers guide to success with enterprise resource planning. New York: Yohn Wiley & Sons, 2001. 372 str.

VIRI

1. Ekonomska in monetarna unija.[URL: <http://www.evro.si/o-evru/kaj-je-emu/>], 12.5.2007.
2. EMU. Ljubljana : Banka Slovenije.
[URL: <http://www.bsi.si/ekonomska-in-monetarna-unija.asp?MapaId=188>], 19.2.2007.
3. ERP application vendors battle for leadership in western european verticals, says IDC.
[URL: http://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=pr2007_02_05_161147], 5. 2. 2007.
4. European ERP applications market back to healthy growth as new trends kick in, says IDC.
[URL: http://www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=pr2007_05_18_115650], 22. 5. 2007.
5. Evropske institucije. [URL: <http://evropa.gov.si/institucije/>], 27.5.2007.
6. Faze uvedbe evra v Sloveniji. Ljubljana : Banka Slovenije.
[URL: <http://www.bsi.si/ekonomska-in-monetarna-unija.asp?MapaId=178>], 19.2.2007.
7. Interni viri podjetja Adacta d. o. o., 2007.
8. Institucije Ekonomske in monetarne unije.
[URL: <http://www.evro.si/o-evru/institucije-emu/>], 19.2.2007.
9. Kako deluje evropska unija. Vodnik po institucijah EU. Luxembourg: Evropska komisija: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2006. 50 str.
10. Kako je evro dobil ime.[URL: <http://www.evro.si/o-evru/kaj-je-evro/ime/>], 15.5.2007.
11. Kovačič Andrej: Programske rešitve (neobjavljen članek), 2004b.
12. Načrt uvedbe evra. Ljubljana : Vlada Republike Slovenije, Banka Slovenije, 2005. 41 str.
13. Načrt uvedbe evra. Prva dopolnitev. Ljubljana : Vlada Republike Slovenije, Banka Slovenije, 2006. 25 str.
14. Načrt uvedbe evra. Druga dopolnitev. Ljubljana : Vlada Republike Slovenije, Banka Slovenije, 2006a. 14 str.
15. Odgovori Dursa na nekatera aktualna vprašanja s področja računovodstva v zvezi s prehodom na evro.
[URL: http://multum.si/evro/vpliv_na_racunovodstvo/pojasnila/pojasnila_durs], 3.6.2007.
16. Oglasna priloga časopisa Delo. Delo, Ljubljana, 8. 5. 2004, str. 27–29.

17. Osnovni podatki o evru. Ljubljana : Banka Slovenije.
[URL: <http://www.bsi.si/ekonomska-in-monetarna-unija.asp?MapaId=171>], 1.5.2007.
18. Osrednji devizni tečaj eura in obvezni interventni devizni tečaj v ERM II.
[URL: <http://www.ecb.int/press/pr/date/2005/html/pr050502.sl.html>], 2.5.2005.
19. Poročilo o tehničnih pripravah na prevzem evra v Republiki Sloveniji. Ljubljana : Koordinacijski odbor za tehnične priprave za prevzem evra, 2006. 75 str.
20. Potek uvedbe evra. [URL: <http://www.evro.si/o-evru/>], 19.2.2007.
21. Povzetek uvedbe evra v Sloveniji. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2006. 10 str.
22. Pravilnik o obrazcih za obračun davčnih odtegljajev ter o načinu in rokih predložitve obrazcev davčnemu organu (Uradni list RS, št. 138/2006).
23. Prilagodljiva poslovna rešitev za mala in srednja podjetja. Moj mikro (promocijska priloga), Ljubljana, 2004, 5, str. 78–80.
24. Program vstopa v ERM II in prevzem evra. Ljubljana : Vlada Republike Slovenije, Banka Slovenije, 2003. 96 str.
25. Slovensko društvo Informatika – Terminološki slovar.
[URL: http://www.islovar.org/iskanje_enostavno.asp], 15. 6. 2007.
26. The introduction of the euro in Slovenia. Brussels : Commission of the European Communities, 2007. 11 str.
27. Uvedba evra v Sloveniji. Ljubljana : Ministrstvo za gospodarstvo.
[URL: http://www.mg.gov.si/fileadmin/mg.gov.si/pageuploads/DNT/dnt_priporocila_uedba_evro_060605.pdf], 15.6.2007. 3 str.
28. Zakon o davku na izplačane plače (Uradni list RS, št. 21/2006).
29. Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 117/06).
30. Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih (Uradni list RS, št. 101/2005).
31. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/2006).
32. Zakon o prispevkih za socialno varnost (Uradni list RS, št. 5/96).
33. Zakon o uvedbi eura. (Uradni list RS 114/2006).

PRILOGE

PRILOGA 1: Primer obrazca REK-1

Obračun davčnih odtegljajev od dohodkov iz delovnega razmerja

Obrazec REK-1

Šifra uslužbenca davčne uprave: Andrej Vizjak

PODATKI O IZPLAČEVALCU

001 Firma: **NOVO - CRONUS Slovenija d.o.o., Ljubljana**
002 Naslov: **Srednji trg 120, SI-1000 Ljubljana**
003 Davčna številka: **74866966**
004 Invalidsko podjetje: **DA**

PODATKI O POOBLAŠČENCU

005 Firma oziroma ime in priimek:
006 Naslov:
007 Davčna številka:

PODATKI O IZPLAČANEM DOHODKU

010 Vrsta dohodka:	Plača	013 Število oseb - rezidentov:	35
011 Izplačilo za mesec/leto:	maj 2007	013a Število zaposlenih invalidov:	0
012 Datum izplačila:	15.06.07	014 Število oseb - nerezidentov:	3
		015 Neto izplačilo:	272.146,58

zneski v EUR s centi

101 Plača in nadomestila plače	567.674,45
102 Plača in nadomestila plače - detaširani delavci - dohodki, od katerih se izračuna, odtegne in plača davčni odtegljaj	0,00
103 Plača in nadomestila plače - detaširani delavci, v delu, ki se všteva v osnovo za prispevke za socialno varnost	0,00
104 Razlika do minimalne plače	0,00
105 Nadomestila plač, ki ne bremenijo pravnih oseb	3.033,52
106 Nadomestila po predpisih pokojninskega in invalidskega zavarovanja	3.033,52
107 Neplačana odsotnost	0,00
108 Bonitete	5,70
109 Povračila stroškov v zvezi z delom nad višino, določeno s strani vlade	0,00
110 Premije za prostovoljno dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje nad določeno višino	0,00
111 Drugi dohodki iz delovnega razmerja (razen regresa) v delu, od katerih se izračunava davčni odtegljaj	0,00
112 Drugi dohodki iz delovnega razmerja (razen regresa) v delu, ki se všteva v osnovo za prispevke za socialno varnost	0,00
113 Regres za letni dopust	0,00
114 Regres za letni dopust, ki presega 70% povprečne plače preteklega meseca zaposlenih v Republiki Sloveniji	0,00
115 Dohodki, izplačani zaposlenim invalidom nad predpisano kvoto - osnova za prispevke za socialno varnost	0,00

II. OSNOVE ZA IZRAČUN DAVČNEGA ODTEGLJAJA

Znesek

201 - glavni delodajalec	433.619,67
202 - drugi delodajalec	822,76
203 - od dohodkov nerezidentov, ki uveljavljajo ugodnosti iz mednarodnih pogodb	1.542,06
204 - od dohodkov rezidentov, ki uveljavljajo ugodnosti iz mednarodnih pogodb	0,00

III. OSNOVE ZA IZRAČUN PRISPEVKOV DELODAJALCEV ZA SOCIALNO VARNOST

Znesek

301 Osnova za prispevke	564.640,93
302 Osnova za prispevke - detaširani delavci	0,00
303 Osnova za prispevke - neplačana odsotnost	0,00
304 Osnova za prispevke od bonitet in stimulacij ter drugih prejemkov iz delovnega razmerja - nadomestila	0,00
305 Osnova za prispevke od premij za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje - nadomestila	0,00
306 Osnova za prispevke - zaposleni po programu zagotavljanja sredstev družbam za sofinanciranje plač (1)	3.548,20
307 Osnova za prispevke - zaposleni po programu zagotavljanja sredstev družbam za sofinanciranje plač (2)	1.180,34
308 Osnova za prispevke - zaposleni invalidi nad predpisano kvoto	0,00

IV. DAVČNI ODTEGLJAJ		Podračun	Znesek	
401 glavni delodajalec		XXXX		172.023,09
402 - od tega po nižji stopnji (260.člen ZDavP-2)		XXXX		156,74
403 drugi delodajalec		XXXX		205,69
404 - od tega po nižji stopnji (260.člen ZDavP-2)		XXXX		0,00
405 odbitek davka, plačanega v tujini		XXXX		0,00
406 ZA PLAČILO:		01100-8441224825		172.228,78
V. PRISPEVKI ZA SOCIALNO VARNOST DELOJEMALCEV				
Naziv prispevka	Stopnja	Podračun	Obračunani	Za plačilo
501 zdravstveno zavarovanje	6,36	01100-3000370762	192,93	35.288,80
502 pokojninsko in invalidsko zavarovanje	15,50	01100-2000014903	470,20	86.002,53
503 zaposlovanje	0,14	01100-1000076823	4,25	776,80
504 starševsko varstvo	0,10	01100-1000701794	3,03	554,85
505 pokojninsko in invalidsko zavarovanje (razlika do	15,50	01100-2000014903	0,00	0,00
506 pokojninsko in invalidsko zavarovanje (neplačana	15,50	01100-2000014903	0,00	0,00
507 SKUPAJ:			670,41	122.622,98
VI. PRISPEVKI DELODAJALCEV ZA SOCIALNO VARNOST				
Naziv prispevka	Stopnja	Podračun	Obračunani	Za plačilo
601 zdravstveno zavarovanje	6,56	01100-3000160660	0,00	37.040,43
602 pokojninsko in invalidsko zavarovanje	8,85	01100-2000012866	0,00	49.970,71
603 zaposlovanje	0,06	01100-1000074786	0,00	338,77
604 starševsko varstvo	0,10	01100-1000700145	0,00	564,64
605 poškodbe pri delu	0,53	01100-3000167450	0,00	2.992,65
606	0,00		0,00	0,00
607 SKUPAJ:			0,00	90.907,20
VII. PRISPEVKI ZA ZAVAROVALNO DOBO, KI SE ŠTEJE S POVEČANJEM				
Povečanja	Stopnja	Podračun	Osnova	Za plačilo
701 od 12 na 14 mesecev	4,20	01100-2001385998	1.557,86	65,43
702 od 12 na 15 mesecev	6,25	01100-2001385998	0,00	0,00
703 od 12 na 16 mesecev	8,40	01100-2001385998	0,00	0,00
704 od 12 na 17 mesecev	10,55	01100-2001385998	0,00	0,00
705 od 12 na 18 mesecev	12,60	01100-2001385998	0,00	0,00
706 SKUPAJ:				65,43
VIII. PRISPEVEK ZA ODPZ IN PREMIJE PROSTOVOLJNEGA DODATNEGA POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA				
			Število zavarovancev	Vplačano
801 Prispevek za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje			0	0,00
802 Premija za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje			25	1.334,10

Janez Novak, tel.: 01 512 25 70

Ime in priimek ter tel. št. osebe, odgovorne za sestavo obrazca

Ljubljana, 15.06.07

Kraj, datum

Žig in podpis odgovorne osebe

PRILOGA 2: Primer obračuna davka na izplačane plače

Davčni kontrolor: Andrej Vizjak

Plača- obračun davka na izplačane plače
NOVO - CRONUS Slovenija d.o.o.

OBRAČUN DAVKA NA IZPLAČANE PLAČE ZA MESEC MAJ 2007

PRAVNA OSEBA: NOVO - CRONUS Slovenija d.o.o., Ljubljana
NASLOV: Srednji trg 120, SI-1000 Ljubljana
DAVČNA ŠTEVILKA: SI74866966
MATIČNA ŠTEVILKA OZ. EMŠO: 1234567890
ŠIFRA DEJAVNOSTI: 12 345

Mesečna bruto plača zaposlenega	Število zaposlenih 1	Znesek bruto plač vseh zaposlenih v razredu 2	Stopnja davka 3	Znesek davka 2 x 3
1. do 688,53 EUR	6	3.496,46	0,00	0,00
2. od 688,54 do 1.669,17 EUR	22	23.763,24	2,30	546,57
3. od 1.669,18 do 3.129,69 EUR	2	4.994,00	4,70	234,72
4. nad 3.129,70 EUR	8	532.381,53	8,90	47.381,95
SKUPAJ (1+2+3+4)	38	564.635,23		48.163,24

datum: 15.06.07

žig

podpis odgovorne osebe:

PRILOGA 3: Primer obrazca 1-ZAP/M

OBRAZEC 1-ZAP/M 0 7 1 8

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

Zakon o državni statistiki (Uradni list RS, št.45/95 in št. 9/01)
Sporočanje podatkov je obvezno.

MESEČNO POROČILO O IZPLAČANIH
PLAČAH PRI PRAVNIH OSEBAH

IZPLAČILO PLAČ ZA MESEC MAJ 2007

Ime:

NOVO - CRONUS Slovenija d.o.o.

Matična številka:

1234567890

Šifra proračunskega uporabnika:

Šifra dejavnosti:

12 345

Ime kolektivne pogodbe in šifra:

001

Številka računa, s katerega se plača izplačuje:

02032-0090252732

Status enote:

Splošna kolektivna pogodba za gospodarske dejavnosti

Oseba, odgovorna za sestavljanje obrazca:

Katjuša Novak

Telefonska številka osebe, odgovorne za sestavljanje obrazca:

01 512 25 70

Zap. št.	Opis	Oznaka za AOP	Znesek
A.	PLAČE ZA TEKOČI MESEC	X X X	X X X X X X X X X X X X X X X X X X
1. A	BRUTO IZPLAČANE PLAČE ZA TEKOČI MESEC (AOP 002 + AOP 003)	0 0 1	565.833 X X
A	po kolektivni pogodbi	0 0 2	528.400 X X
A	po individualni pogodbi	0 0 3	37.433 X X
2. A	ŠTEVILO ZAPOSLENIH NA PODLAGI OPRAVLJENIH UR, KI SO PREJELI PLAČO ZA TEKOČI MESEC (AOP 005 + AOP 006)	0 0 4	38,25
A	po kolektivni pogodbi	0 0 5	33,50
A	po individualni pogodbi	0 0 6	4,75
A	NAJNIŽJA BRUTO IZPLAČANA PLAČA	0 0 7	582 X X
A	ŠTEVILO ZAPOSLENIH, KI SO PREJELI PLAČO NA RAVNI MINIMALNE PLAČE	0 0 8	0 X X
3.(del zap. A)	BRUTO IZPLAČANE PLAČE ZA NADURE	0 0 9	0 X X
B.	ZAOSTALA IZPLAČILA IN NADOMESTILA PLAČ, KI BREMENIJO DELODAJALCA -število mesec izplačil (dve mesti)	0 1 0	X X X X X X X X X X X X X X X X
4. A	BRUTO ZAOSTALA IZPLAČILA IN NADOMESTILA PLAČ (AOP 012 + AOP 013)	0 1 1	0 X X
A	po kolektivni pogodbi	0 1 2	0 X X
A	po individualni pogodbi	0 1 3	0 X X
5. A	ŠTEVILO ZAPOSLENIH NA PODLAGI OPRAVLJENIH UR, KI SO PREJELI ZAOSTALO IZPLAČILO PLAČ (AOP 015 + AOP 016)	0 1 4	
A	po kolektivni pogodbi	0 1 5	0
A	po individualni pogodbi	0 1 6	0
6.(del zap. B)	BRUTO IZPLAČANE PLAČE ZA NADURE	0 1 7	X X
C.	IZREDNA IZPLAČILA (13.PLAČE, BOŽIČNICE,...)	X X X	X X X X X X X X X X X X X X X X
7. A	BRUTO IZPLAČANE 13.PLAČE, BOŽIČNICE, (AOP 019 + AOP 020)	0 1 8	0 X X
A	po kolektivni pogodbi	0 1 9	0 X X
A	po individualni pogodbi	0 2 0	0 X X
8. A	ŠTEVILO ZAPOSLENIH, KI SO PREJELI IZPLAČILO 13. PLAČE, BOŽIČNICE (AOP 022 + AOP 023)	0 2 1	0,00
A	po kolektivni pogodbi	0 2 2	0,00
A	po individualni pogodbi	0 2 3	0,00
D.(del zap. 1.)	NETO PLAČE	0 2 4	271.448 X X
E	ŠTEVILO ZAPOSLENIH OSEB, KI SO PREJELI:	X X X	X X X X X X X X X X X X X X X X
9.	1. plačo	0 2 5	39 X X
10.(del zap. 9)	2. izplačilo za nadurno delo	0 2 6	0 X X
F	PODATKI O ŠTEVILU PLAČANIH UR	X X X	X X X X X X X X X X X X X X X X
11.	VSE URE	0 2 7	6.120 X X
12.(del zap. 11)	PLAČANE NADURE	0 2 8	0 X X

Dne: 15.06.07

Žig:

Podpis odgovorne osebe:

SLOVAR TUJIH IZRAZOV

Enterprise Resource Planning (ERP) – celovita programska rešitev

Material Requirements Planning (MRP) – načrtovanje materialnih potreb

Manufacturing Resource Planning (MRP II) – načrtovanje proizvodnih resursov

Customer relationship management (CRM) – upravljanje odnosov s kupci

Supply chain management (SCM) – upravljanje oskrbovalne verige

Add on – dodatek

Form – obrazec

Report – poročilo

Dataport – funkcija za izmenjavo podatkov

Codeunit – programska funkcija

two-tier – dvonivojski

User portal – uporabniški portal

Commerce portal – portal za spletno poslovanje

Commerce Getaway – portal za izmenjavo e-dokumentov s partnerji

Client Server Integrated Development Environment (CSIDE) – odjemalec strežnik povezano razvojno okolje

Navision Server – Navision strežnik

Microsoft Server SQL – Microsoft strežnik SQL

Software – programska oprema

Hardware – strojna oprema